

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKİLÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

KURULUŞUNDAN CUMHURİYETİN İLK YILLARINA GEÇEN SÜREÇTE
JANDARMA OKULLARI

Yüksek Lisans

Hüseyin CİHAN

Ankara-2015

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKİLÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

KURULUŞUNDAN CUMHURİYETİN İLK YILLARINA GEÇEN SÜREÇTE
JANDARMA OKULLARI

Yüksek Lisans

Öğrencinin Adı

Hüseyin CİHAN

Tez Danışmanı

Prof.Dr. Mesut ÇAPA

Ankara-2015

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKİLÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

KURULUŞUNDAN CUMHURİYETİN İLK YILLARINA GEÇEN SÜREÇTE
JANDARMA OKULLARI

Yüksek Lisans

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mesut ÇAPA

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Doç. Dr. Selde Kılıç (Başkan)

Prof. Dr. Mesut ÇAPA (Danışman)

Prof. Dr. Temuçin F. ERTAN

Tez Sınavı Tarihi ...16.11.2015...

Prof. Dr. Temuçin F. ERTAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmada Tanzimat'tan Cumhuriyet'in ilanına ve sonrasına kadar Jandarma Teşkilatı'nda yaşanan gelişmeleri incelendikten sonra 1904 ve 1937 yılları arasında Jandarma Okullarını incelenmiştir. Jandarma Okulları'nın ilk kuruluş tarihi olan 1904 yılı Rumeli tensikatiyle beraber Selanik'te Jandarma Zabıt Mektebi ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün de komutanlığını yapmış olduğu Selanik Efrad-ı Cedide Mektebi kurulmuştur. Adı geçen okullar kurulduktan bir müddet sonra Hareket Ordusuyla beraber İstanbul'a taşınmıştır.

Milli Mücadele'nin başlamasıyla ve Ankara'da Meclisin açılmasıyla beraber 1922 yılında Jandarma Okulları da buraya taşınmış ancak yeni kurulduğu binanın yeterli olmaması sonucu İzmit'e taşınmıştır. İki yıl boyunca İzmit'te öğrenimine devam eden okullar 1924'te Konya'ya nakledilmiştir.

Günümüz Jandarma Okullarının temelini atıldığı 1930 yılında çıkarılan 1706 Sayılı Jandarma Kanunu'nun sonucu olarak Jandarma Okullarının bütün şubeleri kapatılmıştır. Yeni yasayla jandarma subayları artık Kara Harp Okulu kaynağından karşılanmaya başlamıştır. 1936 yılında Ankara'da Jandarma Subay Okulunun kuruluşuyla birlikte Harp Okulu kaynağından mezun olan öğrenciler ve Gedikli Erbaş Mektebi öğrencileri bu okulda eğitim gördükten sonra modern çağın gereklerine uygun nitelikte Cumhuriyet Jandarması olarak mesleğe başlayabilmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Jandarma, Eğitim, Öğretim, Tensik, Asayiş

ABSTRACT

In this study, from Tanzimat developments to proclamation of the Republic in the Gendarmerie Corps and Gendarmerie School was examined between 1904 and 1937. Gendarmerie Schools was founded in 1904 with the first date of establishment in Thessaloniki Rumelia with the severance Gendarmerie Officers School and Gazi Mustafa Kemal Atatürk, became the commander of efrad i Cedide School. After a while, it mentioned school boards moved to Istanbul with the Movement of Army.

Starting with the opening of the National Struggle and the new Parliament in Ankara, Gendarmerie Schools where the result was not sufficient to establish moved to Izmit. Schools which continue their studies for two years in Izmit was transferred to Konya in 1924.

Gendarmerie today laid the foundation of the School of Gendarmerie in 1930 as a result of 1706 issued law in all branches of the Gendarmerie Schools Act has been closed. The new law has now started to cover the gendarmerie officers from the Military School of sources. In 1936, in Ankara, who graduated from the Military Academy of the source with the organization's Gendarmerie Officers School students and Warrant Privates School Students. After studying at the school were able to begin his career as Republican Gendarmerie in conformity with the requirements of the modern age.

Key Words : Gendarmerie, Education, Instruction, Reform, Order

ÖNSÖZ

Jandarma tarihsel süreç içerisinde daima eğitime ve eğiticiye ihtiyaç duymuştur. Bunun profesyonel olarak okullaşmaya gittiği sürecin ilk adımı ise 1904 Rumeli tensikati olmuştur. İlk subay ve efrad-ı cedide mektebini Selanik'te kurmasıyla başlayan okullaşma süreci günümüze kadar süregelmiştir. Jandarma okulları Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti döneminde önemli tarihsel olaylardan etkilenip zaman zaman açılıp kapansa da okullar gelişimlerini sürekli olarak devam ettirmiştir. Kurulduğu günden itibaren modern eğitim gereklerine uygun eğitim anlayışı güden eğitim kurumları olmaya günümüzde de devam etmektedir.

Meşrutiyetten Cumhuriyete Jandarma Okulları konulu tez konumu çalışırken başta Jandarma Müze Müdürlüğü olmak üzere T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivi, T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Jandarma Genel Komutanlığı Kütüphanesi (Anıttepe), Jandarma Eğitim Komutanlığı Kütüphanesi ve Milli Kütüphane gibi kurumlarda bulunan bilgi belge ve açık kaynaklardan yararlandım. Bu kaynaklar içerisinden yapmış olduğum incelemeler sonucu ulaştığım kaynaklardan yararlanmaya çalıştım. Bu kaynakların daha çok resmi yayımlar olmasına özen gösterdim.

Konunun tespiti ve içeriğinin oluşmasında bana her türlü desteği veren danışmanım Sayın Prof. Dr. Mesut ÇAPA'ya, çalışmam sürerken her türlü kolaylığı ve değerli yardımlarını benden esirgemeyen Sayın Jandarma Öğretmen Yarbay Ekrem İLTER'e ve mesai arkadaşlarıma, araştırma esnasında değerli desteklerini her zaman gördüğüm Jandarma Müze Müdürlüğü Kültür Faaliyetleri Sergileme Uzmanı Metin BOZDEMİR Bey'e, BCA, BOA, ATASE ve Jandarma Kütüphaneleri çalışanlarına, ayrıca bu çalışmayı tamamlamamda kıymetli yardımlarını esirgemeyen Jandarma Öğretmen Teğmen Tuğrul CEYHAN, Jandarma Öğretmen Teğmen Şahabettin ÖZDEMİR ve Jandarma Öğretmen Teğmen Adil YEŞİLDAĞ'a teşekkür ederim.

Hüseyin CİHAN

Ankara, 2015

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E JANDARMA TEŞKİLATINDA YAŞANAN GELİŞMELER.....	8
1.1. 1904'ten 1920'ye Jandarma Teşkilatında Yaşanan Gelişmeler	9
1.2. 1920'den 1923'e Jandarma Teşkilatında Yaşanan Gelişmeler	22
1.3. 1923'ten 1937'ye Jandarma Teşkilatında Yaşanan Gelişmeler	24

İKİNCİ BÖLÜM

JANDARMA SUBAY OKULU	29
2.1. Okulun Tarihiçesi	29
2.1.1. İzmir'de Jandarma Subay Okulu'nun Açılışı.....	35
2.2. Okulun İdari Teşkilatı ve Kadrosu	38
2.3. Okulun Öğrenci Durumu ve Kaynakları	40
2.4. Eğitim ve Öğretim Durumu.....	43
2.4.1. Okutulan Dersler ve Askeri Eğitimler.....	43
2.4.1.1. Birinci Kısım.....	43
2.4.1.2. İkinci Kısım	44
2.4.1.3. Üçüncü ve Dördüncü Kısımlar	44
2.4.1.4. Beşinci Kısım.....	45

2.4.1.5. Kısımlarda Okutulan Derslerin İçerikleri ve Bazı Ders Kitaplarının İncelenmesi	46
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

JANDARMA GEDİKLİ ERBAŞ OKULLARI.....	55
3.1. Okulların Tarihçesi.....	55
3.2. Okulların Öğrenci Durumu ve Kaynakları	56
3.3. Okulların Eğitim ve Öğretim Durumu	58
3.3.1. Kayıt ve Kabul Süreci	58
3.3.2. Okulların Müfredat Programı ve Verilen Askeri Eğitimler	60
3.3.2.1. Jandarma Gedikli Erbaş Hazırlama Okulu.....	60
3.3.2.2. Birinci Sınıf.....	61
3.3.2.3. İkinci Sınıf	62
3.3.2.4. Sınıflarda Okutulan Derslerin İçerikleri ve Ders Kitaplarının İncelenmesi	63

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

JANDARMA ER OKULLARI (EFRAD-I CEDİDE MEKTEPLERİ).....	77
4.1. Okulların Tarihçesi.....	77
4.2. Okulların İdari Teşkilatlanması.....	82
4.3. Okulların Öğrenci Durumu ve Kaynakları	84
4.4. Okulların Eğitim ve Öğretim Durumu	86
4.4.1. Okutulan Dersler ve Askeri Eğitimler.....	86
4.4.1.1. Onbaşı Kursları	91
SONUÇ	93
KAYNAKÇA	96
EKLER.....	102
ÖZGEÇMİŞ	117

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
ATASE.....	Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi
BCA.....	T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BOA.....	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
Ed.....	Editör
S.	Sayı
s.	Sayfa
TBMM.....	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.....	Türkiye Cumhuriyeti
Gnkur.....	Genelkurmay
J.Gn.K.	Jandarma Genel Komutanlığı
Kom.	Komisyon

GİRİŞ

Fransız devriminin ardından ortaya çıkan jandarma, Fransa merkezli olmak üzere 19. yüzyılda Avrupa devletlerinin birçoğunda kurulduğu gibi zamanla Avrupa dışındaki ülkelere de yayılmış askeri statülü bir kolluk kuvvetidir. Fransa’da devrimden önce genel kolluk hizmetini yürüten “marechausse” adlı içgüvenlik kurumu devrimden hemen sonra yeniden düzenlenerek Fransız ulusal jandarmasına dönüştürülmüştü. 19.yüzyılın ilk yarısına kadar olan süreçte Prusya, Rusya, İtalya, Avusturya-Macaristan gibi Avrupa’nın diğer ülkelerinde de jandarma teşkilatı kuruldu. Jandarma tarzı birlikler Avrupa’da görünmeye başladıktan kısa bir süre sonra Osmanlı topraklarında önce zaptiye adıyla teşkilatlanmış ardından “asâkir-i zaptiye” şeklinde yeniden düzenlenmiş ve daha sonra jandarmaya dönüşmüştür.¹

Osmanlı devletinde jandarma teşkilatının ilk gündeme gelişinden yaklaşık yüz yıl sonra bir jandarma dergisinde yayımlanan yazıda, Avrupaî sistemi kabul eden bütün devletlerin jandarma teşkilatı kurmasının bir mecburiyet olduğu şu şekilde ifade edilmiştir: “*Jandarma tamamıyla Avrupaî bir müessesedir. Garp usûl-i idare-i hükümetini kabuleden devletler ilk iş olarak Avrupa sisteminde jandarma teşkilâtı vücudagetirmeğe mecbur olmuşlardır*” Bu cümlenin arkasından Japonya ve İran’ın da jandarma teşkilatı kurduğu örneği verilmiştir.² Böylece Osmanlı Devletinin jandarma teşkilatını kurulmasının kendi iç güvenlik geleneklerinden doğmadığı bir Avrupalılaşıma ihtiyacından ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Osmanlı Devleti Jandarma teşkilatının kendi kendini yürütecek düzeye geleceği zamana kadar Avrupa Devletlerinden bu konuda yardım almaya devam etmiştir. Osmanlı devletinde son dönem iç güvenlik teşkilatlanmasının bu temele dayandığını savunan akademisyenlerin yanında bu temelin eski Türk tarihinden geldiğini savunanlar da mevcuttur.

Türk tarihi çalışan ve iç güvenlik temellerini buralara dayandıran akademisyen ve yazarlara bakıldığında, kurulan devletlerin asayiş görevlerinin komutanlar veya başbuğlar tarafından yürütüldüğü görülür. Eski Türklerde kağan, hakan, başbuğ diye adı geçen yöneticiler ülkenin emniyeti ve asayışı ile doğrudan

¹Ahmet Özcan,*Osmanlı Devleti’nde Jandarma Teşkilatı Kurulmasının Gündeme İlk Defa Gelişi (1839)*,**Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, S. 53 (2013) S. 173-194.

²a.g.m., s. 173-194.

ilgilenmişlerdir. Orhun kitabelerinde geçen “yargan”ların doğrudan hakanların emrinde ülkenin asayişini sağladıkları bilinmektedir. Eski Türklerden itibaren ordunun yanında bir de iç düzeni ve huzuru sağlayacak bir teşkilatın varlığının gerekli olduğunu bizlere göstermektedir.³

Selçuklularda “surta” olarak geçen, Osmanlı Devleti’nde ise başta “subaşı” bir müddet sonra “zaptiye” müteakiben “Jandarma” olarak geçen birlikler devletin asayişini sağlamakla yükümlü askeri kolluk teşkilatlarını oluşturmaktaydı.⁴ Her ne kadar teşkilat isimleri değişse de amaç genellikle asayiş sağlama ve beraber halkın can ve mal güvenliğini sağlamaktı.

Osmanlı Devleti’nin tarih sahnesinde yerini almasından bu yana ülke içinde asayişin sağlanması başlı başına bir konu olmuştur. Ülkede huzurun ve sükûnun sağlanması amacıyla devlet yönetimi bir dizi teşkilatlanmaya gitmiştir. Kurulan bu teşkilatlar genellikle halkın yaşadığı veya yaşaması muhtemel sorunları çözmeye eğiliminde olmuşlardır. Bu teşkilatlar Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan itibaren zabıta diye adlandırılmaktadır. Ancak zabıta teşkilatları tam bir teşkilat olma hüviyetini 1839’da jandarma ismini almasıyla beraber yapılan reformlar sonucu kazanacaklardır.⁵

Bu yönüyle bakıldığında zabıta tarihi Osmanlı Devleti’nin kuruluş tarihinden itibaren dört dönemde incelenebilir. Bu dönemler: Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan Yeniçeri Ocağı’nın II. Mahmut tarafından kaldırılmasına kadar geçen dönem, Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılmasından 1904’e yani tensik⁶ dönemine kadar geçen dönem, 1904 tensikatından cumhuriyetin ilanına kadar geçen dönem ve son olarak cumhuriyetin ilanından günümüze kadar gelen dönemdir.

Osmanlı devletinde asayiş işleri ikiye bölünmüş durumdaydı. Merkez teşkilatı ve taşra teşkilatı farklı kadrolardan oluşmaktaydı. İki teşkilat birbirlerinin yetki ve

³ Salim Koca, **Selçuklularda Ordu ve Askeri Kültür**, Berikan Yayınevi, Ankara, 2005, s. 250.

⁴ Aynı yer.

⁵ Tülay Duran (Ed.), **Türkiye Cumhuriyeti Jandarma Genel Komutanlığı**, ALAŞ, 1997, s.15-19.

⁶ Ferit Develioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 1986, s.561. “Tensik: Düzene, yoluna koyma, düzenleme, sıralama anlamına gelmektedir. Önce Rumeli’de daha sonra tüm ülkede uygulanmıştır. Bu kavram sadeleştirilmeden kullanılmıştır.”

görev alanlarına girmezlerdi. Birbirlerinden de tamamen farklı yapılanmaya sahiptiler.⁷

Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul'da yani merkezde asayiş sağlamla görevli yetkililer değişik isimlerle anılmaktaydı. Bunlar:

Çavuşbaşı, yapılan yargılama sonucu suçluluğu tespit edilen şahısların tevkifi görevliydi. Ayrıca kendisine kadar olan rütbedeki görevlilerin işlemiş oldukları suçların tespiti sonrası yargılanıp cezalandırılmalarını sağlama görevi de bulunmaktaydı. Bununla beraber önemli bir görevi daha bulunmaktaydı. Bu görev Padişahın tören ve alaylarda geçişi esnasında padişahın önünde yürüme görevleriydi.⁸

Asesbaşı, geceleri sokaklarda ve şüpheli yerlerde devriye gezer, fenersiz dolaşan kişileri gözaltına alırlardı. Böcekçi başı, kendisine bağlı olan daha önce farklı suçlara bulaşmış ancak daha sonra suç işlemeyi bırakmış sivil kişiler tarafından şehirde suçlular tespit edilir, yakalanır ve böcekçi başının karşısına çıkarılırlardı.⁹

Subaşı, günümüz zabıtasına benzer görev ve yetkileri ile esnafı denetler, sokaklarda düzeni sağlarlardı. Pazardaki bir malın bozuk olup olmadığı konusu dâhil olmak üzere birçok konu onları ilgilendirmekteydi yanlarında gezen falakacılarla ortaya çıkan sorunları yerinde cezalandırma yetkileri vardı.¹⁰

Bostancılar, İstanbul Boğazı'ndan Çanakkale boğazına kadar olan sahillerin güvenliğini sağlamaktaydılar. Bu sahillerden gelebilecek tehlikeleri ve kaçak girişleri önleme yetkilerinin yanı sıra sahillere yapılacak yalılara izin verme yetkisi de bostancıbaşındaydı. Bostancıbaşı, görevleri ile ilgili yaşanan gelişmeleri defter tutarak kayıt altına alırdı.¹¹

⁷ Dina Rizk Khoury, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Taşra Toplumu Musul(1540-1834)**, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 2003, s.202-210.

⁸ Aydın Gülşen, **Jandarma Teşkilatının Tarihi**, Hacettepe Üniversitesi(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2002, s.21.

⁹ a.g.e., s.22-23.

¹⁰ Necdet Koparan, **Jandarma Teşkilatı Tarihi**, Ankara Üniversitesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2005, s. 34.

¹¹ Yılmaz Kurt, **Kurumlarıyla Osmanlı Tarihi I-IV**, Birleşik yay., Ankara, 2008, s.174-175.

İstanbul'da ayrıca galata çavuşu bulunmaktaydı. Galata çavuşunun görevi galata civarının asayişini ve sükûnun sağlanmasıydı. Bu makamda bulunanlar bu bölgenin her şeyinden sorumlu olan inzibatları teşkil etmekteydi.

Yeniçeri ağası, bu makam sahipleri İstanbul asayişini ile ilgili tüm görevlilerin başı konumundaydılar. Görevlilerin görevlerini yaparken bir ihmalleri olup olmadığı ile ilgilenir, boş kaldıkları zamanlarda ise çarşı ve pazarlarda denetlemelerde bulunurlardı. Görmüş oldukları başıboşlukları ve asayiş bozukluklarını yerinde cezalandırırlardı.¹²

Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'un asayişini yukarıda adı geçen yetkililer sağlarken taşra teşkilatı tamamen İstanbul'dan farklı bir yapıya sahipti. Taşrada asayişini sağlayanlar ise serhat kulu ve yerli kulu olarak ikiye ayrılmaktaydı. Serhat kulu süvarilere yani atlı birliklere denirken, yerli kulu ise yaya birliklere denirdi. Adı geçen birlikler savaş zamanı ordunun emrindeyken barış zamanı taşranın asayişini sağlamak için valilerin emrine girmektedirler. Eyaletlerde ayrıca Tüfekçibaşı, Serçeşme, Levent, Hayta, Delibaş gibi adlar alan şahıslar doğrudan doğruya asayiş işi ile ilgiliydiler.¹³

Birinci dönem asayiş faaliyetleri yeniçerilerin etki denetimi altında yürütülürken yeniçeriler sık sık ayaklanmaya başlamışlardır. Ayaklanmaların giderek artmaya başlaması ve yeniçerilerin padişaha itaatsizliğe devam etmeleri üzerine padişah II. Mahmut esnafları ve ordunun çeşitli birimlerini ikna ederek bu Ocağı 15 Haziran 1826 tarihinde topçu ateşine maruz bırakarak yok etmiştir. Bu olay tarihe Vaka-i Hayriye(hayırlı olay) olarak geçmiştir. Bu olaydan sonra Asakir-i Mansure-i Muhammediye adında bir ordu kurulmuştur. Yeni kurulan ordunun yönetimi için bir de seraskerlik makamı oluşturulmuştur. Zaptiye işlerinin yürütülmesi de birçok askeri konunun yanında seraskerlik makamına bırakılmıştır.¹⁴

Gerek Yeniçeri Ocağı'nın henüz kaldırılmış olması gerekse yeni ordunun kuruluş aşamasının devam etmesi nedeniyle taşrada asayiş işleri valilere ve mutasarrıflara bırakılmıştır. Taşrada oluşan boşluğun giderilmesi ancak 1846 yılında Zaptiye Müşirliğinin kurulması ile sağlanacaktır. İstanbul'da ise zabıta işlerinin hızlı

¹² Orhan Sakin, **Yeniçeri Ocağı Tarihi ve Yasaları**, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2011, s. 323.

¹³ Kurt, a.g.e., s. 175.

¹⁴ M.Ali Ünal, **Osmanlı Müesseseleri Tarihi**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2010, s.66-72.

bir şekilde sağlanması için çalışmalara başlanmıştır. Kısa sürede Asakir-i Mansureyi Muhammediye askerleri İstanbul'daki çeşitli karakollara yerleştirilmiştir. Eski karakollar hızla onarılmıştır.¹⁵

1846 yılına gelindiğinde ise Zaptiye Müşirliği kurulmuştur. Kurulan bu müşirlik Anadolu'da ve Rumeli'de bağımsız bir zaptiye teşkilatı kurmak için çalışmalara başlamıştır. Zaptiyeliğin profesyonelleştirilmesi için ilk adım olarak değerlendirilen Zaptiye Müşirliğinin kurulması Osmanlı Devleti'nde profesyonel kolluk kuvvetlerinin yani Jandarma Dairesinin kurulacağı (1879) yılına kadar çalışmalarını sürdürmüştür. Bu dönem Tevhid-i Zabıta (Zabitanın Birleştirilmesi) olarak da adlandırılmaktadır.¹⁶

Sultan İkinci Mahmut ve Sultan Abdülmecit dönemlerine rastlayan dönemlerde Balkanlarda milliyetçilik düşüncesi hızla yayılmaya başlamıştır. Osmanlı tebaası olan birçok balkan ulusu kendi devletini kurmak için çalışmalara başlamışlardır. 1901-1902 yıllarında Bulgarlar bağımsızlık için ayaklanmışlar ancak Osmanlı Devleti bu ayaklanmayı bastırmayı başarmıştır. Bunun üzerine Avrupalı devletler harekete geçmiş ve bir koalisyon gücü halinde Rumeli'ye donanma ile çıkmayı planlamışlardır.¹⁷

1904 yılına gelindiğinde, Selanik limanına çeşitli Avrupa devletleri ve Rusya'dan teşkil edilmiş bir donanma demirlemiştir. Sultan II. Abdülhamid bu siyasi krizi çözmek için girişimlerde bulunsa da başarısız olmuştur. Limana demirleyen donanma Selanik'te kalmaya kararlıydı. Tüm girişimler karşılıksız kalınca koalisyon güçleri ile asgari müşterekte anlaşmaya varıldı. Gelen donanmadaki heyet karaya çıkacak ve Rumeli'de birçok reform faaliyetinde bulunacaklardı. Reform yapılacak kurumların başında ise Jandarma Dairesi bulunmaktaydı. Böylece jandarma tarihine 1904 tensik dönemi diye geçen tarihsel değişim dönüşüm süreci başlamış bulunmaktaydı.¹⁸

Tensik döneminde (1904) Rumeli'deki jandarma teşkilatı, kadroları, karakolları, nizamnameleri baştan sona gözden geçirilecektir. Avrupa'dan gelmiş

¹⁵ Ahmet Rifat, "Jandarmanın Tarihçesi", **Jandarma Mecmuası**, S. 43(1936), s. 24-47.

¹⁶ Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Arkadaş yayınevi, Akara, 2009, s.324.

¹⁷ İsmail Hami Danişmend, **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi (1703-1919)**, Doğu Kütüphanesi, IV. Cilt, İstanbul, 2011, s.475.

¹⁸ Gilles Veinstein, **Selanik 1850-1918**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014, s. 348-356.

subay heyeti aksaklık olarak gördükleri noktaları kendilerine göre düzenleyeceklerdir. Bu faaliyetlerin yürütülmesi için sadece Rumeli’de bir tensik dairesi kurulacaktır.¹⁹ Rumeli’de bulunan jandarmanın bu faaliyetler kapsamında daha da modernleşip yenilenirken Anadolu coğrafyasında ise jandarmanın dairesi, hiçbir yeniliğe uğramadan rutin faaliyetlerine devam edecektir.

Osmanlı Devleti’nin Birinci Dünya Savaşından mağlup ayrılması sonucu toprakları işgale uğramıştır. Bu işgaller karşısında hanedan sessiz kalsa da Mustafa Kemal ve Erkan-ı Harbiye’deki birçok arkadaşı sessiz kalmayıp çeşitli faaliyetler yürütmüşlerdir. Son olarak İstanbul’un da işgal edilmesi ve son Osmanlı Mebusan Meclisi’nin dağıtılması üzerine 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara’da yeni bir meclis kurulmuştur. Yeni kurulan bu meclisle beraber İstanbul’da bulunan Umum Jandarmanın Kumandanlığı Ankara’da kurulmuştur. Böylece düşmana karşı mücadele etmek isteyen tüm jandarma subayı ve personeli Ankara’da kurulan Umum Jandarmanın Kumandanlığı emrine girmiştir. Bu şekilde Ankara Hükümeti Anadolu’yu işgalden kurtarma çalışmalarına hızla devam etmiştir.²⁰ Sonuç olarak memleket 30 Ağustos 1922 tarihinde düşmandan tamamen temizlenmiştir.

Yeni kurulan Türkiye Devleti’nin yönetim biçiminin Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları tarafından Cumhuriyet olması kararlaştırılmıştır. 29 Ekim 1923’te Cumhuriyet resmen ilan edilmiştir. Böylece Jandarmanın da bu modern yönetim biçiminin gerekliliklerine göre teşkilat malzeme ve kadrosunu modern çağın gerekliliklerine göre tasarlamaya başlamıştır. Jandarmanın, eğitim öğretim yönüyle Genelkurmay Başkanlığı’na, asayiş görevi yönüyle İçişleri Bakanlığı’na, Silah ve mühimmatıyla, seferberlik ve seferde ordu emrine intikal edeceklerin maaş, bütçe, giyim ve teçhizatı ordu ile aynı olmak şartıyla Milli Savunma Bakanlığı’na bağlanmıştır.²¹

Bu tez çalışmasında, Jandarmanın kurumunun, personelini dönemin gerekliliklerine göre eğitmek amacıyla açmış olduğu okulların hangi şartlarda eğitim verdiği, dönemin politikalarından ne yönde etkilendiği incelenmiştir. Ayrıca okullara alınan öğrenci kaynakları ve bu kaynaklardan alınan öğrencilerin okullara alınış

¹⁹ *Jandarmamızın Mazisi ve Geçirdiği Safahat-ı Islahiye ve Tensikiye*, **Jandarmanın Mecmuası**, S.1 (1925), s. 3-7.

²⁰ Ayten Sezer Arıç (Ed.), **Türk İnkılabı ve Atatürk**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2012, s. 129.

²¹ Rıfat, a.g.m., s. 24-47.

biçiminden eğitilişine kadar her konu bu tez çalışmasının temel problem sahalarından olmuştur. Tez çalışmasında cumhuriyet dönemiyle birlikte yazılmaya ve okutulmaya başlanan ders kitapları incelenmiş ve ders kitaplarının içerikleri hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Jandarma okullarının okutmuş olduğu ders kitapları hakkında daha önce hiçbir çalışmanın yapılmamış olması da bu konuda karşımıza ayrı bir problem sahası olarak çıkmaktadır. Böylece bu çalışmada Jandarma okulları hakkında daha önce yazılmamış ve yayınlanmamış veya az bilinen birçok konu açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E JANDARMA TEŞKİLATINDAYAŞANAN GELİŞMELER

Tanzimat Fermanı sonrası kurulmaya başlanan zaptiye teşkilatı, görev yaptığı süre boyunca, imparatorluğun en önemli iç güvenlik organizasyonu olarak varlığını sürdürmüştür. Gerek taşra (Anadolu ve Rumeli) ve gerekse İstanbul'un güvenliğinin sağlanması yönünde önemli görevler üstlenen zaptiye teşkilatı, kuruluşundan itibaren imparatorluğun içinde bulunduğu idari, mali, sosyal ve siyasi gelişmelerden olabildiğince etkilenmiş ve bir süreklilik hali içerisinde mevcut şartlara en uygun hale getirilmeye çalışılmıştır.²²

Tanzimat Fermanı, bir yandan ülke yönetiminde yeniden yapılanma dönemini başlatırken, diğer yandan ise İmparatorluk genelinde pek çok makam ve mevki tarafından yürütülmeye çalışılan güvenlik uygulamasında yapılması düşünülen değişikliklerin de habercisi olmuş; Tanzimat döneminin en belirgin özelliği olan merkeziyetçilik, bu dönem kurulması düşünülen güvenlik anlayışı ve uygulamalarını da etkilemiştir.²³ Fermanda mal, can ve namus konusunda şer'i hüküm gereğince bütün tebaaya emniyet-i kamile verildiği belirtilerek, ceza davaları açık ve etraflıca görülmedikçe ve suçlular hakkında şer'i hüküm tertip edilmedikçe, kimsenin açık ya da gizli öldürülemeyeceği, çıkarılacak kanunların ihlal edilmesi halinde tatbik edilecek müeyyideleri havi ceza kanunnamesi çıkarılacağı ve suç işleyen herkesin bu kanuna göre cezalandırılacağı açık bir dille ifade ediliyordu. Ancak gerek mal, can ve namus güvenliğinin sağlanabilmesi ve gerekse de merkez ve taşrada gerçekleştirilmeye başlanılacak olan düzenlemelerin uygulanabilmesi, her şeyden önce merkezin kontrolünde hareket edecek yeni bir güvenlik ağını gerektirmiştir.²⁴

Bu sebeple Tanzimat Fermanı sonrasında öncelikle bir ceza kanunnamesi hazırlanarak 3 Mayıs 1840 tarihinde yürürlüğe konmuştur. İç güvenliği yakından ilgilendiren bu yasal düzenlemenin akabinde ise ülke çapında dağınık halde bulunan

²² Ali Sönmez, "Zaptiye Teşkilatının Düzenlenmesi (1840-1860)", **Tarih Araştırmaları Dergisi**, S. 39(2006), s. 199-219.

²³ Musa Çadırcı, "Osmanlı Ordusunda Yeni Düzenlemeler (1792-1869)", **Birinci Askeri Tarih Semineri Bildiriler II**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1963, s.96.

²⁴ Musa Çadırcı, *II. Abdulhamit Döneminde Osmanlı Ordusu*, **Dördüncü Askeri Tarih Semineri Bildiriler**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1989, s.37.

iç güvenlik birimlerinin merkezileşme sürecine ait çalışmalara geçildi. Öncelikle Derbentçilik, Martalosçuluk, Köprücülük ve Su Yolculuk mükellefiyetleri kaldırılarak, bu çeşit görevler hükümete mal edildi ve bu gibi hizmetlerde görevli kaza ve köyler halkı devlet vergilerini diğer yurttaşlar gibi ödemekle görevli tutuldu. Ayrıca tezkeresiz yolculuk menedilerek bir Mürur Nizamnamesi çıkarılmıştır.²⁵ Yapılan bu düzenlemelerle paralel ve hemen hemen aynı tarihlerde ise zabıtları doğrudan merkezce atanan yeni zaptiye birlikleri kurulmaya başlandığı gibi, devletin uzun yıllardır tasfiyesine çalıştığı tımarlı sipahi örgütü, 1844 yılında kaldırılarak oluşturulan zaptiye birliklerine eklenmiştir.²⁶

18 Şubat 1846 tarihinde “Zaptiye Müşirliği” kurulmuş bu tarihten itibaren eyalet ve sancaklardaki zaptiye işleri doğrudan bu teşkilatın emrine verilmiştir. Zaptiye Müşirliği ise bir üst makam olan seraskerlik makamına bağlanmıştır. 14 Haziran 1869 tarihinde kolluk teşkilatının teşkilatın ilk nizamnamesi olan “Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi” yürürlüğe konmuştur.²⁷ Yeni nizamname ile birlikte teşkilatın işleri hukuki sorumluluk altına alınmıştır. Bu sayede teşkilatın işlerliği daha düzenli hale gelmiş ve uygulamada birlik sağlanmıştır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi’nden sonra Sadrazam Sait Paşa teşkilatın modernleşmesi için Avrupa’dan subaylar getirmiştir. Bu dönemde teşkilatlanmada değişiklikler yapılarak yine seraskerliğe bağlı “Umum Jandarma Merkeziyesi” kurulmuştur.²⁸ Osmanlı asayişinde önemli bir yer kaplayan jandarma teşkilatının temelleri böylece atılmıştır.

1.1.1904’ten 1920’ye Jandarma Teşkilatında Yaşanan Gelişmeler

1904’te Osmanlı Devleti, Umum Jandarma Kumandanlığı için yeni bir nizamname yayınlanmıştır.²⁹ Bu nizamnamenin amacı daha çok Avrupalı devletlerin baskısından kurtulmak olmuştur. 1904 Umum Jandarma Kumandanlığı nizamnamesi, Fransız Jandarma Kanununun tercümesi olarak hazırlanmıştır. Bu yeni nizamname ile birlikte jandarmanın Anadolu’daki teşkilat yapısı, jandarmanın görev ve

²⁵ Sönmez, **a.g.m.**,s. 203.

²⁶ Aynı yer.

²⁷ Cemalettin Taşkıran(Ed.), **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri**, Genelkurmay Basımevi 1998, s. 272

²⁸ **a.g.e.**, s.273.

²⁹**1904 Jandarma Nizamnamesi**, Jandarma Müze Müdürlüğü, Ankara.

sorumlulukları büyük ölçüde değişmiş ve düzenlenmiştir. Teşkilat personeli söz konusu nizamnamenin gerek Avrupa'dan doğrudan alınması gerekse teşkilata uyarlanması noktasında sıkıntıların yaşanmasından dolayı nizamname hükümlerini uygulamada isteksiz davranmışlardır. Bu nizamnamenin yürürlüğe konulmasındaki asıl amaç olan Avrupalıların gözüne girme fikri ise başarısız olacaktır. Çünkü Avrupalı Generaller, Makedonya jandarmasını yeniden düzenlerken bu nizamnameyi kullanmak istemeyecekler ve yerine kendi yayınladıkları talimatnameyi uygulayacaklardır.³⁰ Böylece 1904 tarihli Jandarma Nizamnamesi sadece Anadolu'da personelin isteksizliğine rağmen ısrarla uygulamaya konulacaktır.

1869 tarihli Jandarma Nizamnamesine göre askeri zaptiyeler mülkiye memuru olarak geçiyorken yeni nizamnameyle birlikte jandarma askeri kanun ve nizamnamelere bağlı zabıta ve askeri konularda askeri makamlara tabi silahlı askeri kurum haline getirilmiştir. Bunun neticesinde teftiş kontrol ve denetlemeler seraskerliğin atadığı müfettişler tarafından gerçekleşecektir. Yapılan bu değişiklik jandarmanın görev ve yetkilerinde köklü bir değişikliğe yol açmıştır. Daha önce emri doğrudan mülki amirlerinden alan jandarma personeli bu yeni nizamnameyle tamamıyla askeri statülü bir kolluk kuvveti unvanını almaktadır. Böylece jandarmanın tayin durumu, karakollarının durumu, bütçesi askerlerin eğitim konuları gibi bütün konular seraskerlik tarafından belirlenmeye başlamıştır. Ancak asayişin sağlanması ve polisin bulunmadığı yerlerde polisin görevlerini üstlenmesi yönüyle jandarma mülki ve adli makamların emrindeydi. Savcı gerek gördüğü durumlarda jandarmayı çağırma yetkisine sahipti. Aynı zamanda jandarma mahkemelerce verilen kararları yerine getirme ve bildirme sorumluluğu taşımaktaydı. Ordu personeli jandarmanın bu görevlerine sıkıyönetim haricinde karışamazdı.³¹

Jandarma teşkilat yapısı ise ülkenin idari yapısına göre düzenlenmiştir. Bu idari teşkilata göre jandarmanın bölgede bulundurduğu birliğin büyüklüğü de doğru orantılı olarak artmaktaydı. Her ilde bir jandarma alayı, her sancakta bir jandarma taburu, her kazada bir jandarma bölüğü bulunmaktaydılar. Bu birlikler hiyerarşik olarak birbirlerine bağlı hale getirilmişlerdir. Alay komutanı bu askeri hiyerarşinin en tepesindeki isim olmuştur ve askeri yönden seraskerlik makamına karşı sorumludur.

³⁰Rıfat, **a.g.m.**, s. 24-47.

³¹Aynı yer.

Tabur komutanı alay komutanına, bölük komutanı ise tabur komutanına karşı sorumludur. Bölükler takımlara ayrılmış ve bu takımlar ise köylerde ve kazalarda asayişin temeli sayılan karakolları oluşturmuştur. Her karakol köyün veya kazanın büyüklüğüne göre sayısı değişen erlerden oluşurdu. Jandarmaya erler gönüllülük esasına göre alınmaktaydı. Alım şartları ise 24-25 yaşlarında askerlik hizmetini yapmış olma idi. Okuma yazma bilmesi de ayrıca aranan hususlar içerisindeydi.³²

Anadolu'da jandarma bu gelişmeleri yaşarken aynı zamanda Rumeli'de İkinci Abdülhamit'in padişah olduğu dönemde milliyetçilik akımının etkisiyle çıkan Bulgar ve Rum isyanları (1901-1902) Osmanlı Devleti'nin içişlerine, Avrupalı Devletlerin daha fazla müdahalesi sonucunu doğurmuştur. Özellikle Avusturya ve Rusya, Osmanlı-Devletiyle imzaladıkları 1878 tarihli Berlin Anlaşması'nın 23'üncü maddesini bahane ederek Makedonya'da ıslahat yapılmasını istemişlerdir. Bunun üzerine II. Abdülhamit durumun daha kötüye gitmesini önleme maksadıyla 1902'de Hüseyin Hilmi Paşa'yı genel müfettişlik göreviyle Rumeli'ye yollamıştır.³³ Hüseyin Hilmi Paşa ve beraberindekilerin yoğun çabalarına rağmen ıslahat girişimleri yetersiz kalmıştır. Beklenen ıslahatların gerçekleşmemesi üzerine Selanik, Kosova, Manastır'daki zaten kaybolmuş olan huzur ve güven ortamı bir türlü geri getirilememiştir.³⁴

Makedonya'da durumun düzelmediğini gören Avusturya ve Rusya Dışişleri Bakanları, Osmanlı ıslahatlarını yönetmek maksadıyla Münştreg'de toplanarak bir dizi karar almışlardır. Ekim 1903'te alınan bu kararlar her ne kadar Osmanlı Devleti'nin Rumeli idaresi ile ilgili olsa da Jandarma teşkilatının geleceğinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü alınan kararlardan biri "*Jandarmanın iyileştirilmesi görevi, Osmanlı Devleti'nin hizmetine girecek Avrupalı bir generale ve subaylara verilecektir. Bu subaylar kendi aralarında görev dağılımı yaparak müfettişlik ve öğretmenlik görevlerine başlayacaklardır. Askeri kıtaların halkla ilişkilerini de kontrol edeceklerdir.*" kararıdır.³⁵ Bu karar jandarma teşkilatında, önce Rumeli'de daha sonra Anadolu'da başlayacak köklü değişimlerin sinyalini vermiştir.

³² Zeki Fevzi, "*Jandarmanın Tekamülü*", *Jandarma Mecmuası*, S.26-27(1931), s.67-74.

³³ Ayhan Buz, *Sokullu'dan Damat Ferit'e Osmanlı Sadrazamları*, Neden Kitap Yay., 2009, s.285.

³⁴ Remzi Berkmen, "*Türkiye Jandarmasının Tekamülü*", *Jandarma Mecmuası*, S.47-48(1937), s.101-110.

³⁵ Yusuf İzzettin, "*Alaman Jandarması*", *Jandarma Mecmuası*, S. 26-27(1931), s.110-129.

Padişah, her ne kadar bu kararları egemenlik haklarını gerekçe göstererek reddetse de 1904 Nisanında başta Avusturya ve Rusya olmak üzere İngiltere, İtalya ve Almanya donanmalarından oluşan koalisyonun Selanik Körfezi'ne demirlemesi üzerine karaya çıkmalarına ve jandarmayı ıslah etmelerine izin vermek zorunda kalmıştır.³⁶ Böylece jandarmaya ilk defa Avrupa'dan gelecek bir ekibin reform yapmasının yolu açılmıştır. Nihayetinde jandarma, Balkanlar'da tarihinin en büyük değişim ve dönüşümünü yaşamaya başlayacaktır. Bu durumun en belirgin nedeni ise 1841, 1858, 1867 kökeninde milliyetçilik akımı bulunan ve Osmanlı Devleti'nden ayrılmaların başlangıcı denebilecek Girit İsyanları ile zemin hazırlanan Makedonya (Selanik, Manastır, Kosova) sorunudur. Balkan savaşlarına kadar milliyetçilik kaynaklı isyanlar zincirinin hiç bitmediği bu topraklara Avrupalı devletlerin müdahalesini önleme amaçlı ancak Avrupa'nın müdahalesiyle sonuçlanan reformların Rumeli'de bulunan Osmanlı kurumlarına uygulanmak istenmesidir.³⁷

Jandarmanın iyileştirilmesi görevi İtalyan generali De Georgies'everilmiştir. Osmanlı hükümeti bu generalle jandarmanın ıslahı için bir süre çalışsa da bir sonuç çıkmamış ıslah girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bunun üzerine Avusturya ve Rusya tekrar subay göndermeyi teklif etmiş Osmanlı bu teklifi kabul etmiştir. Ancak gelecek kişilerin sayısı ve Osmanlı topraklarındaki hak ve yetkileri, kılık kıyafetleri gibi birçok konu üzerine uzun tartışmalar yaşanmıştır. Sonuç olarak altmış subayın gelmesi kararlaştırılıp bu subaylarla iki tarafın haklarını güvence altına alan birer sözleşme imzalanmıştır.

Bu sözleşme şu şekildedir:

Bir taraftan Osmanlı Hükümeti adına hareket eden (...) ve diğer taraftan (...) ordusunda (...)mösyö (...) arasında, aşağıdaki hususlar karıştırılmıştır.

Birinci Madde: Mösyö (...)Selanik, Kosova ve Manastır illerinde jandarma tensikatına yardım etmek üzere altın olarak Osmanlı Bankası tarafından her Osmanlı mali ayının başında peşin olarak geciktirilmeksizin ve kesinti yapılmaksızın ödenmek koşulu ile ayda (...) Osmanlı lirası maaşla (...) rütbesi ile Osmanlı devleti hizmetine kabul olunmuştur. Kendisine verilen emir üzerine ve göreviyle ilgili bir hizmet için

³⁶ Ştefanku Tryan(Terc. Selim Turman), **Jandarma Mecmuası**, "Bizde ve Diğer Devletlerdeki Jandarma Müesseselerinin inkişafı", S.47-48(1937), s.83-100.

³⁷ Aynı yer.

gezi yapar ise Osmanlı Devleti tüzük gereğince aynı durumda ve aynı rütbede bulunan Osmanlı subaylarına verilen yolluğun iki katı adı geçene verilecektir. Dönüş yolluğu Mösyö (...) mensup olduğu (...) ordusunun tüzüğüne göre belirlenecektir. Mösyöye kendi elbisesiyle atının satın alınması ve donatımı için ve eyer takımı için 1500 franktan ilk bedel verilecektir. Mösyö (...) geliş yollarına eşit bir gidiş yolluğu alma hakkına sahiptir. Atın yem ve ahır giderleri Mösyö (...) ait olacaktır.

İkinci Madde: Hizmet sırasında (...)’nın vefat etmesi veya hizmet nedinyle bir hastalığa yakalanması halinde bu durum yabancı subaylardan kurulu bir komisyonca soruşturulacaktır.

Bıraktığı eşine, yetimlerine, ana ve babasına (...) Osmanlı lirası verilecek ve bu para altın olarak Osmanlı Bankası tarafından ödenecektir. Adı geçen, hizmete ait bir durum bir durum nedeniyle büsbütün sakat kalacak olursa aynı para verilecektir. Normal olarak eceli ile ölürse bunun eski bir hastalık nedeni ile olduğu öne sürülemeyecek, yabancı bir komisyon durumu soruşturacaktır. (ölüm nedeni eski bir hastalıksa)verilecek tazminat yarıya kadar indirilecektir. Adı geçenin kesin olarak ülkesine dönmesini gerektirecek bir hastalığa yakalanması veya yaralanması durumunda kendisine dönüş yolluğunun iki katı tazminat verilecektir. Yukarıda sözü edilen komisyonlarda Osmanlı hükümetinden de iki doktorun bulunması kararlaştırılmıştır.

Üçüncü Madde: Adı geçen, Osmanlı Devleti’nin karışık bir davranışta bulunursa Osmanlı Hükümeti, De Georgies Paşa’nınveya vekilinin başkanlıkları altında bir komisyon tarafından verilecek kararla, nedenleri gösterilerek vuku bulacak istek üzerine sözleşmesi iptal edilerek işten çıkarılabilecektir.

Dördüncü Madde: Adı geçen suç veya cinayet işler veya cezalandırılması gereken bir hareket yaparsa ülkesinin kanunları gereğince cezalandırılacaktır.

Beşinci Madde: Adı geçen, tensik edilen tüm jandarmaya mahsus üniformayı giyecek, Padişah hazretlerine tabi olacaktır.

Altıncı Madde: Adı Geçenin, Osmanlı Devletine hizmet etmeyi kabulü dolayısıyla sahip olduğu (...) uyrukluğuna, ne de (...) ordusundaki askeri niteliğine zarar gelmeyecek, kendisi Osmanlı hükümetinde bulunduğu sürece bu haklarını tümüyle koruyacaktır.

Yedinci Madde: Adı geçen, bu kontratı imzaladığı sırada üç ildeki jandarma tensikatının başarıya ulaşması için tüm çabaları harcayacağına padişahımıza karşı namusu üzerine söz verecektir.

Sekizinci Madde: Bu sözleşme (...) tarihinden itibaren geçerli olacak ve 2 sene süre ile belirlenen adı geçen üç ilin tensikatının tamamlanması üzerine sona erecektir.

Bu sözleşme (...)1904 tarihinde iki adet olarak düzenlenmiştir.”³⁸

Gelecek olan subayların ülkelerinde sahip oldukları rütbelerin bir üst rütbesi ile görev yapması, De Georgies’e de birinci feriklik rütbesi verilmesi kararlaştırılmıştır. Avrupalı subaylar sadece jandarmanın tensiğiyle görevli olup emir-komuta Osmanlı subaylarındadır.³⁹

Avrupalı subayların isteğiyle tensik daireleri oluşturulmuştur. Oluşturulan bu tensik dairelerinin faaliyetleri olumlu sonuç vermiş, ıslahatlar başarıya ulaşmıştır. Ancak 1907 yılına gelindiğinde Avrupalı Devletlerinin asıl amaçlarının ıslahat olmadığı, Osmanlıyı Avrupa’dan söküp atmak olduğu Reval görüşmelerinde alınan kararlarla ortaya çıkmıştır.⁴⁰

1904 yılında tensik heyeti göreve başlayabilmiştir. Her ile ve bazı illerin önemli sancaklarına, farklı ülkelerden subaylar heyetler halinde atanmıştır. Selanik iline Rus subayları atanmış başlarında ise yine Rus General Şastak görevlendirilmiştir. Serez sancağının tensiği için Fransız subayları atanmış komutan olarak Fransız General Fulon atanmıştır.⁴¹ Drama sancağına İngiliz subaylar, Manastır iline İtalyan subaylar, Kosova iline ise Avusturyalı subaylar atanmıştır. Bunların dışında jandarma okullarının tensiği için görevlendirilen subaylar bu okulların modernizasyonunu yapmak amacıyla okulların yönetiminde doğrudan da yer alabilmişlerdir. Bu kapsamda Selanik’teki Efrad-ı Cedide Mektebi İngiliz subaylarının yönetim ve denetimi altına girmiştir. Yine Selanik’te bulunan ve jandarma subaylarının yetiştiği Jandarma Subay Mektebi müdürlüğüne İtalyan subay

³⁸ Hüseyin Işık, “Rumeli Jandarmasının Tensik ve Islahı”, **Jandarma Mecmuası**, S.78(1971), s.63-95.

³⁹ Aynı yer.

⁴⁰ *Jandarmamızın Mazisi ve Geçirdiği Safahat-ı Islahiye ve Tensikiye*, **Jandarma Mecmuası**, S.1 (1925), s. 3-7.

⁴¹ Adnan Erginsoy, “Fransa Jandarması”, **Jandarma Mecmuası**, S. 45(1936), s. 61-98.

Ridolfi atanmış okulun müfettişliğine Alman Van Altzen getirilmiştir. Ancak emir-komuta, yapılan anlaşma gereği bir Türk subayı ve Almanya’da eğitim görmüş olan Ferit Bey’e verilerek kendisi Jandarma Subay Mektebi Komutanı olarak atanmıştır.⁴² Ayrıca tensikata uygun mezunlar yetiştirmek ve personel sayısını arttırmak amacıyla biri Manastır’da diğeri Üsküp’te olmak üzere iki okul daha açılmıştır. Bu okullar tensikat sonrası dönemin şartlarına uygun modern eğitim görmüş mezunlar verecektir.

Tensik işlemi sadece Rumeli’de yapılmıştır. Anadolu’da tensikat olmadığından dolayı jandarma, tensik görmemiş ve tensik görmüş jandarma diye ikiye ayrılmıştır. İlk önce Selanik’te bir Jandarma Alayı kurulmuş. Bu alayın bir taburu Selanik’te diğeri Serez ve Drama’da konuşlanmıştır. Manastır’da kurulan alayın ise 5 taburu bulunmaktadır.⁴³

Tensik subaylarının öncelikli hedefi karakol sayısının artırılması ve mevcut karakolların modernize edilmesi olmuştur. Böylece ilk icraatları arasında kurulacak karakollar için yer tespiti sayılabilir. Bu tespitin akabinde jandarma görevlerinin daha hızlı ve etkin bir şekilde icra edilmesi amacıyla Selanik’te 20 bölük, 235 karakol, Manastır’da 13 bölük, 129 karakol; Üsküp’te 45 bölük, 462 karakol kurulmuştur.⁴⁴

Kurulan birliklerde görev alacak personelin seçilmesi de ayrıca düzenlenen bir konudur. Düzenlemeden önce redif ve nizamiye sınıflarına mensup erler jandarmaya kabul edilmiştir. Ancak bu durum beraberinde bazı sorunları getirmiştir. Çünkü jandarmaya alınan bu erler evli ve maaşların aksaması durumunda halka sorun çıkarabiliyorlardı. Yeni düzenlemeyle beraber jandarmaya alınan erlerin kabul şartları değiştirilmiştir. Bu değişiklikler; jandarma erlerinin, askerlik hizmetine devam eden ikinci tertip erlerden, gönüllü olanlardan, 18 yaşında olup ancak hala askerlik sorumluluğu olmayan gençlerden, Müslüman olmayıp yaşları 18-23 arasında değişen gönüllülerden seçilmesi şeklinde tekrar düzenlenmiştir. Jandarmaya alınan

⁴² A.Rifat Kemerdere, “Büyük Harpten Evvelki ve Sonraki Jandarmanın Ödevleri Arasında Bir Mukayese ve Jandarma Tarihçesi Hakkında Birkaç Söz”, **Jandarma Mecmuası**, S.43 (1936), s. 32-40.

⁴³ Işık, **a.g.m.**, s.63-95.

⁴⁴ Aynı yer.

erler İngiliz subayları tarafından er okulunda eğitilip eğitimin ardından başarılı olanlar jandarma sınıfına dâhil edilmiştir⁴⁵.

Tensik öncesi erbaşlardan seçilen subayların bir kısmı tensik sonrası jandarmanın nitelikli personel ihtiyacını karşılayamamış ve yetersiz görülen subayların görevlerine son verilmiştir. Yerlerine alaylarda başarılarıyla öne çıkan ve orduda iyi sicil elde etmiş fark yaratan subaylar geçirilmiştir. Ordudan jandarma sınıfına geçirilen subayların eğitimi yine de yeterli görülmemiş ve Selanik'teki Subay Mektebinde 3-4 aylık eğitim gördükten sonra göreve başlamışlardır. Bu eğitim sonunda derslerinden her ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar eğer ahlak ve karakterlerinde herhangi bir sıkıntı varsa veya ailelerine kötü davranıyor ve aileleri kendilerinden şikâyetçiye jandarma sınıfına alınmıyor ve eski görevlerine tekrar gönderiliyorlardı. Eğitilen subayların görevlerinde çalışma arkadaşlarıyla uyumlu olup olmadığına da bakılmaktadır. Jandarma subayı adayı eğer arkadaşlarıyla geçimsiz ve aşırı sinirliyse bu da olumsuz karşılanıyor ve tavır davranışlarında uç karakter sergileyen şahıslar jandarmaya ve özellikle subaylığa alınmıyordu⁴⁶. Sonuç olarak jandarma sınıfına geçecek olan personel için çevresiyle iyi ilişkiler edinme şartı önemli bir şart olarak sunulmaktaydı.

Avrupalı subaylar yapacakları tensikatınıyasalara uygunluğunu kontrol etmek amacıyla İstanbul'dan konuyla ilgili olan bir nizamname istemişlerdir. Hükümet, yürürlükte olan 1870 yılında yürürlüğe giren zaptiye nizamnamesi yerine apar topar Fransızcadan çevirme 1904 Nizamnamesini kitapçık haline getirip Selanik'e göndermiştir. Tensik heyeti bu nizamnameyi yeterli ve uygun görmeyerek yerine "Mukarratı Tensikiye" adı altında talimatnameler yayınlamaya tensik faaliyetini sürdürmüştür. Bu talimatlara göretensik gören jandarma öncelikli olarak Harbiye Nezaretine bağlı olsa da Rumeli'de kurulan Tensikat Dairesi'ne de en azından tensikat bitene kadar bağlanmıştır.⁴⁷

Tensikat faaliyetleri Rumeli ve Anadolu'dan sonra zamanla Osmanlı Devleti'nin geneline yayılmıştır. Basra vilayetinde de Jandarma alayları tensik görerek yenilenmiş modernizasyonu sağlanmıştır. Gelişmenin devam etmesi için

⁴⁵ Kemerdere, **a.g.m.**, s.32-40.

⁴⁶ Aynı yer.

⁴⁷ Erginsoy, **a.g.m.**,s. 61-98.

Basra vilayeti valisi padişaha burada jandarma okullarının açılması gereğinden bahsetmiştir. Valinin 4 Temmuz 1909 tarihli telgrafına İstanbul sıcak bakmıştır. Ve okulun açılması için gerekli girişimlerin yapılmasına müsaade etmişlerdir. Ayrıca jandarma alayına bir polis komiserinin atanması konusunda şikâyette bulunulmuştur. Çünkü jandarma askeri sınıftan oluşan bir teşkilat olduğundan dolayı bir komiserin mesleki olarak bir fayda sağlamayacağı belirtilmiştir. Bunun üzerine İstanbul'dan gelen emirle komiserin görev yeri değiştirilmiştir.⁴⁸

Konu belgede bu şekilde geçmiştir:

“BASRA VİLAYET-İ ALİYYESİ'NE

21 Haziran 325 tarihli telgrafname-i atufilerine cevaptır. Vilayet-i Aliyyeleri jandarma alayının suret-i tensikinin İmkan dairesinde icrası için ora jandarma tensikat dairesi riyasetine tevdi' kılınacağı ve Bağdad jandarma alayı tensikatına memur zabitanın yakında mahal-i memuriyetlerine azimat edecekleri ve mezkur dairenin ihtiva ettiği üç jandarma alayının tensikinin alelusul ifası tabii bulunduğundan evvel emirde mekteplerin tesisine ve ba'dehu mekteplerden efrad ve zabitan yetiştikçe mevcut hazırların tasfiye ve tezyidine çalışılması icap edeceğisüvari taburu mezheb-i şahsileri itibariyle efrad-ı mevcude ile teşkilinden netaic-i müfide istihsal pek zayıf bulunmakla beraber mezkur tabur kumandanlığına polis komiserlerinden birinin tayini ise jandarma tensikatının kavaid-i esasiyesine külliyyen muğayir olduğu gibi jandarma sınıfı sınıf-ı askeriyeden ma'dud olmasına binaen hey'et-i zabitanı meyane-i şerait-i lazimeyi haiz olmak üzere ordudan rütbe-i haliyeleriyle zabıt ve mülazım-ı saniliğe terf'an küçük zabıt kabul olunduğundan mezkur polis komiserinin tayinine nizamem ve usulen cevaz verilemeyeceği jandarma tensikat-ı umumiye dairesi ifadesine atfen ve cevaben Harbiye Nezaret-i Aliyyesinden cevaben varid olan tezkere cevaben varid olan 19 Ağustos 325 tarihli tezkereni leffen savb-ı alilerine tisyar kılınmış olmağla ol babda.”⁴⁹

Bu dönemde Beyrut'ta da bir Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi açılarak burada yetişen jandarma personeli Beyrut, Halep, Şam Jandarma Alayları ile Kudüs ve Zor Taburlarına dağıtılmışlardır. Böylece okulda yetişerek hem okuma yazma

⁴⁸ BOA, DH. MUI. 1-1, 31 (1327.Ş.24)

⁴⁹ Aynı Belge.

bilen hem de jandarma mesleği eğitimini profesyonelce alan personel karakollarda ve alaylarda ilk defa görev yapmıştır.⁵⁰

Rumeli tensikati her ne kadar Avrupalıların eliyle gerçekleştirilmiş olsa bile bunun devamlılık arz etmesi Türk subaylarının maharetine muhtaçtır. Özellikle yapılan reformların Anadolu genetiğine uydurulması ve kök salması Türk subaylarının mahareti ölçüsünde olacaktır. Bu noktada tensikatın olumlu sonuçlar doğurması için dönemin Türk personeli elinden gelen gayreti göstermiştir. Bunu, gerek tensikatın sonuçlarından gerekse yabancı subayların ve paşaların övgülerinden anlayabiliriz.

İtalyan General De Georgies'in ise 1908'de Anadolu'da yapılan tensikat sonunda yaptığı övgü dolu konuşma şöyledir: "*Baylar bu gördüğünüz netice hep sizin eserinizdir. Bu erler mektebe geldikleri vakit okuma-yazma bilmezlerdi. Bunları şimdiki hale getiren kıymetli Türk subaylarının gayretleridir. Çalışan sizsiniz biz size çalışmak için usül gösterdik. Asıl başarı sizindir.*"⁵¹

Tensikat sonucunda jandarma personelinin maaş durumu iyileştirilmiş, kıyafetleri biri günlük biri tören olmak üzere iki çift olmuş ve yenilenmiştir. Personelin mavzerleri yenilenmiş, ordudan bulunan seçkin subaylar jandarmaya aktarılmıştır. Karakol sayıları arttırılmış ve jandarma devriye gezmeye başlamıştır. Personel, devriyelerinde halkın şikâyetlerini dinlemiş karakola döndüklerinde ise komutanlarına bilgi vermişlerdir. Bu yeniliklerin temelini oluşturan içindeki dönem için modern askeri okullar açılmış bu okulların ilk hedefi her karakolda okuma yazma bilen personelin bulunmasını sağlamak olmuştur. Subayların yetiştirilmesi için ayrıca Selanik'te bir jandarma subay okulu açılmıştır⁵². Böylece jandarma personelinin askerlikten gelme zabıtlardan daha çok okulda özel olarak bu iş için yetiştirilmiş zabıtlarla yönetilmesi yolu açılmıştır. Jandarma, asayiş ve emniyet konularında eskisinden daha disiplinli bir çizgiye çekilmeye başlamıştır. Tensik faaliyetleri ile birlikte jandarmadaki okur-yazar personel sayısının artmasına ve halk ile olan ilişkilere daha fazla önem verilmeye başlanmıştır.

⁵⁰ BOA, DH. MUI 117/82 (1328.N.3)

⁵¹ Kemerdere, **a.g.m.**,s.32-40.

⁵² Işık, **a.g.m.**,s.63-95.

1904 yılında Anadolu'ya gelen yabancı subaylar kanalıyla yapılan tensikat işlemleri başarılı sonuçlar doğurmuştur. 23 Temmuz 1908'de İkinci Meşrutiyetin ilan edilmesi sonucu söz konusu personel ülkelerine dönmüşlerdir. 1908'de Meşrutiyet'in korunması ve ülkede asayişin tekrar eski rayına oturması amacıyla zaten Harbiye Nezaretine bağlı olan Jandarma Dairesi yine aynı yere bağlı olarak ülkenin tümünü kapsayacak olan Umumu Jandarma Kumandanlığı adını almıştır. Kurumun başına da Ferik Hilmi Paşa getirilmiştir.⁵³ Yenilik sadece bir isim değişikliği olarak ön görülmemiş ülkenin 'umum' asayişi böylelikle Jandarmaya teslim edilmiştir. Bu kararın alınmasında Rumeli'de yapılan jandarma tensikatının kısa zamanda olumlu sonuçlar doğurması, tüm ülkede aynı sistemin uygulanmaya çalışılması, uygulamada yaşanacak aksaklıkların tek elden sevk ve idare metotlarıyla kısa zamanda giderilmesinin istenmesi etkili olmuştur.

Jandarmanın Rumeli'deki yenileşmesi hükümet tarafından tüm yurda yayılmak istenmiştir. Bu amacın gerçekleşmesi için 31 Mart Ayaklanmasının bastırılması ve sonrasında başa gelen İttihat ve Terakki hükümeti Rumeli'de tensikati yapan subayları güvenilir bulmuş ve yeniliklerin devamı için aynı subayları tekrar ülkeye davet etmişlerdir. Fakat gelecek olan subaylar için tensik heyeti yerine yeni bir teşkilatlanmaya gidilmiştir. Bu teşkilatın ismi Jandarma Umum Müfettişliği olmuştur. Kurumun başına ise İtalyan Kont Robilan Paşa getirilmiştir. Robilan'ın Umum Jandarma Kumandanlığıyla olan ilişkilerini ise 16 Mart 1913 tarihli "Umum Jandarma Kumandanlığı karargâhının teşkilatı ve Bu Kumandanlık ile Jandarma Müfettişi Umumiliği'nin Münasebeti Hakkında Nizamname" ile düzenlenmiştir.⁵⁴ Böylece jandarma ve jandarma müfettişliği arasındaki ilişkilerde yaşanabilecek aksaklıkların ve ortaya çıkabilecek keyfi uygulamaların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Anadolu'da tensikatın başlaması bir Anadolu şehri sayılabilecek şehir olan Edirne'de gerçekleştikten bir müddet sonra Anadolu'ya geçmiştir. Edirne vali vekilinin dönemin padişahına 25 Mart 1905 yılında yazdığı yazıda Edirne jandarmanında yapılması istenen yeniliğin yanında bir de jandarma okulu inşasının gerekli olduğunun vilayet jandarma tensik dairesinin isteğinden de anlaşıldığını ve

⁵³ Ahmet Rifat, **a.g.m.**,s.24-47

⁵⁴ Işık, **a.g.m.**, s.63-95.

okulun kurulması için gerekli izin taraflarından verilmesi istediğinden anlaşılmıştır.⁵⁵ Sonuç olarak jandarmanın Anadolu'da yenileştirilmesi hareketinin Edirne üzerinden Anadolu'ya transfer edildiği söylenebilir.

Bu nizamnamenin verdiği yetkilerle Jandarma Umum Müfettişi, Jandarmaya bağlı bütün birlikleri, okulları, depoları ve jandarmaya teşkilatına bağlı diğer kurumları gerek gördüğü takdirde denetleyebilme ve burada gördüğü sorunları Umum Jandarma Kumandanlığına bildirme yetkisine sahipti. Müfettişin yetkileri bununla da sınırlı kalmayıp Jandarma Teftiş Daireleri'nin de amiri konumundaydı. Ayrıca kıta kumandanları, Müfettişin istediği belgeleri doğrudan vermek zorundaydı.⁵⁶

Umum Müfettiş, jandarma ile ilgili yararlı gördüğü projelerini sahip olduğu müşavirlik konumundan dolayı Umum Jandarma Kumandanlığına teklif edebilme yetkisine sahipti. Umum Müfettiş ve Umum Jandarma Kumandanı arasında bir anlaşmazlık çıkması durumunda konu harbiye nezaretine taşınır ve buranın vereceği karar uygulanırdı.⁵⁷

Umum Müfettişliğinin teşkilatı altında bir Tensik Heyeti de atanmıştır. Ancak bu heyet 1904 yılında jandarmada köklü değişiklikler yapmış olan tensik heyetiyle karıştırılmamalıdır. 16 Mart 1913'te kurulan bu heyet daha çok jandarmadaki atama ve görevden ayırma işleriyle ilgilemiş ve bu işlemleri takip etmenin yanı sıra jandarmanın modernleşmesini doğrudan ilgilendiren kanunları inceleyip rapor hazırlama görevini üstlenmiştir.⁵⁸

Jandarmadaki modernleşmenin daha etkin yürüyebilmesi ve modernleşmenin en altlara kadar inmesi amacıyla 2 Haziran 1912 tarihli geçici talimatname ile birlikte Umum Jandarma Müfettişliğine bağlı Jandarma Mıntıka (Bölge) Müfettişlikleri kurulmuştur. Bölge Müfettişi tıpkı Umum Müfettiş gibi bölgesinde geniş denetleme yetkilerine sahip olmakla birlikte buldukları bölgedeki subaylara rütbesinin verdiği yetki ölçüsünde ceza verebilir ve subayları meslekten atma yetkisine sahipti. Ancak bu kararları doğrudan alma yetkileri yoktu ceza ve ayırma işlemlerinde

⁵⁵ BOA, İ. AS 55/12 (1323.M.12)

⁵⁶ "Jandarma Müfettişi Umumisinin Selahiyet ve Vezâifine Dair", **Jandarma Evamir Mecmuası**, S.14(1912), s.4-5.

⁵⁷ Aynı yer.

⁵⁸ Aynı yer.

gerekçeleri ile birlikte Umum Jandarma Kumandanlığı'na başvurmak zorundaydılar. Kurulan bölgeler şunlardı: İstanbul, Selanik, Trabzon, İzmir, Beyrut ve Bağdat bölgeleri olmak üzere altı bölgeden oluşmaktaydı.⁵⁹

Modernleşme faaliyetlerinin tüm Anadolu jandarmasında gerçekleşmesi sonucu jandarma, asayiş görevini profesyonel düzeyde icra etmeye başlamıştır. Bu yenilikler tensik heyetinin jandarmada teşkilatını baştan sona etkileyecek olan "Jandarma Alaylarının Teşkilat ve Düzeni ve Jandarma Kadrolarının Düzenlenme şekliyle İlgili İzahname"yi 1912 yılında yürürlüğe koymasıyla gerçekleşmeye başlamıştır.⁶⁰ Sonuç olarak Anadolu'nun her Kaza ve Nahiye merkezlerine ve önemli köylere Jandarma karakolları inşa edilmiştir. Karakolların kurulduğu bölgeler karakol bölgesi diye adlandırılmış kurulan bu bölgelere civarındaki köyler de bağlanmıştır. Bu karakollar sayesinde geçitler ve yollar gibi önemli yerler çıkarılan devriyeler tarafından gözetilmiştir. Özellikle hükümetin jandarma bulunmasını gerekli gördüğü istasyonlar ve çeşitli kurumlar kendilerine en yakın jandarma karakoluna bağlanmıştır.

Karakollarda çalışacak rütbeli personel sayısı, karakolun konuşlanacağı nokta, genellikle bölgenin arazi yapısı, genişliği, nüfusu ve bölge halkının mizacı baz alınarak belirlenmekteydi. Karakollar karakol komutanı ile birlikte genellikle beşer kişiden oluşmaktaydı. Ancak yukarıda belirlenen karakteristik özelliklerden dolayı bölgede ya karakol sayısı artırılır ya da karakolda çalışan personel sayısı arttırılırdı. Karakolu genellikle Başçavuş veya Onbaşı emir-komuta ederdi. Karakolların bağlı olduğu sınıf personelin hangi sınıftan olduğuyula orantılı olarak değişirdi. Örneğin piyade sınıfı karakol ağırlığını oluşturuyorsa karakol komutanı piyadeden seçilirdi. Eğer süvariler ağırlıktaysa bu sefer suvari bir karakol komutanı emir komutayı alırdı. Kaza merkezlerinde subay bulunmaktaydı. Kazanın Jandarma komutanlığını yürüten subayın karakolunda her iki sınıftan personel mevcuttu.⁶¹ Jandarma her ne kadar Anadolu asayişinin büyük kısmını üstlense de şehir merkezlerinde polis bulunmaktaydı. Polisin bulunduğu yerde jandarma bulunmazdı.

⁵⁹ Aynı yer.

⁶⁰ Aynı yer.

⁶¹ İsmail Göktürk, "Karakol ve Devriye", **Jandarma Mecmuası**, S.52(1938), s.23-29.

Jandarma komutanları, bölgenin en büyük mülkiye memuru tarafından tebliğ edilen görevleri yerine getirmek zorundaydı. Ancak mülki memurlar isteklerini yazılı olarak dile getirmek zorundaydılar. Acil olarak istediklerini ise ilk fırsatta yazıya dökme kaydıyla karakol komutanlarına tebliğ ederler karakol komutanları görevi yerine getirirlerdir. İsteklerin yerine getirilmesi sonucu oluşabilecek tüm sorumluluklar tebliği yapan makama bağlıydı. Jandarma komutanları düzene aykırı gördükleri hususları mülkiye memurlarına bildirirler ancak tebliğde ısrar olunması durumunda jandarma bu isteği de yerine getirmek zorundaydı. Jandarma komutanları her ne kadar mülkiye memurlarının tebliğini yerine getirmek durumunda olsalar bile görevin hangi şartlarda nasıl yapacağına karar verme yetkisi jandarmadaydı. Memurların buna karışma yetkisi yoktu.⁶²

Jandarmada yaşanan gelişmeler artık bir rutin halini almışken ve modernleşmenin yol haritası oturmaya başlamışken Osmanlı Devleti beklemediği bir anda kendini I. Dünya Savaşının ortasında bulmuştur. Bu savaştan yenik çıkması sonucu Anadolu itilaf devletleri tarafından işgal edilmiştir. Dönemin Hükümeti bu olan bitene karşı sessiz kalmıştır. Bunun üzerine özellikle Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da Anadolu'ya geçmesiyle halk Anadolu'da işgallere karşı örgütlenmiştir. Ayrıca İstanbul'un sessiz tutumunu da eleştirmiştir. İşgallerin başlangıcından beri halkın işgallere karşı duruşu, İngiliz yanlısı tutumları olduğu bilinen Damat Ferit Hükümetinde, Anadolu'daki eylemler kendisine karşı yapılmış hissi uyandırmıştır. Bunun sonucunda Damat Ferit Paşa çeşitli arayışlara girişmiştir. Bu arayışların başında gelenlerden birisi ise Jandarmanın ordudan ayrılarak tamamen dâhiliye nezaretine bağlanması olmuştur.⁶³

1.2.1920'den 1923'e Jandarma Teşkilatında Yaşanan Gelişmeler

23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılmasını takip eden süreçte Milli ordu çalışmaları hız kazanmıştır. Bununla birlikte meclis Anadolu'da bir Umum Jandarma Kumandanlığı Teşkilatı kurulması gerektiğini düşünmüştür. Böylece Ankara'da Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde yeni bir Umum Jandarma Kumandanlığı vücuda getirilmiştir. Sonuç olarak hem İstanbul Hükümeti hem de yeni kurulan TBMM birer Umum Jandarma Kumandanlığına sahip olmuşlardır. Bunların dışında jandarmada

⁶² Aynı yer.

⁶³ Arıg, a.g.e., s.118.

teşkilatın düzenlenmesi ve geliştirilmesi kapsamında herhangi bir çalışma yapılamamıştır. Gerek ülkenin işgal altında oluşu gerekse İstanbul Hükümetinin tavırları jandarmadaki modernleşmenin Milli Kurtuluş gerçekleşene kadar durduğunu göstermektedir.

İki teşkilat her ne kadar ayrı ve birbirlerine zıtmış gibi gözükse de daha önce birlikte çalışan personellerden oluştukları için birbirlerini pek yadırgamamışlardır. Anadolu'da Umum Jandarma Kumandanlığının kurulması ve Damat Ferit Paşa Hükümetinin Milli Mücadele aleyhine vermiş olduğu kararlar İstanbul'daki jandarma personeline mücadele ruhunun oluşmasına yardımcı olmuştur. Her personel için geçerli olmasa da önemli mevkilerde bulunan bazı subayların milli mücadeleyi destekledikleri ve bu doğrultuda çalışmalar yaptıklarını bilmekteyiz.⁶⁴ Sonuç olarak iki kumandanlık arasında beklendiği gibi büyük çatışmalar yaşanmamıştır.

Jandarma subayları Anadolu'nun her tarafında halkı örgütlemeye yönelik çaba sarf etmişlerdir. Kuvayimilliyenin oluşmasında etkin rol oynamışlardır. Halkın kurulan bu milis kuvvetlere katılmasını teşvik etmişlerdir. Bu subaylardan öne çıkanlardan bazıları şunlardır: Batı Kilikya Komutanı Yüzbaşı Ali Ratip (Tekelioğlu Sinan Bey), Maraş'ta Yüzbaşı Yusuf Rıza, Ödemiş'te Yüzbaşı Fethi Beyler Milli Mücadele'de önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır.⁶⁵

Kurtuluş Savaşı'nda Türk jandarması, ülkenin içinde bulunduğu ağır koşullarda, personel ve lojistik gücü yönünden çok yetersiz bir düzeyde bulunmasına rağmen, savaş süresince sınırsız fedakârlık ve feragat örneği göstererek yurt ve ulusu için önemli görevlerde bulunmuştur.⁶⁶

İç güvenlik ve huzurun sağlanması, ordunun geri bölgelerinin güvenliğinin sağlanması, Kuvayimilliyenin güçlendirilmesi, Anadolu'ya silah ve mühimmatın gizlice sevki ve kritik personelin Anadolu'ya geçişinin sağlanması, Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin karar ve emirlerinin yerine getirilmesi, mevcudunun bir kısmı ile ordunun emrine girerek fiilen savaşa katılmak, savaş sırasında yurdun çeşitli bölgelerinde vuku bulan isyanların bastırılmasında bağımsız

⁶⁴ Hüseyin Işık, "Yüzbaşı Ali Saip (URSAVAŞ) ve Binbaşı Osman Nuri (SAROL)'nin Milli Mücadele Anıları", **Jandarma Dergisi**, S.87, s.3-24.

⁶⁵ Hüseyin Işık, **Çanakkale ve İstiklal Savaşında Türk Jandarması**, J.Gn. K. Basımevi, 1974, Ankara, s. 125.

⁶⁶ Aynı yer.

veya ordu emrinde kullanılması, çeşitli istihbarat hizmetlerinde değerlendirilmesi, şeklinde sıralamak mümkündür.⁶⁷

1.3. 1923'ten 1937'ye Jandarma Teşkilatında Yaşanan Gelişmeler

Jandarma, Milli Mücadelenin başladığı ilk anından ve sonuna kadar mücadeleyi destekleyerek birçok kayıp vermiştir. Her ne kadar bu mücadeleden yaralar alarak çıksa da sonuç olarak ülke menfaatleri konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirme gayreti içerisinde olmuştur. Jandarma, memleketin düşman işgalinden kurtuluşu için sürekli çabalamıştır. Bu mücadeleyi yaparken kurtuluşun asıl kahramanlarıyla diyalogu hiçbir zaman koparmamıştır. Yaptığı her işi Heyet-i Temsiliye'ye ve daha sonra kurulacak olan meclise onaylatarak icra etmiştir. Jandarma yurt sevgisi ve memleketin bağımsızlığı için yurdun dört bir yanında halkla da teması kaybetmeyerek mücadeleyi sürdürmüştür. Öyle ki batı Anadolu'da Kuvayimilliyeci Gökçen Efe *"Ah! Biz ne kadir bilmez insanlarmışız. Kendi jandarmamızı gördüğümüz zaman O'na bir düşman gibi bakardık. Allah memleketimizi bize bağışladığı zaman sağ kalırsam ilk işim, köyüme ilk ayak basacak Türk Jandarma Eri'nin önünde yere kapanarak onun ayağının altını öpmek olacaktır."* demiştir.⁶⁸ Bu savaş sürecinin sonucu olarak jandarma teşkilatı kadrolarında büyük açıklar ortaya çıkmıştır. Savaş sonrasında asayişin sağlanmasında jandarma önemli bir görev üstlenmiştir. Bu görevin icrasında Cumhuriyet yönetimi jandarmaya desteğini önemli ölçüde sürdürmüştür. Eksik olan kadroların ıslahı için hızla çalışmalara başlamıştır.

Kurtuluş savaşının sona ermesiyle beraber jandarmanın yeniden düzenlenmesiyle ilgili il adımı 1706 sayılı Jandarma Kanunu'nun meclisten geçirilmesi olmuştur. Jandarma 1904'ten sonra Fransızcadan tercüme bir nizamname kullanmaktaydı. Bu nizamname her ne kadar modernleşme kaygısıyla oluşturulmuş olsa da jandarmanın Anadolu'daki işleyişini tam olarak karşılayamamaktaydı ve uygulamada personelin karşısına ciddi sorunlar çıkmaktaydı. Dönemin yönetimi Fransızcadan devşirme bir kanunun işe yaramayacağını bildikleri için yeni kurulmuş olan Türkiye'nin ihtiyaçlarına cevap verebilen modern ve sağlam temeller üzerine

⁶⁷ Aynı yer.

⁶⁸ a.g.e., s.98

oturtulmuş bir yasa yapma gereği duymuşlardır. Sonuç olarak jandarmanın kanunu bütün bunların bir neticesi olarak 22 Haziran 1930 Tarihinde yürürlüğe konmuştur.

1706 sayılı Jandarmanın Kanunu; jandarmanın asıl görevlerinin neler olduğu ve içeriği, savaş ve barış gibi çeşitli koşullarda hizmet ve görevleri bakımından bağlı bulunduğu kurumlar, jandarmanın genel komutanının seçilme biçimi ile görev ve yetkileri, jandarmanın genel komutanının yardımcısı konumunda bulunan kurmay başkanının görev ve yetkileri, jandarmanın er okulları ve seyyar jandarmanın birliklerinin ordudan karşılanma yolları, jandarmanın personelinin terfileri, kıyafetlerin belirlenmesi, jandarmanın subay kaynakları, jandarmanın birliklerinin kuruluşları, kadroların düzenlenmesi ve görevlendirilmesi, jandarmanın müfettişleri ile teftiş bölgelerinin hangi şekillerde belirleneceği, personelin kullanacağı binek ve yük hayvanlarının ne şekilde temin edileceği ve besleneceği, jandarmanın askeri, adli ve idari işlemleri oldukları suçlardan dolayı yargılanacakları mahkemelerin belirlenmesi, jandarmanın lojistik ihtiyaçları (nakliye, muhabere, donatım, aydınlatma, ısıtma, kırtasiye, erlerin ve hayvanların teçhizatı vs.)'nin karşılanma esasları ve masrafları hakkında çeşitli hükümler içeren bir yasa hazırlanmıştır.⁶⁹

Jandarmanın eski mevzuatı kökten kaldırılmıştır. Bu yeni yasayla birlikte jandarmanın tüm kadrolarında cumhuriyetin inkılapçı ve reformist anlayışının yayıldığını görmekteyiz. Jandarmanın, 1706 sayılı kanunla beraber daha modern bir yapıya bürünmekle kalmayıp işlerliği gitgide hızlanan bir teşkilat haline gelmeye başlamıştır. Asayişin sağlarken çağın gereklerini takip etmeyi görev edinmiştir. İnkılapların ve ilkelerin Anadolu sathına yayılmasında önyak olmuş bu konuda da üzerine düşen vazifeyi tıpkı milli mücadele yıllarındaki gibi yapmaya çalışmıştır.

30 maddeden oluşan 1706 sayılı kanun jandarmanın ile ilgili genel esasların belirleyicisi olduğundan her konuyu düzenleyemezdi. Bundan dolayı kanunun 26. maddesi olan “bu kanunun teşkilat ve vezaif ve hususatı sairesi, nizamname ve talimatnamelerle tespit olunur” maddesine dayanılarak jandarmanın teşkilat, görev ve diğer hususlarını düzenleme yolunu açmıştır. Bu kanunun yürürlüğe girmesinden

⁶⁹1706 sayılı Jandarmanın Kanunu.

sonra yapılan çalışmalarla 01 Aralık 1937’de Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesi Bakanlar kurulunun onayıyla yürürlüğe girmiştir.⁷⁰

Bu nizamname ile birlikte teşkilat yapısı, subayların kaynakları, tayinleri, yeterlilikleri, açığa çıkartılmaları, işten el çektirilmeleri, yargılanma usulleri büyük oranda düzenlenmiştir. Ayrıca her makam sahibinin adli, askeri, mülki görevleri, jandarmanın yerel memurlarla, mülki amirlerle, polisle, adli memurlarla, askeri makamlarla, polisle olan ilişkileri belli bir düzene sokulmuştur. Bununla beraber cezaevlerinin korunması ve tutuklu ve hükümlülerin nakli ve korunması, silah kullanma yetkisi, görevi icra ederken hareket tarzları, ceza ve ödül işleri düzenlenmiştir. Bu nizamnameyle birlikte jandarma ve memurlar arasındaki ihtilafli konular da çözüme kavuşturulmuştur.⁷¹

Teşkilatın daha hızlı ve kolay yönetilmesi ve uygulamada birlik olması için çeşitli talimatnameler de yürürlüğe konulmuştur. Bu talimatnamelerle jandarmanın işlerini ve görevlerini belli bir düzen içinde uygulaması sağlanmıştır.

Dönemin önemli talimatnameleri:⁷²

Sahra jandarma hizmeti hakkında talimatname,

Umumi emniyet ve asayişe ait istihbarat; çetelerin tenkili hususunda alınacak tedbirlere dair talimatname,

Emniyet ve asayiş işlerinde vilayet, kaza ve nahiyelerdeki jandarma ve emniyet ödevlerinin yapılması ve salahiyetlerinin kullanılması suretini ve aralarındaki münasebeti gösterir talimatname ve benzer talimatnamelerle jandarmanın işleyişi büyük ölçüde düzene sokulmuştur. Kurumlar arası ve kurum içi işleyişte ortaya çıkan ve çıkması muhtemel ihtilaflar en asgari düzeye indirilmeye çalışılmıştır.

Böylece jandarmanın görevi kanun ve nizamlar ışığında belirlenmiştir. Bu görevler; Memlekette genel asayişini korumak, ülkede mal, can ve ırz emniyeti mesken dokunulmazlığı, huzur ve sükûn, herkesin eşit bir şekilde medeni haklardan yararlanabilmesidir. Kanunlara, nizamlara, talimatlara aykırı işlenecek fiillerin

⁷⁰ Aynı yer.

⁷¹ Aynı yer.

⁷² **Talimatnameler**, Jandarma Müze Müdürlüğü Kütüphanesi, Ankara.

önlenmesi de jandarmanın diğeri bir görevidir. Ayrıca kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamak ve bunlara dayanarak hükümetin emirlerinin icra etmek, halkın kanuni taleplerini dinleyerek kanun ve nizam dairesindeki taleplerini yerine getirmek, kanun ve nizamnamelerin jandarmaya yüklediği görevleri yapmak, işlenmiş olan suç hakkında, ceza muhakemeleri kanunu ile ilgili diğeri kanunlarda yazan görevleri yerine getirmek gibi görevler jandarmanın asıl görevleri arasında yer almaktadır.

Jandarma teşkilatı, üç makama bağlı bulunmaktadır. Bunlar;⁷³

a. Genel emniyet ve asayiş sağlamada ayrıca düzeni korumada ülkenin asayişinden doğrudan sorumlu olan içişleri bakanına bağlıdır.

Jandarma, ülkede kanun ve nizamlardan doğan yetkileriyle ülkenin düzenini ve kurumların emirlerinin icrasını yerine getirmekle görevlendirilmiştir. Ülkenin genel asayiş yetkisinin içişleri bakanında olması sebebiyle jandarma da bu görevini gerçekleştirirken doğal olarak içişleri bakanına tabi olmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Gümrük ve Tekel Bakanlığının bir miktar silahlı gücü hariç diğeri bakanlıkların silahlı gücü bulunmamaktaydı. Bunun sonucu olarak diğeri bakanlıkların icra vasıtası görevi de jandarma ve polise kalmaktaydı. Valiler de her bakanlığın icra vasıtası olduğundan dolayı jandarma ve polis de valilerin emrine verilmiştir.

b. Askeri eğitim ve uygulaması bakımından Genel Kurmay Başkanlığına bağlıdır.

Seferberlik zamanında jandarma erlerinin ordu seviyesinde bilgi sahibi olması için eğitim ve uygulamalarının Genel Kurmay Başkanlığının emir ve direktifleriyle yapılması uygun görülmüştür. Böylece jandarma erlerinin askeri bilgi ve becerisi savaş zamanında savaşıma elverişli düzeyde tutulacak seferde jandarmanın büyük bir bölümünün hızlı bir şekilde orduya nakli sağlanacaktır.⁷⁴

⁷³1706 sayılı Jandarma Kanunu. Jandarma Müze Müdürlüğü, Ankara.

⁷⁴ Genelkurmay Başkanlığı, **Türk Silahlı Kuvvetleri Kara (Jandarma dahil), Deniz ve Hava Kuvvetlerinin Personel Seferberliği Yönetimi**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1963, s. 3-7.

c. Silah ve mühimmatıyla, seferberlik ve seferde ordu emrine intikal edeceklerin maaş, bütçe, giyim ve teçhizatı ordu ile aynı olmak şartıyla Milli Savunma Bakanlığına bağlıdır.

Jandarmanın, silah, mühimmat ikmal ve tamiri için ayrıca yedek parçalarının temini ile beraber seferberlik zamanında orduya nakledilecek personelin tespiti yönüyle Milli Savunma Bakanlığına bağlanmıştır.

Jandarmanın bütçesi de bağlılığına göre değişkenlik gösterebilmektedir. Jandarma asıl görevini yürütürken tüm masrafları İçişleri Bakanlığı tarafından karşılanır. Ancak seferberlik durumunda ordu emrine giren bölümünün masrafları orduyla eşit olmak şartıyla Milli Savunma Bakanlığı tarafından karşılanır.

İKİNCİ BÖLÜM

JANDARMA SUBAY OKULU

2.1.Okulun Tarihçesi

Jandarma teşkilatı kurulduğu günden bu güne eğitim ile iç içe bir kurum olmuştur. Daha ziyade askerlik mesleğinin kökeninde eğitim ve eğitilmiş unsurlar önemli yer kapamıştır. Verilen eğitimin süresi her ne kadar duruma göre değişse veya müfredat değişikliklere uğrasa da jandarma birlikleri belli başlı bir eğitimden geçmediği müddetçe suç ve suçluyla mücadelede beklenen sonucu veremezler. Jandarma mesleğine faaliyette bulunmak için belli bir bilgi donanım gerektirir. Bahsi geçen mücadeleyi sergileyecek olanlar da kalifiye olarak yetişmesi gereken jandarma personelleridir.

Jandarma teşkilatının yönetiminde ve işleyişinde her personel önemli bir konuma sahiptir. Askeri disiplin ve kurallar çerçevesinde sevk ve idare edilen jandarma teşkilatında da askeri hiyerarşi söz konusudur. Bahsi geçen hiyerarşik düzen ast üst arasındaki mutlak itaat ve disiplin anlayışıyla örgütlenir. Ordunun başarısı da bu iki önemli kaide ekseninde değişkenlik gösterir. Aynı kurallar jandarma teşkilatı için de geçerlidir. Tüm bu sevk ve idare ise yönetici konumunda bulunan subayların sorumluluğunda gerçekleşir. Bu nedenle ordunun hızlı ve çağın ihtiyaçlarına uygun bir şekilde sevk ve idaresi için iyi eğitilmiş subaylara ihtiyaç duyulmaktadır.

Subay, yeniliklere açık olmak ve değişen dünyayı takip etmek zorundadır. Mesleki bilgi ve yetenekleri astlarına model olmalıdır. Aldığı kararlar yönünden lider olduğunu gösteren ve uygulamada muktedir olmalıdır. Sezgileri güçlü olup etrafında olup biten hadiseleri çabuk kavramak ve çözüme yönelik kararlarını hızlı vermek zorundadır. Tarihten bu yana subayların yükümlülükleri hep bu çerçevede gelişmiştir. Bu nedenle subayların eğitimleri daima başlı başına bir konu olmuştur. Subay eğitimi ordunun geleceğini doğrudan şekillendirdiği için devlet yönetimi subayların yetiştirilmesi konusunu sürekli gündemine almıştır. Jandarmanın subay ihtiyacı ve alınan subayların yetiştirilmesi de aynı kapsamda yer almaktadır.

Jandarma, subayların eğitiminde 1904 yılında büyük bir revizyona gittiği süreçten önce herhangi bir okullaşma faaliyetine girmemiştir. 1904 yılında

Avrupa'dan subayların gelmesi ve akabinde teşkilatın Makedonya topraklarında kalan bölümünün tensik faaliyetleri kapsamında yenilenmesi sonucu modern standartlarında bir jandarma okulunun açılması da gerekli görülmüştür.

Açılacak okul hem Makedonya'daki jandarma subayı ihtiyacını karşılayacak hem de tensikatın devamı için modern eğitim almış personelin yetişmesi sağlanacaktı. Okul, Georgies Paşa, Robilan Paşa gibi Osmanlı topraklarına yenileme faaliyeti için gelmiş yabancı subayların isteğiyle kurulmuştur. Okulun idaresinde de bir müddet onlar söz sahibi olacaktır. Tüm bu şartlar kararlaştırılıp İstanbul'la mutabık olunduktan sonra ilk jandarma subay okulu 1904 yılında Selanik'te eğitim öğretim hizmetlerine başlamıştır. Bu okul kurulduğu dönemde “Jandarma Zabıt Mektebi” adını almıştır. Okulun ilk müdürü de tensik faaliyetlerini yürütmek için Osmanlı topraklarına gelen Alman subayı Von Altzen olmuştur. Öğretmenleri ve diğer idarecileri ise İtalyan ve Türk subaylarından oluşmaktaydı.⁷⁵

Burada yetişen öğrencilerin disiplinli subaylar olarak yetişmesine çok önem verilmekteydi. Öğrencilerin yaptığı basit hatalar da dahil olmak üzere her türlü disiplinsizlikleri anında cezalandırılmaktaydı. Öyle ki 6 Mayıs 1907 tarihinde Rumeli tensikatından sorumlu İtalyan Georgies Paşa'nın emriyle okula bir karakol ve tevkifhane dahi kurulması kararlaştırılmıştır. Bu inşaatın parası da İstanbul tarafından karşılanmıştır.⁷⁶

Karakol ve tevkifhanenin kurulması 6 Mayıs 1906 tarihli belgeye şu şekilde yansımıştır.

“Maruz-ı Çaker-i Kemineleridir ki

Rumeli vilayet-i şahanesi müfettişiyet-i celilesinden varid olan iki kıt'a tahriratta Selanik Jandarma Mektebindeki efraddan zabt u rabt-ı askeriden ve kabahat nev'inden olan hareketlerden dolayı tevkifleri lazım gelen efrada mahsus olmak üzere mekteb-i mezkurda bir tevkifhane ile bir karakolhane luzum-ı inşasına dair atufetlü Corcis Paşa hazretleri tarafından varid olan tezkere ile mezkur karakol ve tevkifhanenin resm-i keşifnamesinde gönderildiği ve ebniye-i mahbusenin emaneten inşası mukarrer olduğu cihetle münakasa icrasına mahal görülemediği

⁷⁵ Halim Alyot, **Türkiye'de Zabıt**, Kanaat Basımevi, 1947, s.454.

⁷⁶BOA, İ.AS 61/15 (1324.R.12)

beyanıyla Selanik Jandarma Alayının sal-i hal muvazenesine dahil inşaat tahsisatında inşasına bir an evvel mübaşeret edilmek üzere emrin telgrafla tebliği izbar kılınmış ve bi't-tedkik mezkur resmin muvafık ve bedel-i inşaat olan 143 lira-yı Osmani mutedil bulunmuş olmasına nazaran meblağ-ı mezburun zikr olunan tahsisattan sarfiyla mezkur karakol ve tevkifhanenin inşası rehin-i tensib-i ali buyurulduğu halde mukteziyi irade-i seniyye-i hazret-i padişahinin istihsal ve tebliğ ve iş'ar buyurulması hususu huzur-ı sami-i daver-i eḫhamilerine inhası isithkam ve inşaat ve jandarma dairelerinden ifade ve mezkur resm ve keşifname yine iade buyurulmak üzere leffen takdim ve ferıştade olmakla olbabda emr u ferman hazret-i veliyü'l-emrindir.

13.Rebiul-evvel.324 ve 23.Nisan.322 (6 Mayıs 1906)

Serasker”⁷⁷

İkinci Meşrutiyetin ilanı sonrası çıkan 31 Mart ayaklanmasını bastırmak için Selanik'ten İstanbul'a Hareket Ordusu isyanı bastırıp düzeni sağlamak için intikal etmiştir. Hareket ordusunun İstanbul'a intikali ile birlikte Selanik'te bulunan “Jandarma Zabıt Mektebi” de İstanbul'a nakledilmiştir. Bu süreçte, Jandarma Zabıt Mektebi'nin tüm kadrosu herhangi bir değişikliğe gerek duyulmadan göreve devam ettirilmiştir.

Jandarma Zabıt Mektebi, Mondros Mütarekesine kadar Yıldız Sarayı'nda eğitim ve öğretime devam etmiş ve 1919 yılında mütarekeden sonraki dönemde okulun bir kısmının Müzika-yı Hümayün Mektebine diğer kısmının da Mekteb-i Mülkiye'ye devredilmesi dolayısıyla okul, İstanbul Beylerbeyi Saray Müştemilatından Haremağası dairesine nakledilmiştir.

1922 yılında Milli Mücadele'de Anadolu Hükümeti okul teşkilatında hiçbir değişikliğe gitmeyerek Jandarma Subay Okulu'nu Anadolu'ya kaydırmıştır. Okulun yeni yeri ise Ankara Etlik Bağlarında eski bir kilise olan ve daha sonra Ankara Palas adını taşıyan binada eğitim ve öğretim faaliyetine başlamıştır. Bu okulun açılmasıyla

⁷⁷ Aynı belge.

beraber İstanbul'daki Jandarma Zabıt Mektebinin herhangi bir etkinliği kalmamıştır.⁷⁸

Milli Mücadele sonunda İstanbul'un düşman işgalinden kurtulmasıyla İstanbul'daki kadro ve öğrencilerin Ankara'daki okula katılmasıyla beraber herhangi bir problem kalmamıştır. Bunun üzerine mevcut okul binası yeterli gelmemiş ve okul için Anadolu genelinde yeni bina aranmaya başlanmıştır. İlk olarak İzmit'te bir ortaokul binası uygun görülmüş ve okul 1922 yılında buraya taşınmıştır.

İki yıl boyunca İzmit'te öğrenimine devam eden okul 1924'te Konya'ya nakledilmiştir. Okulun yeni yeri istasyon mevkiinde Ebuzziya köşkü olmuştur. Konya'daki okul 1930 yılına kadar burada eğitime devam etmiştir.⁷⁹ 1706 numaralı Jandarma kanununun çıkmasıyla lağvedilmiş ve jandarma subaylarının yetiştirilmesi konusu için yeni düzen çalışmalarına başlanmıştır.

Türkiye'de Zabıta adlı eserin yazarı olan Halim Alyot'un Jandarma Genel Komutanlığı 7. Şube Müdürü Albay Adnan Enginsoy ve Jandarma Subay Okulu Müdürü Aziz Kırmızı Bey ile yapmış olduğu görüşmeler sonucunda kaleme almış olduğu yazısında Jandarma Subay okulu kısımlarının tarihsel serüveni ise şöyle izah edilebilir:

Birinci kısım: Bu kısım diğer kısımlara nazaran Jandarma Subay Okulunun en süreklilik arzeden kısmıdır. Bu kısımda 1930da Jandarma Subay Okulunun kapatılışına kadar geçen sürede sürekli olarak subay yetiştirilmiştir. Bu kısım 1911 ve 1912 yıllarında Yıldız'da eğitim ve öğretime başlamıştır. Bu kısmın ilk iki bölümünde Beylerbeyi İhtiyat Zabıt Mektebinden gelen yedek subayların Jandarma personeli olarak yetiştirildiği bilinmektedir. Gerek Balkan Savaşları gerekse Birinci Dünya savaşı bu kısmın 1919 yılına kadar mezun verememe sebebi olmuştur. Okul ilk fırsatta (1919) yeniden açılarak Yıldız Sarayında yeniden hizmete başlamıştır. Bu tarihten sonra hem ordu subaylarından hem de yedek subaylarda oluşan karma bir öğrenci devresine burada ders verilerek kendilerine jandarma mesleği öğretilmiştir.

1921 ve 1922 yıllarını Fatih ve Çırağan Sarayı'nda geçiren okul, 1923 ve 1924 yıllarında İzmit'e nakledilmiştir. 1924 yılında Konya'ya nakledilen Jandarma

⁷⁸ Ahmet Çermeli, "Selanikten Jandarmaya Subay Okulu (1904-1937)", **Yedinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri I**, Genelkurmay Basımevi, 2000, s.163-186.

⁷⁹ a.g.e., 163-186.

Subay Okulu 1925 ve 1926 yılında eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürememiştir. Subay okulunun bu kısmı bu tarihten kapanışına kadar eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunmaya devam etmiştir. Öğrenci kapasitesini biraz daha arttırarak daha önce erbaşlıktan subaylığa geçip de eğitimsiz olan jandarma subaylarını da bu devrede eğitmeye başlamıştır.

Okulun Konya evresinde yeni yayınlanan bir talimatnameyle birlikte bu kısımdan mezun olan subayların mezun olur olmaz jandarma subaylığına terfi edilmeleri uygun görülmemiştir. Mezunların atandıkları jandarma birliklerinde altı aylık bir deneme ve tecrübe sürecinden sonra amirlerinden alacakları olumlu sicille birlikte teğmenliğe nasbolabilmişlerdir. Jandarma Subay Okulunun birinci kısmı sürekli kapatılıp açılmasına ve yerinin değiştirilmesine rağmen vermiş olduğu eğitimle Osmanlı Devleti'nin ilk okullu subaylarını yetiştirmesi açısından önemlidir.

İkinci kısım: 1912 yılında Yıldız'da faaliyete geçen bu kısım burada iki yıl hizmete devam etmiş sonraki dönemde iki yıl ara verip 1917'de bir yıl daha eğitim verip tekrar iki yıl kapalı kalmıştır. Kısımın kapatılıp açılma sebepleri hakkında bir bilgi bulunmamasıyla beraber kısım okulla beraber 1921'de Ankara'da faaliyet gösteren kısım 1922 ve 1923 yıllarında İzmit'te, 1923'ten 1926 yılına kadar Konya'da faaliyetlerine devam etmiştir. 1926 yılında bu kısım bir daha açılmamak üzere kapatılmıştır.

Üçüncü ve Dördüncü kısımlar: Bu kısımlar eğitim öğretime 1912 yılından 1917 yılına kadar Yıldız'da devam etmiştir. Birinci Dünya Savaşı sebebiyle lise ve yüksekokulların mezun olmadan veya mezun olur olmaz askere alınmaları sebebiyle subay adayı olarak okula başvurma şansları olamamıştır. Bu nedenle okul öğrenci bulamadığından dolayı bu tarihlerden sonra kapanmak zorunda kalmıştır.

Beşinci kısım: 1916 yılında Yıldız'da kurulan beşinci kısım iki yıl eğitim verdikten sonra kapanmış ve Konya'da 1925-1926 yıllarında eğitim verdikten sonra tamamen kapanmıştır.

Milli Mücadele'nin başlamasıyla beraber İstanbul'daki işgal güçleri ve İstanbul Hükümeti okulun Anadolu yakasında kalmasını sakıncalı görerek İstanbul'daki Subay okulunu 24 saat gibi kısa bir sürede Avrupa yakasına getirtmişlerdir. Okulun yeni yeri Fatih'te Hırka-ı Şerif Camisinin karşısındaki bir

polis karakolu olarak belirlenmiştir. Ancak buradaki okul hem küçük hem de yapı olarak kullanışsızdır. Okul aynı yıl Beşiktaş İhlamur'da süslü karakol adıyla ünlenmiş yeni binasına taşınır. Süslü karakol da beklenen verimi veremez ve öğrenciler yine aynı yıl içinde üçüncü kez Beşiktaş'ta Çırağan Sarayı Müştemilatından olan Haremağası dairesine taşınır.⁸⁰

Jandarma Subay Okulu 1930 yılına kadar olan evrede genel sebebi Balkan Savaşları ve Birinci Dünya savaşı olmasıyla beraber çeşitli gerekçelerle kapatılmış veya taşınmak zorunda kalmıştır. Bu şartlara eğitimini sürdürmeye çalışan Jandarma Subay Okulunun yakaladığı her fırsatta öğrenci çeşitliliğini arttırdığı ve kapalı olan kısımlarını eğitim öğretime açarak kısa süreli olsa da eğitim vermeye çalıştığı görülmektedir. Yeni bir subay okulunun açılacağı tarihe kadar jandarmanın subay ihtiyacının ordudaki ihtiyat zabiti yani günümüz ifadesiyle yedek subaylarından istekli ve yeterli olanlarının muvazzaf subaylığa geçirilmesi ile giderildiği görülmektedir. Bu konuda karar merci Dahiliye Vekili (İçişleri Bakanı) olmuştur. Bir kararname ile muvazzaflığa geçecek subayların Cumhurbaşkanı, Başvekil ve Dahiliye Vekili'nin imzalarıyla birlikte jandarmaya geçtikleri görülmektedir.⁸¹

1930 yılında 1706 sayılı Jandarma Kanunu'nun yürürlüğe konulmasından sonra Jandarma Subay Okulu'nun lağvedilmiş eski kanun ve nizamnamedeki subay kaynakları geçersiz sayılmıştır. Bundan sonraki dönemde jandarma subay kaynağının Harp Okulu'ndan yetişecek subaylardan karşılanacağı esası konmuştur. Ancak bu okuldan yetişecek Harp Okulu mezunlarına jandarma mesleğini öğretilmesi gerekmektedir. Bunu yapabilmek için jandarma Genel Komutanlığı'na bağlı bir subay okulu kurulması kararı alınmıştır. Bu amaçla Türkiye geneli bir yarışma yapılmış olup bu yarışmada birinci olan proje Jandarma Subay Okulu'nun inşasında kullanılacaktır. Yapılan yarışma sonucunda Mimar Edip Hikmet, Ahmet Reşat ve Celal Biçer Beylerin projesi birinci olmuştur.⁸² Böylece Ankara'da polis enstitüsü ile müşterek olmak üzere bir bina inşa edilmiştir. Binanın inşaatı 1936 yılında tamamlanmıştır.

⁸⁰ a.g.e., s. 163-186

⁸¹ BCA, 30 11 1 51.31.9

⁸² BCA, 30 18 1 2.43.13.12

1935 yılı mezunu Harp Okulu mezunlarından 29 Jandarma teğmeni burada eğitim görmek üzere tayin edilmiş ancak bina inşaatı henüz tam olarak bitmediğinden bu okulun ilk devresi öğrenimini Jandarma Genel Komutanlığı'nın üst katının kendilerine tahsis edilmesiyle gerçekleştirebilmişlerdir. Okulun inşaatı 1937 yılında tamamlanabilmiş ve resmi açılışı da bu tarihte yapılabilmektedir. Okulun ikinci devresi de 1 Ekim 1937 itibarıyla öğrenimini burada gerçekleştirmiştir.

Jandarma Okulu'nun Subay sınıfı, Harp Okulu'nda jandarma teşkilatı adına yetişen ve Piyade Atış Okulu'nda askeri eğitimini tamamlayarak bir sene de orduda kıta hizmetini tamamlayıp jandarmaya katılan teğmenlerin, jandarmanın her türlü sorumluluğunu, kanun, nizamname, talimatnamelerin gereğine göre tam bir hâkimiyetle kavrayacakları dersleri görüp yetiştirilecekleri bir okul olarak kurulmuştur.⁸³

Ankara'da yeni kurulan Jandarma subay sınıfının jandarma mesleğinin gerekliliklerini öğretmeye yönelik bir sınıf okulu olan Jandarma Subay Okulu'nun eğitim süresi on aydır. Okul, her yılın Ekim ayının ilk haftası eğitim öğretimine başlar Temmuz'un son haftası eğitim öğretim faaliyetini tamamlayıp öğrencilerini buradan mezun ederek Jandarma kıtalarına sevk eder. Sınavda başarılı olamayan subaylar bir yıllığına kıtaya sevk edilirler ancak terfi sıraları geldiyse terfi ettirilmezler. Bir yılın sonunda sicil amirlerinden alacakları olumlu sicil ardından tekrar sınıf okulunda eğitime başlarlar. Sınıf okulunda başarılı oldukları takdirde görevlerine başlayabilirler. Bu ders döneminde başarılı olamayan teğmenlerin jandarmayla ilişkisi kesilir.

2.1.1. İzmir'de Jandarma Subay Okulu'nun Açılışı

Selanik'ten Anadolu'ya geçen haricinde İzmir'de de Jandarma Mektebi kurulması ve Jandarmanın yenileştirilmesi konusunda tensik heyetinden Tomas Bey, 4 Ocak 1907'de Padişah tarafından görevlendirilmiştir. Böyle bir görevlendirmenin yapıldığını öğrenen İzmir belediye meclisi, Tomas Bey yoldayken İzmir'in tensikat için ihtiyaçlarını belirlemiş ve burada modern bir jandarma okulu kurulması

⁸³ Alyot, a.g.e., s. 467

gerektiğini padişaha bir yazıyla bildirmiştir.⁸⁴ Bu konu il yöneticilerinin aslında ihtiyacın tam olarak ne olduğunun farkında olduklarının en önemli göstergesidir.

Anadolu’da subaylara ve erlere eğitim verecek bir okulun kurulması gerektiği konusu da Padişahın Aydın Vilayetinin tensiği için 25 Ocak 1907 tarihinde Aydın Vilayetine yazmış olduğu talimatnameden anlaşılmaktadır. Bu talimatnamede, jandarmanın nizam ve intizam ve askeri terbiyeye mükemmel bir hale gelmesi, inzibat emirleri ve asayişin kısa sürede tesis olması, subay ve erlerin gerektirdiği bilgi birikimine sahip olabilmesi, subay ve erlerin bilgi dağarcığının genişletilmesi amacıyla padişahın emirleri alınarak İzmir’de bir jandarma mektebinin kurulması uygun görülmüştür. Kurulacak bu okulda öğretmenlerin yanı sıra alay komutanının seçeceği jandarma mektebi müdürü de görev yapacaktır. Öğrenciler okul müdürünün gözetim ve denetimi altında eğitim-öğretim faaliyetlerinin icra edeceklerdir.

Adı geçen jandarma mektebinde, zabıt (subay) ve küçük zabıt ve onbaşı ve erler gerekli durum ve konumuna göre sırasıyla ve parça parça eğitime devam ettirilecektir. Öğrencilere verilen dersler arasında jandarma nizamnamesinde geçen asayiş görevleri, Akaid-i Diniye, Malumat ve Terbiye-i Askeriye, Talim Nazariyatı, Coğrafya, Hesap, Hıfzısihha, Talim Ameliyatı, Nişan Talimi, Fenni Esliha, Seferiye, Dahiliye, Ceza Kanunnamelerinin Mevad-ı Mahsusu, Talim ve Tedris dersleri okutulacaktır. Olağanüstü durumlarda eğitime devam eden subay ve erlerden bir kısmı taburlarına katılacak ancak bunların yerleri boş bırakılmayacaktır.

Belgelerde, Jandarma Subaylarının daha önce bahsedilen şehirlerin dışında ilk defa İzmir’de açılacak bir jandarma okulunda eğitim göreceklere konu şu şekilde ele alınmıştır:

“Jandarma heyetinin nizam ve intizam ve terbiye-i askeriyece bir hal-i mükemmeliyete vaz’ı ve evamir-i inzibat ve asayişin esaslı bir surette tesisnüma-yı vücud olabilmesi zabitan ve efradın vezaif-i zabıtaca olan vukuf ve malumatının tevsiiyle mümkünü’l-husul olmasına binaen ve bu babda şerefsadır olan irade-i seniyye-i cenab-ı hilafetpenahiye tevfikân İzmir’e de bir jandarma mektebi küşad ve tesisi ve icap eden muallim vesaire tayin olunacak ve işbu mektepte alay

⁸⁴ BOA, İ. AS. 63/59 (1324.Z.21)

kumandanının intihab edeceği mektep müdürünün taht-ı nezaretine tedrisat ve talimat-ı mukarrere icra edilecektir.

Zikrolunan jandarma mektebine jandarma zabıt ve küçük zabıt ve onbaşı ve efradı icab-ı hal ve mevkie göre münavebeten ve posta posta olarak devam ettirilecek ve bunlara jandarma nizamname-i hümayununda münderiç vezaiif ile emsali misilli zirde isimleri muharrer Akaid-i Diniye, Malumat ve Terbiye-i Askeriye, Jandarma Nizamnamesi, Talim Nazariyyatı, Coğrafya, Hesap, Hıfzussıhha, Talim Ameliyatı, Nişan Talimi, Fenn-i Esliha, Seferiyye ve Dahiliyye ve Ceza Kanunnamelerinin Mevadd-ı Mahsusu talim ve tedris olunacaktır. Hidemat-ı fevkalade zuhurunda mektebe müdavim zabıtan ve efraddan bir kısmının taburlarına iltihakı muhibbane olup ancak bunların yerleri boş bırakılmayacaktır.”

Aydın vilayeti jandarma alayında emir buyrulan padişahın hükmüne uyarak Harbiye’den mezun olmuş subaylar, nasb ve tayin olunacağı cihetle askeri eğitim ve öğretimlerini bunlar marifetiyle ve asıl görevlerine zarar gelmeyecek şekilde icra edeceklerdir. Bunların dışında subay ihtiyacı olması durumunda merkez birliklerde subaylar geçici olarak alınacaktır. Konusu geçen subayların jandarma mektebinde görev yapmaları adı geçen fırka-i hümayun kumandanlığının iznine bağlıdır.

Jandarma mektebi öğretmenlerinin rütbeleri, kabiliyet derecelerine ve dayanıklılıklarına göre özel sınıflara ayrılacaktır. Ayrıca dersaneler tahsis edilecek ve gerekli askeri duruşu sergileyenlere birer diploma verilecektir.

Subay ve erlerin rütbelerinin artması öğrendikleri görevlerinden girecekleri sınavlarda alacakları puanlara bağlıdır. Sınavları geçemeyenler ve iktidarlarını ortaya koyamayanlar ehliyet almaya hak kazanamayacaklardır. İktidarlarını ortaya koyana kadar terfi edilmeyeceklerdir. Ancak devlete sadakatle olağanüstü iyi hizmetlerde bulunanlar ve yararlılık gösterenler haklarında gerekçe ile beraber uzun açıklamalı beyan olmaları durumunda istisnai muamele edilecektir.⁸⁵ Böylece jandarma okullarından beklenenler ve uygulanması gereken eğitim müfredatları subayların ve erlerin ne tür bilgilerle donatılacağı konusunun İstanbul Hükümeti tarafından talimatlarla belirlendiği de görülmektedir.

⁸⁵ BOA, İ. AS. 63/59 (1324.Z.21)

İzmir’de padişahın emriyle açılan jandarma mektebine çağrılan ve eğitilecek subaylar ve erler için harcırah ve masraflar ile ilgili yazıda yılda kırk altı bin kuruşun harcanmasına izin verilmesi Aydın Vilayeti Jandarma Alay Kumandanlığından yazı ile bildirilmiştir. Adı geçen kumandanlıktan Seraskerlik makamına yazılan telgrafta aylık sekiz yüz elli altı kuruş bedel ile nisanın birinden itibaren belirlenen konağın okul haline dönüştürülmesiyle içerisinde derslane, yemekhane, yatakhaneler oluşturulmak üzere karar kılınmıştır. Ayrıca tensik için görevli Tomas beyin odası ile beraber öğretmenler odası ve müdür odasının tefrişatı için yirmi bin kuruş 1907 senesi hesabına sayılmak üzere jandarma alayı heyeti merkez taburu sandığından kullanılmak üzere beyan edilmiştir.

Okula müdür ve öğretmen olarak İzmir redif fırkasından tayin edilen beş öğretmenin İzmir’e kadar harcırahı 600 kuruş ve ilk devrede okula her bir taburda onar subay, onar küçük zabıt ve onbaşı celbi kararlaştırılmış olup bunların da gidiş dönüş masraflarının iki bin kuruş tutacağı ve bu hesapla dört ayda bir postanın tahsil ettirilmesinin planlanmasıyla bu hesapça senede altı bin kuruş gidiş dönüş harcırahı gerektiği beyan edilmiştir.⁸⁶

Seraskerlik makamı ve Aydın Vilayeti Jandarma Kumandanlığı arasındaki yazışmadan anlaşıldığı üzere İzmir’de bir okulun kurulması için bütün hesaplar yapılmış ve bu kalemler 1907 yılı bütçesine kalem kalem işlenmiştir. Böylece İzmir’de kuruluş tarihi tam olarak tespit edilemezse de 1907 tarihinde bir jandarma okulunun kurulmaya başlandığı söylenebilir. Ayrıca Seraskerlik makamı ve Aydın Vilayeti Jandarma Kumandanlığı arasındaki 1909 yılında yapılan diğer yazışmalara bakıldığında bu okulun faaliyete geçmiş olduğu ve günlük masraflarının masraf cetvelleri ve bütçelere işlendiği görülmektedir.⁸⁷ Sonuç olarak 1907 ile 1909 arasında Aydın Vilayetine bağlı olan İzmir’de subay ve erlere eğitim veren bir jandarma okulunun kurulduğu beyan edilebilir.

2.2.Okulun İdari Teşkilatı ve Kadrosu

Jandarma Subay Okulu’nun bir askeri okul olabilmesi için gerekli kadro kuruluşunda hem okulun yönetim işlerini baştan sona takip edecek bir idareci yani

⁸⁶ BOA, İ. AS. 66/2 (1325.Ca.4)

⁸⁷ Aynı Belge.

müdür gerekirken aynı zamanda okulun askeri yanının da bulunması dolayısıyla askeri birliklerde o günün şartlarına uygun takım, bölük, tabur kuruluşunda askeri bir düzen de gerekmekteydi.

Öğrenciler bir yandan teorik bilgi bazında yasalar çerçevesinde görevlerinin gerekliliklerini öğrenirken diğer bir yandan da askeri yükümlülüklerini kendi birlik komutanlarından uygulamalı olarak öğrenmeleri gerekmektedir. Bunun sistemli ve düzenli yürümesinin tek yolu da öğretmenlerin sınıflarda bölük ve tabur komutanlarının da sahada uygulamalı eğitimler vermesinin olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilere verilecek eğitim ve öğretimin profesyonelce yapılabilmesi için profesyonel bir teşkilatlanma gerekmekteydi. Bu konuyu da ilk defa 1904 yılında Rumeli Jandarmasının tensik ve ıslahında görev alan subaylar gündeme getirmiştir. Bu okulda yetişecek öğrenciler direkt olarak Rumeli'nin asayişinin sağlanmasında görev alacaklardır. Böylece yeni yetişen zabıta eski zabitanın yerini alacak asayiş daha da profesyonel bir hale gelecektir. Ancak Türk jandarma subayları askeri okul açma konusunda yeterince tecrübeye sahip olmadıkları için ilk açılacak okulun teşkilatlanması Türk ve Avrupalı subaylardan müteşekkil olacaktır.⁸⁸

Yapılan çalışmalar ve teklifler sonucunda 1904 yılında Selanik'te ilk Jandarma Subay Okulu açılmıştır. Bu okulun müdürlüğüne Alman Von Altzen getirilmiştir. Okulda öğretmen olarak görev yapan Türk subaylarının yanı sıra İtalyan subaylar da görev almışlardır. Bu durum, Avrupalıların askeri okul yönetimi konusundaki tecrübelerini Türk subaylara aktarmak için meydana çıkmıştır. Avrupalılar, profesyonel anlamda sistemin işlediğini görene kadar okulda görev yapmaya devam etmişlerdir.⁸⁹

Kurumu yönetmekle görevli olan müdürün rütbesi günümüzde karşılığı albay olan miralaydı. Okul kadrosunda yalnızca bir tane miralay bulunmaktaydı. Maaş olarak da ayda 3500 yılda 42000 kuruş almaktaydı. Kurumdaki en yüksek maaşı da konumundan dolayı miralay almaktaydı. Okulda miralaydan sonra en rütbeli personel binbaşydı. Binbaşı olarak görev yapan rütbeliler ise okulun kadrosu iki

⁸⁸ Çermeli, **a.g.e.**,s.163-186

⁸⁹ Aynı yer.

taburdan müteşekkil olduğu için iki tabura komutanlık etmekteydiler. Binbaşlıların maaşı ise konusu geçen dönem için 2200 kuruştur.⁹⁰

Okulun askeri kuruluşunda üçüncü sırada bölük komutanı gelmekteydi. Bölük komutanları yüzbaşı rütbesindeydiler. Okulun kuruluşunda her taburda üçer olmak üzere altı bölük bulunmaktaydı. Bölük komutanlarının 1200 kuruş maaş almaktaydılar. Okulun tabipleri de yüzbaşı seviyesinde maaş almaktaydı.⁹¹

Taburların yönetimi ve idari işlerinden sorumlu olan bir tabur kâtibi bulunmaktaydı. Tabur katipleri her taburda bir katip olarak planlanmıştır. Bölüklerde asteğmenler günümüzde takım komutanlığına benzer görevlerde bulunarak bölük komutanlarının yardımcısı konumundaydılar. Öğrencilere verilecek dersleri uygulamalı olarak gösterme görevi çoğu zaman kendilerindeydi. Öğrenciler teorik derslerinde genellikle kanun, nizam gibi hukuksal kavramlar içeren dersler gördükleri için okulun bir de hukuk öğretmeni bulunmaktaydı. Hukuk öğretmeni, okuldan 1000 kuruş maaş almaktaydı.⁹² Okuldaki temizlik, yemek ve küçük tamirat faaliyetlerinin yürütmesi için okulda iki aşçı, dört aşçı yardımcısı ve garson, yaklaşık kırk kişiden oluşan er ve hademe takımı bulunmaktaydı. Böylece subay okulunun yönetim kadrosu dönemin ilk okullu subaylarını yetiştirecek düzen ve kuruluşa sahip olmuştur.⁹³

2.3.Okulun Öğrenci Durumu ve Kaynakları

Jandarma Zabit Mektebi, kuruluşundan 31 Mart vakasının (13 Nisan 1909) çıkması sonucu Hareket Ordusu'yla beraber nakledilerek İstanbul'da bulunan Yıldız Sarayı'na taşınacağı ana kadar geçen süreçte iki kaynaktan beslenmiştir. Böylece yetiştireceği subayları buralardan tedarik etmiştir. İlk kaynağı, ordu subaylarından jandarmada çalışmaya gönüllü olmakla beraber bilgi ve ahlaki durumları iyi düzeyde olanlar seçilerek 4 aylık bir eğitim sürecinden geçtikten sonra jandarma sınıfına geçerlerdi. İkinci kaynağı ise jandarma çavuş ve başçavuşlarından bilgili ve ahlaki

⁹⁰ Alyot, **a.g.e.**, s.463.

⁹¹ Aynı yer.

⁹² Çermeli, **a.g.e.**, s.163-186

⁹³ Aynı yer.

düzgün olanlardan yine adayın rızasının olması koşulu ile bir yıllık eğitiminin ardından teğmenliğe yükseltilmeleri ile jandarma subay ihtiyacını karşılamaktaydı.⁹⁴

İkinci kaynaktan alınan adayların bazı ekstra koşulları bulunmaktaydı. Bu koşullar: Jandarmaya giriş tarihinden itibaren dört sene görev yapmış olmak ve karakol komutanları okulunu başarıyla bitirmek; orduda çavuş ve başçavuş rütbesine sahip olup karakol komutanları mektebinde eğitimini tamamlayarak jandarmada çavuşluk ve başçavuşluk hakkı kazanıp jandarmada en az iki yıl hizmet etmiş olmak; her iki durumda da ilk mecburi hizmet sürelerinin dolmasının ardından üç yıl daha jandarmada kalmayı taahhüt edenler; ve 32 yaşını doldurmuş olanlar subaylığa başvurabilirlerdi.⁹⁵

Okulun saraya taşınmasının akabinde jandarma okulunun öğrenci kaynağı çeşitliliğinin artırılması yönünde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Böylece jandarma subayı olmak için beş çeşit kaynaktan geçiş mümkün kılınmıştır. Bu kaynakların öncelikli olan ilk ikisi yine Selanik'teki gibidir. Üçüncü ve dördüncü kısımlar yeni bir kanunla alınmaya başlanmıştır.

Bu kanun “8 Mayıs 1912 tarihli Mekatib-i Aliye ve idadiye mezunlarından yetiştirilecek jandarma zabitanı hakkında kanun” adıyla anılmaktadır. Jandarma subay ihtiyacının önemli bir kısmı uzun bir süre bu kanun aracılığıyla karşılanacaktır. İdadi ve yüksekokul mezunlarının jandarma birlik ve okullarında yetişerek jandarma subayı olabilmelerinin koşulları bu kanunda açık bir şekilde bulunmaktadır. Bu kanunda gönüllülerde aranan şartlar şöyledir:⁹⁶

- a) Resmi idadi veya yüksekokul diplomalarından birine sahip olmaları,
- b) İdadi mezunlarının okulu bitirdikleri tarihten itibaren iki seneyi geçirmemiş olmaları,
- c) Yaşlarının en az 19 en fazla 25 olması ve boylarının 1.60'tan kısa olmaması

⁹⁴ Taşkiran (Ed), **a.g.e.**, s. 272-273.

⁹⁵ Çermeli, **a.g.e.**, s. 163-186.

⁹⁶ Jandarma Genel Komutanlığı, **Jandarma Genel Komutanlığı Tarihi**, Jandarma Matbaası, Ankara, 2002, C. I, s. 173.

- d) Sağlık durumlarının mükemmel, vücudunun görünüşünün iyi ve her türlü askeri koşula dayanıklı olması,
- e) Ahlak ve tavırlarının düzgün olması cinayetle ve haysiyet kırıcı suçlardan biriyle mahkûm olmamış bulunmaları şarttır.

Gerekli şartları sağlayan gönüllüler hangi okuldan ve hangi tarihte mezun olduklarını ayrıca mezuniyet tarihinden itibaren hangi görevlerde bulduklarını içeren bir dilekçe ile en yakın jandarma alay komutanlığına başvururlar. Gönüllünün başvurusu alay komutanlığı tarafından alındıktan sonra en yakın sağlık işleri heyeti aracılığıyla muayenesi yaptırılır. Subay adayı subay olmak için gerekli eğitim ve sağlık şartlarını asgari düzeyde karşılıyorsa gönüllünün geçmişi ve ahlaki yapısı hakkında çeşitli kurumlarla yazışma yolu ile bilgi toplanır. Gönüllü, bütün şartları karşılıyorsa gönüllünün dilekçesi yazıyla Umum Jandarma Kumandanlığı'na iletilir.⁹⁷

Umum Jandarma Kumandanlığının, Harbiye Nezaretinin de onayıyla yapacağı tebliğe ve tayin olunacak tarihe göre jandarmaya kayıt ve kabulleri kararlaştırılanların, yol masrafları jandarma bütçesinden karşılanmasıyla birlikte adaylar, jandarma alay komutanları tarafından İstanbul'a gönderilirler.⁹⁸

Gönüllüler, jandarma eri ödeneği ile İstanbul jandarma alayına kayıt edilir. Burada acemi er eğitimi ve posta komutanları görevlerini öğrenmek üzere, İstanbul Efrad-ı Cedide Bölüğü ile kurulacak olan bölüğe yerleştirilirler. Bu bölükte beş aylık bir eğitimden geçerler. Beş aylık sürenin üçüncü ayında erler sağlık testine tabi tutulup muayeneden geçenler onbaşılığa terfi ettirilirlir. On başı olarak iki aylık eğitimin sonunda da başarılı olanlar çavuşluğa terfi ettirilip çeşitli birliklere gönderilirler.

Jandarma birliklerinde üç ay küçük zabıtlık görevlerinde çalıştırdıktan sonra başarılı olanlar subay adayı eğitimini görmek üzere yıldızda bulunan Jandarma Zabıt Mektebine gönderilir. Jandarma subayı adaylarının bu okulda toplam bir senesi geçer burada askeri ve mesleki hayatlarında ihtiyaç duyacakları birçok bilginin dersini

⁹⁷ Aynı yer.

⁹⁸ **Jandarma**, Başvekalet Matbaası, 1935, s. 19.

görürler. Bir senelik eğitimin sonunda yapılan sınavda başarılı olanlar birliklere jandarma teğmeni olarak tayin edilirler.

Son olarak beşinci kısımda jandarma tabur katibi kadrosunda görev yapacak subaylar yetiştirilirdi. Bunlar jandarma çavuş ve başçavuşlarından aynı koşullar altında seçilirdi. Ayrıca bölük katiplerinden de bu kısma subaylık için gönüllü olma yolu açıktı. Kazandıktan sonra adaylar bir yıl eğitim görür daha sonra birliklerine tabur kâtibi olarak görevlendirilirdi. Yine bu kısımda bulunan üç aylık bir kursta görevi devam eden tabur kâtiplerinin bilgi ve donanımlarını arttırmak için kurs verilirdi.⁹⁹ Sonuç olarak jandarma subay kaynağını oluşturmada gerek kendi personelinden gerek ordu personelinden gerekse tahsilini dışarıda tamamlamış kişilerden faydalanmaktaydı.

2.4.Eğitim ve Öğretim Durumu

2.4.1. Okutulan Dersler ve Askeri Eğitimler

Jandarma Subay Okulu öğrencilerin temin edildiği kaynağa göre beş ayrı kısımdan oluşmaktaydı. Geldikleri kaynağa göre öğrencilerin eğitim ihtiyacı da farklılık göstermekteydi. Çünkü Okulun öğrenci kadrosunun bir kısmını ordudan jandarma sınıfına geçiş yapan subaylar oluştururken geri kalan kısımları çavuşluktan subaylığa terfi edenler veya Mekteb-i Aliye ile Mekteb-i İdadi mezunları oluşturabilmekteydi. Bu yelpazede bir kitleye eğitim birlikte ve tek müfredatla verilemezdi bundan dolayı eğitimin programlanması öğrenci kaynağı dikkate alınarak yapılmıştır. Kısımlarda okutulan dersler aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir:¹⁰⁰

2.4.1.1.Birinci Kısım

Jandarma Nizamnamesi(devletin siyasi adli ve idari teşkilatı), Hukuk (medeni, ceza ve hukuk muhakeme usulleri, ceza kanunlarıyla devletler hukuku), İktisada Dair Kısa Malumat, Polis Nizamnamesi, Jandarmanın İlgili Bulunduğu Hizmet ve Dairelerin Teşkilatlarıyla Tedvir Usulleri Hakkında Umumi Malumat, Jandarmanın Tatbikine Nezaretle Mükellef Olduğu Kanunlar Hakkında Umumi Malumat (gümrük, tütün ve reji, hudut(sınır), şimendiferler (trenler), matbuat (yazılı

⁹⁹ Jandarma Genel Komutanlığı Tarihi, **a.g.e.**,s. 182.

¹⁰⁰ Alyot, **a.g.e.**,s. 457-463.

yayın), Yol, Sağlık, Kara ve Deniz Avcılığı Zabıtası, İctimaati Umumiye (toplumun geneli) Kanunları gibi), İdare-i Askeriye Nizamnamesi, Kitabet ve Resmi Muhabere dersleri jandarma mesleğinin öğrenilmesine yönelik olarak bu kısımda verilen derslerdir.

Birinci kısım öğrencilerine mesleki derslerin yanında Hıfzıssıhha, Ameli Tıp, Hayvan Bakımı, Fransızca dersleri de verilmekteydi. Verilen derslerin amacı öğrencilerin bilgi görgü ve genel kültürlerinin artmasını sağlamaktı.

2.4.1.2.İkinci Kısım

Askeri dersler; Askeri Nizamların Kısaca Tetkiki, Türk Ordusunun Teşkilatı, Tabya Hakkında Malumat, Teslimat ve Tahkimat, Mücavir Memleketlerin Askeri Teşkilatı, Atış, Askeri Ceza Kanunu, İdare-i Askeriye Nizamnamesi gibi dersler bu kısımda askeri ders olarak okutulmaktaydı. Jandarma mesleğine dair dersler birinci kısımdaki öğrencilerle aynı olarak okutulmaktaydı.

Umumi dersler; Türkçe, Kitabet ve Askeri Muhabere, Tarih ve Coğrafya, Hesap, Hendese Hakkında Kısa Malumat, Topografya, Hıfzıssıhha, Ameli Tıp, Atıcılık, Hayvan Bakımı, Fransızca dersleri de öğrencilerin genel kültür bilgilerinin artması ve bunları günlük yaşamlarına tatbik etmeleri amacıyla verilmektedir.

2.4.1.3.Üçüncü ve Dördüncü Kısımlar

Askeri dersler olarak Ordunun Umumi Teşkilatı Hakkında Muhtasar Malumat, Askerlerin Vazifeleri, İç Hizmet Bilgisi, Takım Talimine Kadar Piyade Talimi, Seferiye, Atış, Askeri Ceza Kanunu dersleri okutulmaktaydı. Mesleki olarak ise Jandarma Nizamnamesi (jandarma ve küçük zabıtlere müteallik kısımlar), Devletin Mülki ve Adli Teşkilatı, Muhtasar Hukuk Malumatı dersleri verilmekteydi. Kitabet ve Askeri Muhabere Usulleri, Topoğrafya Hakkında Malumat, Harita Mütalaaları(bir mevkiin ya da bir vaziyetin krokisinin tanzimi hakkında malumat), Hıfzıssıhha, Fransızca gibi dersler okutulmaktaydı.

Yukarıda anılan dersler dördüncü kısımda okutulmakta olup derslerden başarılı olan öğrenciler girdikleri sınavlardan başarılı olunca üçüncü kısımda bir sene daha ders görürler. Bu dersler: Türk Ordusuyla Mücavir Memleketler Ordularının Askeri Teşkilatı, Piyade Nizamnamesiyle Talim (tabur talimine kadar), Seferiye Ve

Tabiye, Teslimat Ve Tahkimat, Ameli ve Nazari Atış, Askeri Ceza Kanunu, İdare-i Askeriye Nizamnamesi, Jandarma Nizamnamesi (bilhassa subayların görevlerine dair olan kısım), Polis Teşkilatı ve Hizmetleri Hakkında Malumat, Devletin Adli, Siyasi, İdari, Mali Teşkilatı, Hukuk İlmi (medeni hukuk ve ceza muhakeme usulleri, ceza kanunları), Kitabet ve Resmi Muhabere, Topoğrafya, Fransızca, Hıfzıssıha Ve Tıp Hakkında Ameli Malumat, Atıcılık, Hayvan Bakımı dersleriydi. Bu derslerden başarılı olan öğrenciler jandarma olarak görev yapmak üzere jandarma kadrolarına yerleştirilirdi.

2.4.1.4.Beşinci Kısım

Bu kısımda öğrenciler Türk Ordusunun Teşkilatı, Askeri Ceza Kanunu, İdare-i Askeriye Nizamnamesi, Jandarma Nizamnamesi, Muhasebe Usülü, Kitabet, Resmi ve Ticari Muhabere, Bütçe ve Umumi Muhasebeye Ait Kanunlar, Türkiye'nin Siyasi İdari Ve Adli Teşkilatı, Hukuk Usulü, Medeni Ve Ticaret Kanunları, İktisat Hakkında Muhtasar Malumat, Ticari Coğrafya, Hesap Ve Hendese, Türkçe, Fransızca gibi derslerden sorumludurlar.

Jandarma Subay Okulunda askeri, mesleki ve genel bilgilere yönelik dersler öğretmen subaylar ve tabip tarafından okutulmuştur. Okul kadrosunda anılan dersleri verebilecek öğretmen subay olmadığı durumlarda dışardan sivil öğretmen alımına gidilmiştir. Sivil öğretmenlere verilecek ücret diğer eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen maaşlarıyla aynı olacak şekilde belirlenir. Genellikle, Hukuk, Türkiye'nin Siyasi İdari ve Adli Teşkilatı, Umumi Kanunlar, İktisat, Tarih, Coğrafya, Türkçe, Fransızca dersleri sivil öğretmenler; Hıfzıssıha, Ameli Tıp derslerini okulun tabibi; Hayvan Bakımı dersini ise süvari subayı tarafından öğrencilere öğretilmektedir. Diğer dersler ise okul kadrosundaki subaylar tarafından okutulmaktadır.¹⁰¹

Derslerin toplam saatini ve haftalık dağılımlarını okul müdürü belirlerdi. Sınavların yapılış şekli de yine okul müdürü tarafından belirlenene diğer bir husustur. Her dershanede yüz öğrenciden fazlasına izin verilmemekteydi. Genel derslerden bazılarında hâkim olan öğrenciler ilgili dersten sınavına girmesi şartıyla muaf tutulmaktaydılar.

¹⁰¹ Aynı yer.

1706 sayılı kanunun bir sonucu olarak 1937 yılında yeni Jandarma Subay Okulu'nun faaliyete geçmesiyle beraber beş kısımlı eğitim sistemi de ortadan kalkmıştır. Bundan böyle okulda her yıl bir devre 10 ay süreyle okuyacaktır. Bu on ay ise ilk iki devresi üç ve son devresi 4 ay olmak üzere üç devreye ayrılır. İlk iki devrede işlenen üç ayla ilgili sınav yapılırken son devrede bütün 10 ayı kapsayan geniş çaplı bir sınavla öğrenciler mezun edilir. Hukuk bilgisi, Ceza Muhakeme Usulü ve Askeri Muhakeme Usulü Kanunları, İdare Hukuku ve İdari Kanunlar, Adli Tıp, Jandarma Teşkilat ve Vazifeleri, Jandarma Seferberlik İşleri ve Seferde Vazifeleri, Tabiye, İstihbarat, Kriminalistik, Ahlak ve İçtimaiyat, Jandarma Hesap ve Levazım İşleri, Binicilik, Spor, Konferans dersleri öğrencilere okutulmaktaydı.¹⁰²

2.4.1.5.Kısımlarda Okutulan Derslerin İçerikleri ve Bazı Ders Kitaplarının İncelenmesi

Jandarma okulunun subay kısmında okutulan derslerin müfredat programı 1937 yılında jandarma genel komutanlığı tarafından hazırlanmıştır. Bu müfredat programındaki dersler gerek yapılan aylık yoklamalarda gerekse ara genel sınavlarda sorular bu programa göre düzenlenmiştir. Okutulacak derslerin daima göz önünde bulundurulması öğrenci ve öğretmenlerin bu programa göre derse hazırlanması için her öğretmen ve öğrenciye birer nüsha verilmiştir. Müfredatlar, dönem sonunda öğrencilerden tekrar geri alınarak bir sonraki devre subaylarına tekrar geri verilmek suretiyle bu müfredatlardan herkesin faydalanması sağlanmıştır. Bu on aylık devrede öğrenciler 20 farklı ders görmüşlerdir.

Ceza Hukuku dersinde, her öğrencinin ceza hukukun tarifini yapması hedeflenmiştir. Bu derste öğrencilere suçun unsurları, tarifi çeşitli akımlardan taksimi öğretilmiştir. Bu konular öğrencilere kavratıldıktan sonra ceza kanunun uygulanma usullerine yönelik eğitim verilir. Ceza kanunun kimileri kapsayıp kapsamadığı bu derste işlenen ayrı bir konudur. Cezayı ağırlaştırıcı, hafifletici kaldıran veya erteleyen sebeplerin tamamı hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olmaları sağlanır.¹⁰³

¹⁰² Jandarma, **a.g.e.**, s.14

¹⁰³Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Ceza Hukuku Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

Ceza hukuku dersinin ders kitabı incelendiğinde ise kitabın yazarı tarafından dersin hangi ekseninde işleneceğine dair bilgiler bulunmaktadır. Yazar “ (Adli Bilgiler ve Tatbikati), namile okuyacağımız bu ders içerisinde (765) numaralı Türk Ceza kanununun bazı kısımlar ile (1412) sayılı ceza muhakemeleri usulü kanununda Jandarmayı ilgilendiren kısımlar vardır. Bundan başka Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesinin Adli ödevler kısmı ile 270inci maddesi ve zoru tazammun eden işlere ait bazı maddeleri ve (2004) sayılı icra ve iflas kanununda zoru tazammun eden işlere ait maddeler ve (3005) sayılı meşhut suçların usulü muhakemesine dair olan kanun ile bu kanunun bazı maddelerini değiştiren maddel kanunlar ve tatbikatta Adli işleri gösteren bazı hususi kanunlar mevcuttur. Bundan başka dersin son haftasında (Tıbbi Adliden) Jandarmanın bilmesi lüzumlu olan bazı aksamda konferans taktır edilecektir.” diye mukaddime adında bir giriş yapmıştır.¹⁰⁴

Kitabın yazarı Hulusi Alpan’dır, Alpan Askeri Adli Hakimlik görevinin yanı sıra bu dersin öğretmenidir. Kitap Jandarma Gedikli Erbaş Okulu için hazırlanmış olsa da aynı binada öğrenim gören Subay Okulu öğrencilerine de okutulmuştur. Kitap toplam 198 sayfadan oluşmaktadır.

İlk ders ceza hukukunun tarifi ile şu ifadelerle başlamaktadır. “Dersimizin başlangıcı Türk ceza kanununun birinci kitabındaki esaslara taalluk ettiği için evvela Ceza Hukuku ne gibi esasları ihtiva ettiğini kısaca tarif etmek lazım gelir.

Ceza Hukuku: Asayiş ve intizama aykırı hareket edenlerin cezalandırılması için riayet edilmesi lazım gelen usul ve kaideleri gösteren bir ilimdir ki, başlıca üç kitabı ihtiva eder.

1. Ceza kanunu
2. Ceza muhakemeleri usulü kanunu
3. Teşkilatı mehakim kanunu¹⁰⁵

Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu konusu ile ilgili ise öğrencilere adı geçen mahkemelerin görevleri ve işleyişi hakkında bilgiler verilmekteydi. Mahkemelerin hangi konularla ilgilendiği bu dersin kapsamına girmektedir. Örneğin şu konular

¹⁰⁴ Hulusi Alpan, **Adli Bilgiler ve Tatbikati**, J.Gn.K. Matbaası, Ankara, 1940, s. 3.

¹⁰⁵ Aynı yer.

işlenmekteydi; şahitlerin dinlenmesi ve yemin konusu, şahitlikten çekinme halleri, keşif nedir keşif yapmaya kimler salahiyyetlidir. Tutuklama kararına kim yetkilidir. Arama ne gibi amaçlarla yapılır benzeri konularda öğrencilerin tam bir bilgi sahibi olmaları amaçlanır.

Dersin kitabında Jandarmayla mahkemeler arasındaki ilişkiler ve jandarmaya düşen görevler dört maddeyle kısaca özetlemektedir. Bu özetleme yöntemi kitabın genelinde uygulanarak öğrencinin ihtiyacı olan bilginin verilmesi hedeflenmiştir. Bunun bir örneği şu şekildedir.¹⁰⁶

“Hukuk mahkemeleri ile Jandarmanın o kadar münasebeti yoktur. Jandarmanın münasebettar bulunacağı mahkemeler, sulh ceza, asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleridir.

1. Mahkemelerin dahili muamelelerine veya muhakeme celselerinin inzibatına dair kararlar doğrudan doğruya mahkeme reisine aittir. Bu bakımdan zabıta ile münasebeti doğrudan doğruyadır.

2. Duruşmalar aleni olur. Ancak umumi adap ve emniyeti muhafaza masadı ile duruşmanın bir kısmının veya tamamının gizli olmasına mahkeme karar verir.

3. Mahkemenin inzibatını temin için zabıtanın yardım istenmiş ise orada bulunan jandarmalar doğrudan doğruya mahkeme reisinin emrindedir. İnzibati temin etmek mahkeme reisine aittir.

4. Yapılacak duruşmada maznunun hasımleri tarafından bir taarruzun yapılacağı veyahut maznununtaraftarları tarafından kaçırılacağı hakkında zabıtaya veya mahkeme reisine veyahut Cümhuriyet müddeiumumiliğine bir haber verilebilir. Veya böyle bir taarruzun yapılacağı ihtimali de olabilir. Böyle bir durumda alınacak tedbirle mahkeme reisine arz edilir.”

İktisat dersinde iktisat bilimi kapsamına giren alanların yanı sıra bu dersin tarihçesi dersin giriş konusudur. Bu ders iki kısma ayrılmaktadır. Dersin ilk kısmında öğrencilere sermaye sermayenin tanımı, sermaye olan olmayan servetler hakkında bilgi verilip rekabet, ekonomik krizler mal taksimi gibi konular hakkında da öğrencinin bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Dersin ikinci kısmında iktisadın daha

¹⁰⁶a.g.e., s.6.

ayrıntılı girildiği görülmektedir. Bu kısımda serbest ticaret usulü, ticaret anlaşmaları bankaların görevleri, mevduat, borsalar ve tacirler hakkında detaylı bilgiler verilir.¹⁰⁷

Hukuku Medeniye dersinde öğrenciler ilk derse hukukun tarifi ve doğuşu üzerine konuşmakla başlamışlardır. Dersin ilerleyen safhalarında şahısların hukuku konusunun ayrıntılı bir şekilde öğrenciye anlatıldığı görülmektedir. Bu dersin en önemli konusu aile hukuku konusudur denilebilir. Bu konu içerisine nişanlanmadan evlenmeye, boşanmaya, evlat edinmeye, velayet konusuna ve miras konusuna kadar bir aileyi ilgilendiren bütün hususlar girmiştir.¹⁰⁸

Öğrencilerin askeri yönünün olması sebebiyle meslek yaşamlarını ilgilendiren bir ders olma özelliği taşıyan Askeri Ceza Kanunu dersi de subay okulu müfredatında yer almıştır. Subay okulu öğrencileri bu derste astları ve üstler ile ilişkilerini düzenleyen kanun maddelerini işlemişlerdir. Bunun akabinde ağır ve hafif para cezaları, müsadere, kısa ve uzun hapis cezaları gerektiren haller rütbenin geri alınması, şahsi hürriyeti kısıtlayan cezalar gibi konuları işlemişlerdir. Bu ders bir subaya askerlikle ilgili bütün yasal zorunluluklarını öğretmeyi amaçlamıştır.¹⁰⁹

Jandarma Teşkilat ve Vezaifi, Polis Teşkilat ve Vezaifi dersini gören jandarma subayları bu derste öncelikle jandarmanın tarifini ve devlet için önemini öğrenmişlerdir. İlerleyen derslerde jandarmanın teşkilatı ve çeşitli görevler hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir. Bu derste jandarma için önemli bir yeri olan jandarma okullarının tarihçesi, bağlılıkları, konuş, kuruluş, eğitim ve öğretim devreleri ve safhaları konusunda öğrencilerin bilgi sahibi olması amaçlanmıştır. Jandarma kurumları, jandarma kanunu, jandarmanın mahalli memurlarla ve özellikle polisle olan ilişkileri, mesleki hizmetler, karakollarla ilgili hizmetler gibi konularda öğrencilere geniş bilgiler verilmiştir.¹¹⁰

¹⁰⁷Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁰⁸Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Hukuku Medeniye Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁰⁹Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Askeri Ceza Kanunu Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹¹⁰Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Jandarma Teşkilat ve Vezaifi, Polis Teşkilat ve Vezaifi Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

Hesap İşleri dersinde devlet hesaplarının temelini kuran bütçe kanununa göre jandarma hesap işlerinin yürütülmesi hakkında öğrencilere genel bilgi verilmiştir. Bu derste ayrıca bütçenin tarifi, nasıl yapması gerektiği, çeşitleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Personelin maaşları, karakolların gider kalemleri, vergi kanunu ihale kanunu gibi konularda öğrencinin hesap uygulaması yapabilecek düzeye getirilmesi amaçlanmıştır. İlçe jandarma komutanlıklarında hesap işleri, bütçenin oluşturulması, seferde ve barışta hizmete alınan subay ve askeri memurların maaş konusu, emekliliğe sevk edilenlerin maaşları, aile harcırahları gibi kalemler subayın sorumluluğundaydı. Bu sebeple her biri ilçe jandarma komutanı adayı olan öğrencilere bu ders hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.¹¹¹

Binicilik dersi de subaylara verilen dersler arasında yer almaktadır. Bu derste öğrencilere atın tarihi de dahil olmak üzere at ile ilgili birçok bilgi verilir. Bu bilgiler arasında at bakımının nasıl yapılacağı, atın tımar edilme yöntemleri, ata yaralı ve zararlı olabilecek yem türleri gibi konular anlatılır. Bunun akabinde atlara yaklaşma usulü, binme usulü, atın sağlığı ve beslenmesine kadar tüm konular mevcuttur.¹¹²

Hukuku Esasiye dersinde çeşitli hukuk dalları ile ilgili bilgi verilmektedir. Bunlar, İçtimai Hukuk, İslam Hukuku, Hukuku Esasi gibi hukuk dallarıdır. Bu derste ayrıca monarşi, oligarşi, faşizm, sosyalizm gibi siyasal akımlar anlatılmaktadır. Cumhurbaşkanı'nın görevi, yetkileri, seçilme usulü gibi konular Amerika ve Fransa gibi ülkelerle karşılaştırmalı olarak anlatılmaktadır. Bakanlar kurulu ve milletvekillerinin yetkileri ve seçilme biçimleri de bu ders kapsamına girmektedir.¹¹³

Hukuku İdare dersinde hukukun taksimi ve tarifi öğrencilere ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Dersin ilerleyen safhalarında o günün idare sistemi, zabıtanın idari faaliyetleri, memurların muhakeme usulleri gibi konular işlenmiştir. Ayrıca cemiyetler kanunu, içtimaatı umumiye kanunu, matbuat kanunu gayri menkule tecavüzün define dair kanun, tekalifi harbiye ve tedariki vesaiti nakliye kanunları

¹¹¹Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Hesap İşleri Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹¹²Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Binicilik Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹¹³Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Hukuku Esasiye Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

gibi birçok kanun, nizamname ve talimatname bu dersin konusu kapsamına girmektedir.¹¹⁴

Adli Tıp dersinde öğrencilere Adli Tıbbın tarifi ve kısa tarihçesi verilerek derse giriş yapılır. Dersin ilerleyen safhalarında dersin asıl amacı olan ölü ve yaralılar üzerinde adli incelemenin nasıl yapılması gerektiği, hangi hususlara dikkat edilmesi gerektiği gibi konularda öğrencinin farkındalığının artması hedeflenmiştir. Bu dersin kapsamına cinsel istismarlar, çeşitli zehirlenmeler, yaralanma ve ölüm çeşitleri de girmektedir.¹¹⁵

Hukuku Düvel dersinde bu dersin giriş konusuna kapsadığı konular ve konuların içeriği hakkında öğrencilere genel bilgi verilir. Dersin diğer konuları ise devletlerin muafiyeti kazaiyesi, daimi bitarafılık ve şeraiti ve faydaları, devletin müdahale hakkı, monro kaidesi devletin istihfaz ve müdaafa hakkı, müvazene nazariyesi, devletlerde teşrifat ilkeleri, mes'uliyet şartları, fiil veya ihmalden doğa kusur, isyan ve dahili iğtişaştan doğan mesuliyet, kapitülasyonlar konusu, konsoloslar ve vazifeleri gibi konulardır.¹¹⁶

Öğrencilerin askeri kimliğinin de olması dolayısıyla jandarma subayları geçmişte yaşanan savaşları ve önemli hadiseleri bilmenin yanı sıra kendilerine bu olaylardan çeşitli dersler çıkarmak zorundaydılar. Bu amaçla öğrencilere yıl boyunca Harp Tarihi dersi verilmekteydi. Harp Tarihi dersinde, dersin okutulduğu dönem için yakın tarih diyebileceğimiz savaşlar anlatılmaktaydı. Bu savaşlar birinci dünya savaşları ve cepheleri, istiklal harbi ve cepheleriydi. Bu savaşlar esnasında orduların hareket tarzları, mevzilerin durumu, hazırlanan planlar, yapılan manevralar hakkında ayrıntılı bilgi verilmekteydi. Son savaşlara iştirak eden subayların bir kısmının hala hayatta ve görevlerinin başında olması öğrencilere savaşları canlı tanıklardan dinleme imkânı da doğurmaktaydı.¹¹⁷

¹¹⁴Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Hukuku İdare Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹¹⁵Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Adli Tıp Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹¹⁶Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Hukuku Düvel Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹¹⁷Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Harp Tarihi Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

Tabiye dersinde öğrencilere ilk giriş konusu olarak jandarma subayının ulustaki konumu ve genel ödevleri anlatılarak tabiyeye olan ihtiyaç ve tabiyenin faydasının anlatılması hedeflenmiştir. Dersin en önemli konusu komutan yetiştirme konusunda tabiyenin rolü ve bir sanat olmasındaki sebeplerle yeni harplerin komutanlardan istedikleri başlıca vasıflar ve bu vasıfları temin eden vasıtaların izahıdır. Diğer konuları ise sevk ve idarenin kısımları, harbin tanımı, ağırlık merkezinin ne demek olduğu, mesele çözümü, tümen düzeyinde gibi konular anlatılmıştır. Bir takviyeli alay çerçevesi dahilinde takviyeli bir taburun harp yürüyüşüne geçmesi, keşif ve emniyeti, muharebesinde açılması ve taarruzu veya kati müdafaaya geçmesi hakkında plan tatbikatı ve meselenin harp oyunu halinde uygulanışı anlatılmıştır.¹¹⁸

Tabiye dersinin ders kitabında genellikle askeri kıt'alar ile jandarma birliklerinin fakı ekseninde konular tanımlanmaktadır. Ders kitabında bu sık sık vurgulanmaktadır. Bun örnek olarak harp yürüyüşünde akseri kıtaların ve jandarmanın farklarını anlatıldığı dört maddelik bölüm verilebilir.

“Askeri kıt'aların harpte yürüyüşleri ile jandarma müfrezelerinin eşkiyayı takip tenkil için yaptıkları yürüyüşler arasında gerek usül gerek maksat itibai ile mühimce farklar bullunur. Bu farkların tesbiti, takip ve tenkil yürüyüşlerinin hususiyet ve müşkilatını tebarüz ettirmek bakımından lüzumludur. Bu farkların başlıcaları:

1. Askeri kıt'alar harpte geleceği istikamet malum olan düşmana doğru yürürler.

Jandarma müfrezeleri ise takip ve tenkil hareketlerinde çok defa yeri ve hareket istikameti meçhul olan çeteyi arayıp bulmak için yürüyüş yaparlar.

2. Harpte askeri kıt'alar gece ve gündüz yollardan hareket ederler adeta yollara bağlıdırlar.

Jandarma müfrezeleri ise takip ve tenkil hareketlerinde kendilerini göstermemek için mecbur olmadıkça yollardan hareket etmezler.

3. Harpte askeri kıt'alar düşmanla çarpışmak ihtimali olunca havaya ve karaya karşı tedbir alırlar.

¹¹⁸Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Tabiye Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

Takip müfrezeleri ise takip ve tenkil yürüyüşlerinde eşkiya pususuna ve baskınına uğramamak için muhtasar ve kısa mesafeli emniyet tertibatı alırlar.

4. Askeri kıt'alar, düşmanla harpederek mağlup etmek ve vatani kurtarmak maksadı ile yürüyüş yaparlar.

Jandarma müfrezeleri eşkiyayı arayıp bulmak ve müsademe ederek vücudunu ortadan kaldırmak halkı huzur ve emniyet içinde yaşatmak için yürürler.”¹¹⁹

Subay okulundaki öğrenciler fotoğrafçılık dersi dahi almışlardır. Fotoğrafçılık dersinde fotoğrafçılığın tarihçesi, fotoğrafçılığın faydası, fotoğraf makinesinin ne olduğu, fotoğraf makinesiyle resim almanın esası, buz camdan resmin ters gözükmemesinin sebebi gibi teorik bilgiler verilmiştir. Dersin ilerleyen safhalarında uygulamalı ders geçip fotoğraf makinesinin tüm parçaları öğrencilere tanıtılmıştır. Nasıl resim alınacağı konusu ve filmlerin nasıl banyo edileceği konusu öğrencilere öğretilmiştir.¹²⁰

Daktilo dersinde öğrencilere şu konular anlatılmıştır: Daktilo nazariyatı, daktilonun mihaniki ruhiyesi, daktilografin ne demek olduğu, daktilografta yorgunluk, on parmakla vurmak usulü, yazı makinesi ve tarihçesi, yazı makineleri genel bir bilgi, yazı makinelerinin faydaları, parçaları ve görevleri, hesap makineleri, makineyi sökmek takmak, şerit değiştirme, yağlama, yazıya sürat vermek gibi konuları işlemişlerdir.¹²¹

Beden Terbiyesi dersinde jimnastiğin kısaca tarihi, Türklerde idmanın geçirdiği safhalar hakkında bilgi, beden terbiyesi, spor ve atletik idmanların izahı idman programının nasıl tertip edileceği gibi teorik bilgiler verildikten sonra uygulamalı eğitime geçilmiştir. İdmanlar, aletli, aletsiz idmanlar ve boğuşma hareketleri diye üç bölüme ayrılmıştır. Aletsiz idmanlar konuları: Kol, bacak hareketleri, baş ve gövde hareketleri, sırt ve karın hareketleri muvazene hareketleri, hamleler ve müsekkim hareketlerdir. Aletli hareketler konuları: tahta perde ve duvarlara tırmanma ve inme idmanları, şakul ve mail sırık ve iplere tırmanma ve

¹¹⁹ Osman Ozanalp, **Jandarmanın Takip, Tenkil hareketleri ve Musademe Tabiyesi**, J.Gn.K. Matbaası, Ankara, 1939, s.5-6.

¹²⁰Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Fotoğrafçılık Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹²¹Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Daktilo Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

inme idmanları, durarak, yürüyerek ve koşarak yüksek atlama ve uzun atlamalar, voleybol, basketbol, futbol, tenis, taş ve gülle atma, halat çekme eğitimleridir. Boğuşma hareketleri konuları ise silahlı bir şeririn kaçmasına mani olmak, kaçan bir suçluyu bir fenalık yapmasına meydan vermeden yakalama usulleri, silahsız bir mütecavizin taarruzlarına karşı oymak usulleri, yumrukla dövüşme idmanlarından oluşmaktadır.¹²²

¹²²Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Beden Terbiyesi Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

JANDARMA GEDİKLİ ERBAŞ OKULLARI

3.1.Okulların Tarihçesi

1904 yılında Rumeli tensikatının gerçekleşmeye başlamasıyla kurulan Jandarma Subay Okulu'nun yanında Jandarma Gedikli Erbaş Okulu da kurulmuştur. Bu okulun faaliyetlere ve jandarmaya kattığı artı değer temel alınarak okulun gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle ikinci Meşrutiyetin ilanı sonrası okulun Anadolu'ya yayılması ve her alayın merkezine kurulması planlanmıştır. Buradaki temel amaç bütün alay kadrolarının jandarma mesleğinin temel bilgisini almış profesyonel askerler yetiştirmek olmuştur. Bu okullar kuruluş amacı itibariyle Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi'yle karıştırılmamalıdır.¹²³ Gedikli Erbaş okulundan mezun olan öğrenciler kıtalara karakol komutanı, onbaşı veya çavuş olarak çıkmaktaydılar. Gedikli erbaşlar Efrad-ı Cedide Mektebi mezunlarından daha kıdemli sayılmaktaydılar.

1904'te Selanik'te kurulmasında 1913 yılına kadar geçen süreçte Rumeli'de eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdüren okul, 1913'e kadar alay bünyesinde eğitim veren karakol kumandanları mektepleriyle birleşerek Jandarma alayları bünyesinde görevine devam etmiştir. Jandarma Gedikli Erbaş Okulu 1913 yılına kadar geçen süreçte ise her tensik dairesinin bünyesinde kurularak buralarda jandarma erbaşlarını yetiştirmiştir.

Milli Mücadele'nin devamı esnasında kapatılan bu okullar Cumhuriyet'in ilanından sonra yeniden kurulmuştur. 1924'te yeniden kurulan bu okulların bazıları İstanbul, Çanakkale, Kayseri, Adana, İzmir, Giresun, Kars ve Diyarbakır'da bulunan Efrad-ı Cedide Alay Mekteplerinin bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetine başlamıştır. Zaman zaman bu okulları açma konusunda ihalelere çıkılmış ya da orduya ait binaların bir kısmı jandarmaya tahsis edilmiştir. Okulların kurulacağı yer olarak genellikle ordu kışlalarına yakın yerlerin tercih edildiği bilinmektedir.¹²⁴

Bu er okul alayları taburlarının birer bölüğü, jandarma karakol komutanlarının yetiştirilmesine tahsis edilmiştir. Bitlis, Bursa, Edirne, Ankara,

¹²³ Derviş Okçabol, **Zabıta Tarihi**, Ankara Polis Enstitüsü Neşriyatı, Ankara, 1976, s. 110.

¹²⁴ BCA, 30 18 1 2.41.82.6

Konya, Manisa, Denizli, Maraş ve Sivas'ta ise kurulmuş olan Jandarma Karakol Komutanları Mektepleri Er okullarından ayrı olup yalnız karakol komutanlarının yetiştirilmesi sorumluluğunu taşırlardı. Bu okullardaki erlerin arasında bilgisiyle, anlayışı ile daha değerli görülenlerin özel bir programla Gedikli Erbaş olarak yetiştirilmesi tasarlanmıştır. Her karakolda karakol komutanlığını gedikli erbaşların yapması planlanan önemli bir husustur. Çünkü gedikli erbaşların yetersi olduğu karakollarda onbaşılar karakol komutanlığı görevini üstlenmiştir. 1932 – 1936 yılları arasında Jandarma Gedikli Erbaş okulunu bitiren erbaşlar bir yıl da şu an Güvercinlik olarak bilinen muhitteki Jandarma Meslek Okulunda öğrenim gördükten sonra Jandarma Karakollarına komutan olarak atanmışlardır.¹²⁵ 1936 yılında jandarma subay okulu binasının inşası üzerine Gedikli Erbaş Okulu da bu binada faaliyetlerini yürütmeye başlamıştır.¹²⁶ Jandarma'da 1937 yılına kadar bu okulları görmemiş erbaşın kalmaması hedeflenmiştir.¹²⁷

3.2.Okulların Öğrenci Durumu ve Kaynakları

1861 sayılı Jandarma Erat Kanunu'nun 3. Maddesine göre, jandarma gedikli erbaş kaynakları şunlardır. Jandarma Gedikli Erbaş Hazırlama Ortaokulu'nu bitirmiş olanlar, 18 yaşını ve ortaokulu bitirmiş gedikliler, jandarmada bulunan erattan en az ortaokul derecesindeki tahsilini bitirmiş ve gereken şartları taşıyan gönüllüler, ordu ve jandarmadan ayrıldıkları müddeti iki yılı geçmeyen gedikli erbaşlarla orduda taahhüt ettiği müddet bitince uzatmayı jandarmada yapmak isteyen gedikli erbaşlar, eğer sayılan kaynaklar yetmez ve yeterince istekli bulunamazsa, açılacak müsabakalarda jandarma gedikli erbaş olmaya yeter bilgi ve kabiliyette olduğu anlaşılan jandarma onbaşılılarıyla eşit şartları taşıyan ve jandarmadan ayrılmaları iki yılı geçmeyip aynı zamanda 30 yaşın altında olma şartı aranmak üzere jandarma kıta çavuşları jandarma gedikli erbaş olabileme imkânına sahiplerdir.

Jandarmada da gedikli erbaş olarak çalışacak onbaşılar için ayrıca şartlar bulunmaktadır. Bunlar; Gedikli erbaş okulu tahsilini takip ve tahsil zamanında muvazzaflık veya temditli hizmet müddeti biterse uzatmayı ve gedikli çavuş olduktan sonra 12 sene hizmeti kabul ve taahhüt etmek, gedikli erbaş okulu tahsilini

¹²⁵T.C. Dahiliye Vekilliği, **Jandarma**, Ankara Başvekalet Matbaası, Ankara, 1935, s.11.

¹²⁶ Okçabol, **a.g.e.**,s. 113.

¹²⁷ Jandarma, **a.g.e.**, s.11

takibe muktedir ve kabiliyetli olmak, il jandarma birliklerinde en az iki sene hizmet etmiş ve bu müddetin altı ayını onbaşılıkla karakollarda geçirmiş bulunmak (okul, gezici ve toplu birlik ve müesseselerde bulunanların en az bir buçuk sene fiili hizmet yapmış onbaşılardan olması lazımdır.), sıhhatli iyi ahlaklı çalışkan olmak, herhangi bir suçtan dolayı hüküm giymemiş bulunmak, bir hizmet devresi içinde 28 gün oda hapsi veya 21 gün katıksız hapis yahut tutarı 36 gün oda hapsi veya 28 gün katıksız hapis cezalarıyla cezalandırılmış bulunmamak, yaşı 32'den yukarı olmamak şartları aranmaktadır.¹²⁸

Gedikli erbaşlığa istekli ve yukarıdaki şartları asgari derecede sağlayan onbaşılar her sene haziran ayı içerisinde birer fotoğraflı başvuru formu ile amirlerine başvururlar. Bu başvurulara amirler varsa okul diploması, hal tercümesi, inha varakası eklerler. Bu isteklilerin başvuru formları daha sonra amirleri tarafından bölge jandarma komutanlıklarına gönderilir. Bölge jandarma komutanlığının yaptığı incelemeler sonucunda gedikli olmaya layık görülenler komutanlık tarafından sınavlara alınır. Sınav evrakları Jandarma Genel Komutanlığına gönderilir. Burada yapılan inceleme sonucu gedikli olmaya mahzur görülmeyenler 1 Ekim'de başlayacak olan eğitim öğretim devresine yetişmek üzere Gedikli Erbaş Okulu'na gönderilir.¹²⁹

Jandarma Gedikli Erbaş Okulu'nun birinci sınıfını başarıyla bitiren onbaşılar, sınıf erbaşları ve kıt'a çavuşları ikinci sınıfa geçirilirler. Buradaki eğitimini de başarıyla tamamlayan onbaşılarla sınıf ve kıt'a çavuşları gedikli çavuşluğa, başçavuşlar gedikli üst çavuşluğa jandarma genel komutanlığı tarafından nasbolunurlar.¹³⁰

Gedikli erbaşların terfi durumları da mevcuttur. Bir gedikli erbaş kıdem, ahlak, bilgi, sağlık bakımlarında gerekli şartları üzerinde barındırıyorsa her rütbede dört sene görev yapmak ve bu dört senenin en az iki senesinde karakol kumandanlığı görevinde bulunmak şartlarıyla beraber sırasıyla gedikli üst çavuşluk, gedikli başçavuşluk ve baş gedikli rütbelerini takarlar.

¹²⁸ Alyot, **a.g.e.**,s. 476.

¹²⁹ Aynı yer.

¹³⁰ Okçabol, **a.g.e.**,s. 123.

Ordudan ayrıldıktan sonra veya ordudaki görev süresi bitince görev süresini uzatmak koşulu ile jandarmaya geçiş yapan ve jandarma gedikli erbaş okulunun son sınıfında başarıyla mezun olarak jandarmaya kabul edilen gedikli erbaşlar kıdemlerine göre daha önce terfi sırası gelse dahi karakollarda 6 ay çalıştıktan sonra terfi sınavlarına girerler ve sınavı geçerlerse terfi alırlardı. Jandarmadan ayrıldıktan sonra teşkilata tekrar giren gedikli erbaşlar da bu uygulamaya dâhildirler.

Terfi sınavları her yılın her yılın 1 Haziran'ında başlar aynı ayın 15'ine kadar devam ederdi. Sınavlar jandarma müfettişliklerinin denetiminde ve gözetiminde Bölge Jandarma Kumandanlıkları, er okul veya seyyar alaylarında yapılmaktaydı. Başgediklilerin sınavları ise Ankara'da oluşturulacak bir heyetin huzurunda yapılmaktaydı. Başarılı olanlar terfi edilmekteydi. Başarısız olanlar ise yine aynı rütbede kalmak üzere kıt'alarına dönmekteydi.¹³¹

3.3.Okulların Eğitim ve Öğretim Durumu

3.3.1. Kayıt ve Kabul Süreci

Jandarma Gedikli Erbaş Okuluna kabul edilecek öğrencilerde şu hususlar aranmaktaydı; anne ve babası Türk ırkından olmak, vücut şekli düzgün ahenkli sağlığı yerinde ve sağlam olmak, kendisinde ve soyunda zührevi hastalıklar bulunmamak, peltek ve kekeme olmamak, kel olmamak (bunlar tam teşekküllü askeri sıhhiye heyeti tarafından muayene edilerek raporla onaylanacaktır.), siyahi olmamak, yüzünde çirkin görünecek derecede çiçek bozuğu, yanık vs. gibi doğal olmayan şekillerin olmaması, kendisi kusursuz bir ahlak sahibi olmak, ailesi (anne, baba, kardeş veya resmen velisi bulunan şahıs) kötü hal ve şöhrete sahip bulunmamak, beş sınıflı ilkokulu bitirmiş, bilgisi ve ahlak bakımından ortaokula girmeye hak kazanmış bulunmak gibi koşulla jandarma gedikli erbaş okulunun ön giriş koşullarını oluşturmaktaydı.¹³²

Yukarıdaki ön giriş koşullarını karşılayan her aday Jandarma Gedikli erbaş okuluna başvurabilme hakkına sahipti bu başvurunun çeşitli kuralları bulunmaktaydı. Bu kurallar ise şöyledir: istekliler birer dilekçe ile müracaat ederler, bu dilekçeyi ilin jandarma komutanına göndermek üzere buldukları ilçe jandarma komutanına

¹³¹ Nurettin Akman, **Yönetimde İç Güvenlik ve Jandarma**, Genelkurmay Basımevi, 1991, s. 71

¹³² Okçabol, **a.g.e.**, s. 156.

verirler ve bir örneğini de postayla Ankara’da Jandarma Subay ve Gedikli Erbaş Okullar Komutanlığına gönderirler. İlçe Jandarma Komutanlığına verecekleri dilekçeye bazı belgeleri eklerler. Bu belgeler; kendisinin, ailesinin ve velisinin iyi durumda olduklarına dair şehir ve kasabalarda muhtarlar, köylerde muhtar ve ihtiyar meclisi tarafından verilmiş ve mahalle zabıtasınca tasdik edilmiş iyi hal kâğıdı; okula kabul olunduğu takdirde, 1861 sayılı Jandarma erat kanununa göre kayıtsız ve şartsız uyacaklarına dair bir taahhüt senedi; sağlam olduğuna dair tam teşekküllü askeri sıhhiye heyetinden alınmış rapordur.¹³³

İlçe Jandarma Komutanları, ilişik belgeleri inceledikten ve tamamlandığını ve doğruluğunu tasdik ettikten sonra evrakı ile jandarma komutanlığına gönderir. İl jandarma komutanları da aday hakkında gerekli incelemeyi ve soruşturmayı yaptıktan sonra şartların uygunluğunu onayladıktan sonra adaya en yakın tam teşekküllü askeri sıhhiye heyetine sevk ederek muayenesini yaptırırlar.

Ankara’da Jandarma Subay ve Gedikli Okullar Komutanlığına gönderilecek dilekçeye şu belgeler ilişirilir: Adayın fotoğrafı, nüfus hüviyet belgesinin aslı veya onaylı bir benzeri, adayı mezun olduğu beş sınıflı ilkokulun fotoğrafı diploması veya naklen geleceği okulun fotoğrafı tasdiknamesi olması gerekmektedir.

İl jandarma komutanlıkları adayın sağlık durumu hakkında alınan rapora göre, okula kabulüne engel bir durum görmezse kayıt ve kabul evrakını en geç 10 Eylül’e kadar dorudan doğruya Jandarma Subay ve Gedikli Erbaş Okulları Komutanlığı’na gönderirler. Okul Komutanlığı, kendisine önce gelmiş olan dilekçe ve ekleriyle İl Jandarma Komutanlığından gelen dilekçe ve ekleri birleştirerek okul kayıt ve kabul komisyonuna¹³⁴ incelettirir. Bunun üzerine gerekli şartları tam olarak taşıyanların isimleri ilgili İl Jandarma Komutanlıklarına bildirilir ve adayın Ekim ayının ilk günü derslere başlayacak olan okulda bulundurulması için Ankara’ya gönderilmesi istenir ve İl Jandarma Komutanı okula kabul edilmiş olan bu öğrenciyi

¹³³ **a.g.e.**, s.161.

¹³⁴ Alyot, **a.g.e.** s.478. “Kayıt ve Kabul Komisyonu: Kayıt ve kabul komisyonun tabii başkanı Jandarma Subay ve Gedikli Erbaş Okulları Komutanıdır. Kayıt ve kabul işleri Gedikli Erbaş Hazırlama Ortaokulu sınıfları komutanıyla Subay ve Gedikli Erbaş Okulları Okutma kısım amiri ve okullar komutanının o okulun öğretmenlerinden seçeceği iki öğretmenden ve okul tabibinden meydana gelen bir heyettir. Bu heyet tarafından her aday için okulda okumaya yeterli olduğuna dair bir mazbata verilir. Komutan bu evrakı inceler ve kararını verir ancak tereddüt ettiği durumlarda kabul evrakını Jandarma Genel Komutanlığına gönderir ve komutanlığın kararını alır.”

celp evrakını okullara sevk edildiği şekilde Ankara'ya sevk edilir. Jandarma Gedikli Erbaş Hazırlama Ortaokuluna girmek için başvuracak her aday bir veli göstermeye mecburdur.

3.3.2. Okulların Müfredat Programı ve Verilen Askeri Eğitimler

Jandarma, kaynaklarından yetiştirilen jandarma gedikli erbaş adaylarını, bir karakolun tüm erlerine askeri eğitim verebilecek, bir piyade takımını olağan üstü hal ve durumlarda sevk ve idare edebilecek aynı zamanda bir jandarma karakolunu kendisine verilen her türlü görevi tam bir olgunluk ve hâkimiyetle yapacak bir komutan yetiştirir. Ordudan jandarma hizmetine alınana gedikli erbaşları da yukarıdaki koşullar çerçevesinde jandarma karakolunda tam bir hâkimiyetle görevini yerine getirecek mesleki bilgilerle donatır. Gedikli erbaşların yapması gereken ve kendilerinden beklenen aktiviteler tam olarak bu şekilde tanımlanıyorken bu beklentilere uygun bir eğitim müfredatı geliştirmek gerekmektedir.¹³⁵ Aksi takdirde göreve başlayacak personelin iş disiplini ve meslek bilgisi alacağı görevi karşılayamayacağı gibi personelin başarısız olması da kaçınılmaz olacaktır.

Okulun eğitim öğretim süresi dâhil olmak üzere birçok konu bu bilinçle hazırlanmaya çalışılmıştır. Jandarma Gedikli Erbaş Okulu bu sebeple iki sınıfa ayrılmış ve her sınıfın öğrenim müddeti on ay olarak belirlenmiştir. Her iki sınıfta öğrenim her yılın Ekim ayının ilk günü başlar sınavlar da dâhil olmak üzere yılın Temmuz ayının son günü biter. Bu sürelerde değişiklik yapabilme hakkı yalnızca Jandarma Genel Komutanlığında olup gerekli görüldüğü takdirde eğitim süresi uzatılıp kısaltılabilmekteydi.¹³⁶ Jandarma Genel Komutanlığı okulun başlangıç ve bitiş tarihlerinde de değişiklik yapabilme hakkına sahipti.

3.3.2.1. Jandarma Gedikli Erbaş Hazırlama Okulu

Jandarma gedikli erbaş sınıflarına kaynak olmak üzere 13 Haziran 1945 tarih ve 4757 sayılı bir kanunla bir “Jandarma gedikli erbaş hazırlama ortaokulu” kurulmuştur. Bu hazırlama ortaokulu 1 Ekim 1945 günü eğitime başlamıştır. Jandarma Gedikli erbaş hazırlama okulu üç sınıftan oluşmaktadır.

¹³⁵ İbrahim Açıkmeşe, “Cumhuriyetin 70. Yılında Jandarma Genel Komutanlığı”, **Türk İdare Dergisi**, S.401 (Aralık 1993), s. 317-330.

¹³⁶ Aynı yer.

Bu okulun müfredatı Jandarma Gedikli Erbaş Okuluna kaynak oluşturacak şekilde hazırlanmıştır. Ders ve müfredat programı, Milli Savunma Bakanlığı emrindeki askeri ortaokullarda uygulanmakta ola Milli Eğitim Bakanlığı Ortaokullarının aynıdır. Bunu dışında Jandarma Genel Komutanlığınca lüzumlu görülen dersler programa eklenebilmekteydi.

Bu okulun her devresinde toplam 29 saat ders yükü bulunmakla birlikte dersler şunlardır; Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi, Matematik, Fizik, Kimya, Tabiat Bilgisi ve Sağlık Bilgisi, Yabancı Dil, El Yazısı, Resim, Jimnastik, Musiki, Askerlik dersleri ders müfredatında yer almaktaydı.¹³⁷

Jandarma Gedikli Erbaş Hazırlama Ortaokulunu başa ile bitirenler mesleki ve askeri yönden gelişmelerini sağlamak üzere jandarma er okullarına gönderilirler. Bunlar okulların onbaşı kurslarına verilerek buralarda eğitim görürler. On başı kurslarında eğitimini başarıyla tamamlayanlar 6 ay süre ile kıt'alara gönderilerek karakollarda eğitimlerine devam ederler.¹³⁸ Buradaki sürelerini tamamladıktan sonra Jandarma Gedikli Erbaş Okulu'nun birinci sınıfına kaydedilirler.

3.3.2.2. Birinci Sınıf

Jandarma gedikli erbaş okulunun birinci sınıfına girebilme şartlarına bakıldığında ise 4757 sayılı kanunla değiştirilen 1861 sayılı kanunun 3. Maddesine ve bu kanunun tatbik suretini gösterir talimatnameye göre istekli ve gereken şartlara sahip olan jandarma onbaşları, yine aynı kanun ve talimatnameye göre gedikli erbaşlığa istekli jandarmada çalışan veya jandarmada ayrıldıktan iki yılı ve yaşları 30'u geçmemiş jandarma kıt'a çavuşları, gereken kıt'a stajlarını başarıyla tamamlayan erbaş hazırlama ortaokulu mezunları bu sınıfta öğrenim görebilirler.

Yine aynı mevzuata göre, birinci sınıf sonunda girdikleri sınavda jandarma gedikli erbaş olmaya liyakati ve kabiliyeti olmayanların kıt'alarına iadeleri Jandarma Genel Komutanlığının karar ve emri doğrultusunda yapılır.

Bu sınıfta eğitimin temel hedefi gedikli adaylarına jandarma er okullarında, sabit jandarma birliklerinde ve sabit jandarma karakollarında öğretilen askeri tali ve

¹³⁷ Okçabol, a.g.e., s. 127.

¹³⁸ Jandarma Genel Komutanlığı, İçişleri Bakanlığının 50. Yılı "Cumhuriyet Jandarması", İçişleri Bakanlığı, İstanbul, 1974, s. 89.

bilgileri tekrar ettirmek ve mevcut bilgilerinin tam olarak yerleşmesini sağlamak ve öğrencileri takım dâhil olmak üzere takıma kadar olan birlikleri sevk ve idare edebilme kabiliyetiyle donatmaktır. Ancak bu okula gelen öğrencilerin eğitim seviyelerinin farklı olması sebebiyle ve bu sınıftaki amacın gelen öğrencileri ikinci sınıfa hazırlamak olması sebebinden dolayı askeri talim derslerinin arasına genel ve sosyal derslerin de konduğunu görmekteyiz.

Jandarma Gedikli Erbaş Okulu'nun birinci sınıfında gösterilecek haftalık talim ve askeri uygulamalarla birlikte ders saatleri şöyledir; Türkçe üç saat, aritmetik iki saat, geometri iki saat, coğrafya bir saat, tarih bir saat, fen bilgisi bir saat, ordu bilgisi bir saat, sağlık bilgisi iki saat, piyade ağır silahları bir saat, muhabere iki saat, istihkâm, tahkimat ve gizleme iki saat, topoğrafya bir saat, piyadecilik ve atış on dört saat olmak üzere toplam 33 saat ders yükü mevcuttur.¹³⁹

3.3.2.3.İkinci Sınıf

Okulun ikinci sınıfına kaydolma koşulları ise şu şekildedir; Jandarma Gedikli Erbaş Okulu'nun birinci sınıfını başarıyla bitirmiş olmak, ordudan ayrıldıktan sonra iki yılı doldurmadan ve gerekli şartları kaybetmeden jandarma gedikli erbaşlığına başvurmuş olmak, orduda taahhüt ettiği gedikli erbaşlık süresi dolunca uzatma koşuluyla jandarmaya nakl olmak istemek, Ordu Gedikli Erbaş Okulu'ndan mezun olup jandarmaya devredilen gedikli çavuş olmak gibi koşulları taşıyanlar okulun bu sınıfında öğrenim görme imkânına sahip olabilmekteydiler.

Jandarma Gedikli Erbaş Okulu'nun ikinci sınıfındaki öğrenimin hedefi öğrencilere jandarmanın mülki, adli ve askeri görevlerini yetki ve sorumluluklarını, kanun ve nizamların jandarmayı ilgilendiren vazifeler kısmını, jandarma teşkilatını ve vazifelerini, jandarmada takip ve çatışma yeteneklerini geliştirmek ve öğrencileri bir jandarma karakolunu tek başlarına idare edebilecek kabiliyet ve donanıma erdirmektir. Bu nedenle bu devrede verilen eğitim mesleki ağırlıklı olarak verilmektedir.

Sınırları geniş olan hukuk ve kanun mevzuatının okutulmasında, jandarmanın ve özellikle karakol komutanlarının görev ve sorumluluk açısından ilgili oldukları konular üzerinde ağırlıklı durmak gerekmektedir. Jandarma Gedikli Erbaş

¹³⁹ Alyot, a.g.e., s. 472-473.

Okulu'nun ikinci sınıfında gösterilecek ve öğretilecek ders ve uygulamalarla bunları bir eğitim öğretim haftasına düşen ders saatleri şöyledir; hukuk bilgisi iki saat, adli bilgiler tatbikatı dört saat, idari kanun ve nizamlar üç, askeri ceza ve muhakeme usulü kanunları iki saat, jandarma teşkilat ve vazifeleri üç saat, tabiye üç saat, istihbarat bir saat, kriminalistik bir saat, topoğrafya bir saat, pasif koruma bir saat, Türkçe iki saat, jandarma hesap ve levazım işleri iki saat, ahlak ve muaşeret adabı bir saat, piyadecilik ve tatbikatı üç saat, binicilik bir saat, spor bir saat, motor bir saat, konferans bir saat olmak üzere toplam 31 saat ders yükü bulunmaktadır.¹⁴⁰

Bu sınıfın dersleri, Jandarma Subay Okulu'nun subay sınıfı eğitimindeki esaslara göre yapılır. Ancak subay okuluna göre bu sınıf öğrencilerinin tahsilinin yetmemesi, görev ve sorumluluklarında rütbelere uygunluğu bakımından derslerin müfredat programları gereğinden fazla geniş tutulmaz, öğrenim daha kısıtlı daha basit ve daha çok uygulamaya dönük ve öğretici şekilde yapılır.

3.3.2.4.Sınıflarda Okutulan Derslerin İçerikleri ve Ders Kitaplarının İncelenmesi

Jandarma Gedikli Erbaş Okullarında dersler alaylar tarafından verilmekteydi. Alaylar Jandarma Genel Komutanlığının çıkarmış olduğu müfredat programı çerçevesinde kendi eğitim öğretim programlarını hazırlamışlardır. Bazı alayların kendi imkânlarıyla hazırlamış oldukları talim kitapları veya ders notlarından anlayabiliriz. Örneğin Edirne Jandarma Alayının Alay Heyeti Talimiyesi tarafından yazılan Askerlik ve Jandarma Meslek Bilgisi kitabı 1940 yılında bu amaçla hazırlanmış bir kitaptır. Bu kitapta öğrenciye verilmek istenenler soru cevap metoduyla konu konu ayırma yöntemiyle verilmiştir. Soru ve cevaplar genellikle kısa ve okuyucunun kolaylıkla anlayabileceği seviyede tutulmuştur. Kitaba bakıldığına temel amacın öğrenciye ihtiyacı olduğu kadar öz bilgini verilmek istendiği anlaşılmaktadır.¹⁴¹

Askerlik ve Jandarma Meslek Bilgisi kitabının ilk sayfasındaki paragraf dikkat çekicidir. Bu paragraf şöyledir:

“ARKADAŞ!

¹⁴⁰ Alyot, **a.g.e.**, s. 474-475

¹⁴¹ Alay Heyeti Talimiyesi (Komisyon), **Askerlik ve Jandarma Meslek Bilgisi**, Edirne Postası Matbaası, Edirne, 1940, s. 3-80.

Bu kitap seni memlekete, millete, kendi kendine daha çok, daha çabuk faydalı kılabilmek emelile kaleme alındı. Bunun içinde yalnız askerli yalnız meslek bilgisini değil, olgun ve hatırı sayılabilir bir adam sayılabilmem için neleri öğrenmem lazımsa hepsini bulacaksın. Onun için eline geçecek en ufak bir fırsatı bile kaçırmadan daima ve daima oku!

Unutma ki okumak, okuduğunu anlamak, anladığını hayatına tatbik edebilmek insanı, insanlığa götüren en sağlam, en kestirme yoldur.”¹⁴²

Arazi Bilgisi dersinde öğrencilerin tatbikat ve muharebeler esnasında buldukları arazi hakkında geniş malumat almaları sağlanmakta ve arazilerde bulunan akarsular, vadi, boyun, bitki örtüsü olmak üzere genel anlamı itibari ile arazilerin fiziki özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmaktadır. Aynı zamanda öğrencilere arazi tanıma ve harita okuyabilme gibi uygulamalı dersler yaptırılarak öğrencilerin arazi bilgisi konusunda tam bilgi sahibi olması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra mikyas ve kroki konuları da arazi bilgisi dersi içerisinde öğrencilere anlatılarak bu konulara hâkim olmaları sağlanmaktadır. Bu sayede öğrenciler kaç türlü kroki olduğunu ve bu krokilerin nasıl tersim edileceğini, mikyas hattının nasıl kullanılacağını da öğrenmektedirler. Böylece öğrencilerin harita bilgisi konularında eksikliklerinin kalmaması hedeflenmiştir.¹⁴³

Arazi Bilgisi dersi kitabı topoğrafyanın jandarma için önemi ve tanımı ile ilgili iki soru ve cevabıyla başlamaktadır. Bu sorular şunlardır:

“S – Topoğrafyanın Jandarma için lüzum ve ehemmiyeti?

C – Bir karakolda bulunan bir jandarma, karakolunun bütün çevresini iyice bilmeli ve öğrenmelidir. Bu da ya mantıkayı gezmekle veyahut harita ve kroki üzerinde görmekle, okumakla olur. Yeni bir karakola giden herkes o karakolun mantıkasını gezmek için çok zaman lazımdır ki tamamen gezinceye kadar yaptığı işleri körü körüne yapmış olur fakat harita okumak, kroki yapmak bile bir jandarma, buralarını gezmeden bir kroki üzerinde mütalaa edebilir. Ve oturduğu yerde mantıkasını öğrenmiş olur

¹⁴²a.g.e., s.1.

¹⁴³Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Arazi Bilgisi Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

S – Topoğrafya ne demektir?

C – Bu kelime Yunancadır. Topo (arazi) grafya'da (tersim) manasına gelir. Bu isimden de anlaşılacağı üzere arazilerin teferruat ile kağıt üzerine geçirilmesine ve bunun okunmasına denir.”¹⁴⁴

Topografya tanımlamasından ve jandarmanın bu konuya olan ihtiyacına değinilmesinden sonra dersin ası konusu olan arazi yapıları ve çeşitli coğrafi şekillerin soru cevap yöntemiyle anlatımına geçilmektedir. Bu sistemde anlatılacak konular sırasıyla soru cevap sistematığıyla okuyucuya verilmiştir. Örneğin:

“S – Düz arazi neye derler?

C – Ova, çöl, yayla gibi üzerinde yüksekliği olmayan araziye denir.

S – Askeri noktai nazardan derececi ehemmiyeti nedir?

C – Düz arazi piyadenin taarruzuna en ziyade müşkülât gösteren arazidir. Yalnız münferit nefer ve küçük müfrezeler becerikli hareket etmekle düşmana sokulma çarelerini ve barınabilecek yerleri bulabilirler. Önünde tabii maniaları, müdafa mevzii olabilen düz arazi müdafaaya pek elverişlidir.”¹⁴⁵

Atış Nazariyatı dersi kapsamında öğrencilere merminin tanımı, hızı, nişangah, nişangah atış menzili, mermi demeti, tehlikeli mıntıka, hava durumunun menzile olan etkisi gibi mermi ve mühimmatlar hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanır ve daha sonra öğrencilere üç köşe teşkilin neden ve nasıl yapıldığı öğretilip uygulamalar yaptırılır ve sonrasında silahlar hakkında bilgi verilerek kabzanın ne olduğu nasıl kavranılacağı, tetiğin nasıl düşürüleceği arpacığın ne olduğu öğretilerek öğrencilere bu ders te anlatılanlarla mermi ve silah hakkında bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁴⁶

“S – Mermi nasıl ateş alır?

C – kurulmuş olan iğne tetik çekilince yaydan kurtularak hızla kapsüle vurur. Kapsül kovan içindeki barutu ateşler ve yakar. Bu suretle barut gaz haline gelir. Kovana sığmadığı için ileriye yanlara ve geriye doğru itme yapar. Kovanın ucundaki

¹⁴⁴ Hilmi Arbak, Manisa Jandarma Alayı Ders Notları, Dereli Basımevi, Manisa, 1942, s.3.

¹⁴⁵ a.g.e.,s. 5-6.

¹⁴⁶ Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Atış Nazariyatı Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

mermiyi kuvvetle namlunun içine doğru sürer. Mermi barut gazından aldığı hızla namlunun içinde yivler ve setlere uyarak burğu gibi dönerek gider.

Atış nazariyatı ile ilgili konular kitapta şu şekilde geçmektedir:

S – Nişan tertibatı neye yarar ne için yapılmıştır?

C – Nişan almaya yarar. Mermi yolu hallaç yayı şeklinde olduğundan mermi namlu istikametinde gitmeyip yerin çekmesi yüzünden aşağı düştüğü için namluyu yukarı kaldırmak suretile hedefi vurabiliriz. Nişan tertibatı hedeflerin mesafelerine göre namluya lazım gelen yüksekliği verebilmek için yapılmıştır."¹⁴⁷

Hafif Makineli Tüfek dersi ile öğrencilere hafif makineli tüfeğin tanımı yapılarak daha sonra bu silahla nasıl nişan alınacağı, bu tüfekle nasıl ders atışı yapılacağı, atış sınıflarının neler olduğu, muharebe atışının kaç kısma ayrıldığı, bu atışa kimlerin atışa iştirak edecekleri, hedef levhalarının nasıl olduğu ve ifa şartlarının neler olduğu gibi konular ders içerisinde verilerek öğrencilerin tam anlamı ile bu silah hakkında bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁴⁸

İdman Talimi dersinde öğrencilere idman dersinin tanımı ve önemi anlatıldıktan sonra birer, ikişer, üçer, dörder, beşer ve altışar aylık periyotlar halinde idman dersinin uygulaması yaptırılmakta olup aynı zamanda öğrencilere tüfekli hareketler de yaptırılarak beraberinde tüfekleri ile birlikte idman yaptırılmaktadır. Bu sayede öğrencilerin bu idman ve talimlerle belirli seviyede spor yapma kabiliyetlerinin kazandırılması hedeflenmiştir.¹⁴⁹

Tabiye dersinde öğrencilere harbin ne olduğu, sebeplerinin ve amacının ne olduğu hakkında bilgi verilerek aynı zamanda ders içerisinde muharebenin tanımı da yapılarak tabiye hakkında öğrencilere bilgi verilmektedir. Ders içerisinde öğrencilere muharebe şekillerinin ne olduğu, keşif in ne olduğu ve nasıl yapılacağı, emniyetin yürüyüş esnasında nasıl alınacağı hakkında bilgiler verilerek dersin hedefine ulaştırılması amaçlanmıştır. Tabiye dersi içerisinde aynı zamanda orduğahın ne olduğu, konmanın ne anlama geldiği, avcı bölüklerinin teşkili, ileri karakol ihtiyatı,

¹⁴⁷ Alay Heyeti Talimiyesi (Kom.), **Atış Nazariyatı**, Edirne Postası Matbaası, Edirne, 1940, s. 48.

¹⁴⁸ Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Hafif Makineli Tüfek Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁴⁹ Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **İdman Talimi Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

açılmanın ne olduğu ve nasıl yapılacağı, taarruzun ne olduğu ve nasıl yapılacağı, takibin nasıl yapılacağı, müdafanın ne olduğu ve nasıl yapılacağı hakkında genel olarak öğrencilere bilgi verilerek bu dersin sonucunda öğrencilerin çok iyi bir şekilde tabiye, muharebe, müdafaa gibi harp konularında tam bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁵⁰

Piyade talimnamesi dersi içerisinde öğrencilere yanaşık nizam konuları, komuta talimleri, takım ve bölüğün ne olduğu ve nasıl teşkil olunacağı, tek erin tayyare atışı, tek hafif makineli tüfeğin muharebede kullanım esasları, manga'nın ne olduğu ve nasıl teşkil olunacağı, takım, bölükler dahilinde yürüyüş şekilleri, tahkimatın tarifi, nasıl yapılacağı, gizlenmenin tarifi ve nasıl yapılacağı, gece eğitimi ve yürüyüşleri, atış ne olduğu ne amaçla yapıldığı ve tüfeğin adının ve parçalarının neler olduğu, mesafe tarifi, tayyareler ve bombalar hakkında piyade'nin donanımını sağlayacak bilgiler verilerek, öğrencilerin piyade bilgisi hakkında tam bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁵¹

Coğrafya dersi ile öğrencilere coğrafyanın ne olduğu öğrencilere anlatılıp, daha sonra Türkiye'nin neresi olduğu hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir. İlerleyen konularda yeryüzünün arızaları, Anadolu'nun yaylaları, İstanbul Boğazı'nın uzunluğu, boğazın en dar ve geniş yerlerinin neresi olduğu hakkında öğrenciye bilgi verilmiştir. Ders içerisinde öğrencilere denizlerimizin özellikleri hakkında bilgi verilerek bu denizlerin önemi anlatılmıştır. Sonrasında genel coğrafya dersi olarak öğrencilere ülkemizdeki ovalar, yaylalar, bitki örtüsü, akarsular, göller, körfezler ve ülkemizdeki iklim özellikleri ile yağmurların yağma sıklığı ve bu yağışların hangi aylarda hangi bölgelerde sık olduğu öğrencilere anlatılarak, bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁵²

Bunun yanı sıra Beşeri Coğrafya kapsamında öğrencilere ülkemizdeki nüfus miktarı, hangi bölgelerde nüfusun daha yoğun olduğu, Türkiye'nin teşkilat yapısının nasıl olduğu, ülkemizde bulunan Yahudi ve ermeni nüfus miktarının ne kadar

¹⁵⁰Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Tabiye Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁵¹Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Piyade Talimnamesi Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁵²Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Coğrafya Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

olduğu, Türkiye’de 1935 yılında yapılan nüfus sayımında nüfus miktarının ne kadar olduğu, 1927 yılında yapılan nüfus miktarına nazaran nüfusunun ne hangi cins balıkların olduğu, sonrasında ölkemiz vilayetlerinin kazaları hakkında bilgi verilip, ölkemizin iktisadi bölgeleri’nin nereler olduğu, ölkemizde bulunan yollar ve köprülerin uzunluğu, madenler, deniz yolları, demiryolları ve hava yolları hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir. Bu dersin sonunda öğrencilerin ölkemizin fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafyası hakkında tam bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁵³

Tarih dersinde öğrencilere tarih bilimin ne olduğu hakkında bilgi verilip devamında Türklerde madencilik, milattan önce hangi devletlerin olduğu ve sonrasında bu devletler hakkında bilgi verilmiştir. İskitler, hunlar, Göktürkler, sonrasında Türkış ve Karluk devletleri, Abbasiler, Abbasiler devrinde Türklerin Müslüman olmaları, ilk Müslüman Türk devletlerinden olan Samanoğulları ve bu devirdeki teşkilat yapısı, Gazneliler devleti, Karahanlılar, Büyük Selçuklu imparatorluğu, Selçuk ailesi, Alparslan ve Melikşah, imparatorluğun parçalanması, Karahitaylar Devleti, Harzemşah Devleti, Türk-Moğol imparatorluğu, Cengiz’in fütuhata, Türk-Moğol imparatorluğunun büyümesi ve parçalanması, Timur’un gençliği, isyanı, Timur devlet ve etrafı, Kafkas’ta Timur, İran ve Bağdat’ın zaptı, Hint seferleri, Timur ile Yıldırım’ın karşı karşıya gelmesi gibi eski Türk tarihi öğretilmiştir.¹⁵⁴

Aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu’nun kuruluşu, ve imparatorluğun en yüksek devri, gerilemesi, imparatorluğun sultan devirleri Meşrutiyetin ilanı, dahili isyanlar, İtalya ve Balkan Harbi, Cihan Harbi, harbin sonunda Osmanlı imparatorluğunun vaziyeti, Hristiyanların faaliyetleri, İzmir’in Yunanlılar tarafından işgali ve sonrasında Mustafa Kemal Atatürk’ün Türk meclisini ve ordusunu toplamaya başlaması, Erzurum ve Sivas kongreleri, Ali Rıza Paşa kabinesi, Misak-ı Milli kabinesinin sükutu, İstanbul’un işgali, Türkiye büyük millet meclisinin toplanması, İstiklal harbi, siyasi ve askeri cepheler, Rusya, Amerika, Fransa ile münasebetler, yeni Türk Devleti’nin muvaffakiyetleri, Mudanya mütarekesi, saltanatın kaldırılması, Lozan Muahedesi, Cumhuriyetin ilanı, Hilafetin ilgası,

¹⁵³ Aynı yer.

¹⁵⁴ Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Tarih Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğu.

Cumhuriyetin tarih gözü ile görünür başlıca faydaları hakkında öğrencilere tarihimizin ne kadar eski ve zengin olduğu, kültür ve medeniyetimizin özellikleri, hakkında bilgi verilerek ülkemizin tarihi hakkında tam bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁵⁵

Tahkimat dersinde, tahkimatın tarifleri, tahkimat edevatı, muharebe meydanının tanzimi, sığınak ve mahfuzlar, avcı yatma çukuru, avcı diz çukuru, hafif ve ağır makineli tüfek mevzileri, tahkimatta suyun kıymeti, manilerin faydası ve önemi, tank manileri, köylerin hali müdafaa'ya vaz'ı, manilerin aşılması, tahrip'in ne olduğu, istasyon, demiryolu, ray, vagon, lokomotif tahribi, lağımlar, gizleme lüzum ve ehemmiyeti, suni gizleme vasıtaları, makyaj, münferit erin gizlenmesi, duran ve yürüyen avcının gizlenmesi, piyadenin yürüyüş halinde gizlenmesi, askerin muhtelif vaziyetlerde gizlenmesi, tahkimatın gizlenmesi, konak ve ordugahın gizlenmesi, yürüyüş kollarının gizlenmesi hakkında öğrencilere tahkimat ile ilgili bilgiler verilerek bu dersin tam anlamı ile öğretilmesi hedeflenmiştir.¹⁵⁶

Silah Fenni öğrencilere, ilk insanların harp vasıtalarının neler olduğu, dumanlı ve dumansız barutlar hakkında malumat verilmekte olup, aynı zamanda ateşli silahlar, mermiler, makineli tüfekler, makineli tabancalar, piyade havanı, piyade topları, tanklar, topçu mermileri, uçakların envaı, bombaların sikletleri, alev makineleri, gibi askerin temel muharebe vasıtaları ve bunların özellikleri ile kullanımları hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁵⁷

Gaz ve Sis dersinde öğrencilere genel olarak gazların tanımı yapılarak, bu gazların çeşitleri, özellikleri, tesirleri, yakıcı, öldürücü, boğucu, aksırdıcı gazlar olarak tanımının yapılması amaçlanmıştır. Bu gazlardan korunma vasıtalarının neler olduğu, bu gazlara karşı kullanılan maskelerin tanımı, kullanılışı, filtreler, maskometrenin tanımı ve nasıl kullanılacağı, gaz geçmez elbiselerinin tanımı ve nasıl kullanılacağı, hayvan maskeleri, gaz odasının ne olduğu, sisin tanımı, sulp ve mayi sislerin tanımı, sislerin özellikleri, tayyareler ile gaz atılması, gazlarla bulaşan arazi, elbise, yiyecek ve içeceklerin temizlenmesi, siperlerin ve sığınakların temizlenmesi,

¹⁵⁵ Aynı yer.

¹⁵⁶Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Tahkimat Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁵⁷Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Silah Fenni Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

maskelerin temizlenmesi, sivil halkın gaza karşı korunması gibi temel konular öğrencilere anlatılarak gaz ve sis konularında öğrencilerin tam bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁵⁸

Muhabere dersinde öğrencilere, muhtelif muhabere malzemesi hakkında ve bunların fayda ve mahzurları, elektriğin ne olduğu, telefonun tanımı ve askerlikte kullanılmasının sebepleri, santraller ve bu santrallerin vazifesi, hat, inşa malzemesinin neler olduğu, kablolar, çıplak teller, hat postaları, hattın tahribi, tahrip edilen hattan istifade, pırıldak, pırıldak'ın fayda ve mahzurları, pırıldak mevzileri, ışıldakların mahalli istimleri ve kullanım tarzları, telefon arızalarının giderilmesi, ayarlar, hat arızaları, pırıldak arızaları, muhabere emri, işaret bezleri, güvercin, köpekle muhabere mihveri, haber merkezleri, muharebe emri, gibi muhabere ile ilgili temel konular öğrencilere anlatılarak, öğrencilerin muharebe araçlarını kullanabilmeleri amaçlanmış ve muhabere alanında tam bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.¹⁵⁹

Ordu Bilgisi dersinde öğrencilere, ordu teşkilatının ne zaman teşkil edildiği, hazerden ordu şeklinin sebepleri, yeniçeri teşkilatının ne zaman teşkil edildiği ve ne için lağvedildiği, yerine nasıl bir ordunun teşkil edildiği, zamanımızda nasıl bir ordu teşkil edildiği, askerlik çağı, mebde, nihayeti, askerlik çağına gelenlerin yoklaması, bedeli nakti muamelesi, terhis, eratlar hakkında bilgiler, kısa hizmet, firar, tecavüzü müddet, tebdilhava, bakaya, cezalar gibi konular öğretilmiştir.

Aynı zamanda ordu bilgisi dersinde kara ve hava subay ve gedikli erbaşlarının rütbe derecatı, rütbe ve sınıfları işaretleri, memurini askeriyenin kimler olduğu, deniz subay ve gedikli erbaşlarının rütbeleri derecatı, ve bunların rütbe ve sınıflarına mahsus alameti farika, mekkari, binek, koşum, istihkakları ve bunların diğer bir yiyeceklerle tebdilinin neler olduğu, tabele ve müfreze cetvelinin sureti tanzimi ve bunlara dair misaller hakkında temel bilgiler öğrencilere anlatılarak ordu hakkında bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir.

¹⁵⁸Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Gaz ve Sis Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁵⁹Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Muhabere Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

Ordu bilgisi dersinde genellikle ordunun gerekliliği, tarihi, kuruluğu ve jandarma dığuında kalan askeri kıt'aların durumu öğrenciye verilmeye alığuılmığutır. Bu da soru cevap usulüyle olmuğutur. Örneğin:

“S – Harp neye derler?”

C – İki milletin maddi manevi bütün varlıklariyle arpığumasına harp derler.

S – Niçin harbi kaldıramıyoruz?”

C – İnsanlar doğuşlarından itibaren menfaatini aramak ve korumak ve herşeyden üstün tutmak isterler. Milletler ve insanların birleşerek bir araya gelmesinden vücut bulan varlıklardır. O halde milletlerde menfaatını aramak, menfaatını korumak ve herşeyden üstün tutmak ihtiyacı vardır. Bunları yapabilmeleri için de harbin ortadan kalkması lazımdır.

S – Milli Müdafaa vekili kimdir ve ne işe yarar?”

C – Milli Müdafaa vekili Saffet arıkandır. Ordunun yiyeceğini, giyeceğini, orduya lazım olan tüfeği, cephaneyi, teçhizatı, satın alarak hazırlar, askerlik işlerini tanzim ve takip eder.”¹⁶⁰

Askeri Ceza dersi içerisinde öğrencilere askeri şahısların kimler olduğu, askeri şahıslar yabancı memleketlerde suç yapsalar nasıl ceza görürler, harp hükümleri ne zaman cari olur, seferberlik ne demektir, disiplin cezası, ölüm cezası, memur, amir ve mafeyk neye derler, nöbetçi, karakol, devriye neye derler, katıksız hapsin icrası nasıldır, rütbenin geri alınmasının mahiyetleri nelerdir, disiplin cezası nasıl tatbik edilir, firar edenlerin cezası nedir, yabancı memleketlere firar edenlerin cezası nedir, tart cezasının ne vakit lazım geldiği, gibi daha çok askeri personeli ilgilendiren bu gibi soruların cevabı ders içerisinde konu başlıkları altında öğrencilere askeri ceza dersinin öğretilmesi hedeflenmiğutır.¹⁶¹

Yurt Bilgisi dersi içerisinde öğrencilere, Millet kavramının ne anlama geldiği, vatanın ne demek olduğu, sancak nedir ve neyi temsil eder, sadakat ve itaat ne demektir, asker nedir, askerliğe lüzum var mıdır, kaç türlü hükümet idaresi vardır, mebus ne demektir, millet meclisi ne demektir, mebus nasıl seçilir, baş vekil ve

¹⁶⁰ Alay Heyeti Talimiyesi (Kom.), **Ordu Bilgisi**, Edirne Postası Matbaası, Edirne, 1940, s. 6.

¹⁶¹ Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Askeri Ceza Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğu.

heyet-i vekiliyeyi kim intihap eder, seferde başkumandanlık kime tevdi olunur, hükümetin teşkilatı esasiyesi nedir, kanun nedir, ticaret ne demektir, iktisat ne demektir, emlak vergisi ne demektir, gümrük rüsumu nedir, istihlak rüsumu nedir, idare-i örfiye ne demektir, mahkeme ne demektir, cürüm ne demektir, aile ne demektir, ailenin içtimai ehliyeti ne demektir, gibi temel yurt bilgileri ile ilgili soruların cevabı öğrencilere verilerek, temel yurttaşlık bilgisini bu ders içerisinde öğrenmeleri hedeflenmiştir.¹⁶²

Yurt bilgisi ders kitabında bir vatandaşın ülkesi ile ilgili bilmesi gerekenler ve ülkesinin idari işleyişi hakkında bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler verilmeden önce yine çeşitli soru ve cevaplarla yurt ve ulusun tanımı üzerinde durulmaktadır. Bu tanımlamalar şu şekildedir.

“S – Yurt ne demektir?”

C – Yurt, bir ulusun oluşturduğu topraktır. Evimiz, tarlamız, bağ ve bahçelerimiz, bütün mülkümüz onun üstündedir. Yurdumuzun yetiştirdiği bereketli mahsülleri yiyerek, onun hür havasını teneffüs ederek göğsünüzü gere gere geze geze dolaşyoruz. Ecdadımızın mübarek bedenleri bu toprağın altındadır. Onların yetiştirdiği çınar ve selvi ağaçlarının altında dinleniyoruz. Yurd bizim yuvamızdır, hayatımızdır, anamızdır. Bu sebeple onu çok severiz.

S – Ulus ne demektir?”

C – Bir soydan ve bir kandan olan, aynı dil ile konuşan, aynı huy ve adete bağlı bilim um duyguları, istekleri ve genel gelirleri bir olan insanların hepsine birden ULUS denir.”¹⁶³

İnsan Bakımı dersi içerisinde gıda ve beslenme ve kalori esası, yağlar ve mahiyetleri, etlerin genel çeşitleri, hastalıklı hayvan etinin mazarratı, hububatlı gıdalar, meşrubatlar, tütün hakkında genel bilgi, beden terbiyesinin faydaları, yürüyüş, avarız, yorgunluk, vücut temizliği, kömür vurması, koğuşların temizliği, mikroplar hakkında bilgi, emrazı sariyeden korunma ve mücadele, tüfeylatın sirayeti marazda ehemmiyeti, bit, pire kurusu, adi sinekler, hakkında geniş malumat gibi

¹⁶²Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Yurt Bilgisi Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁶³ Arbak, a.g.e., s. 15.

konular mevcuttur. Bu derste öğrencilere insan sağlığını ilgilendiren konular hakkında ayrıntılı bilgi verilerek insan bakımı ile ilgili her türlü temel bilgileri öğrencilerin öğrenmesi hedeflenmiştir.¹⁶⁴

İnsan bakımı dersinin Edirne ve Manisa alayları üzerinden anlaşılacağı üzere kıt'alardaki karşılığı ise Sağlık bilgisi dersi olmuştur. Bu derste öncelikle insan anatomisi ile ilgili bazı hayati denebilecek bilgiler verilmiştir. Ardından insanın hayat kalitesini arttıracak bazı tavsiye ve bilgilere ter verilmiştir. Kitaptan bazı bölümlere şu şekildedir:

“S – İnsan vücudu ne gibi şeylerden teşekkül etmiştir?”

C – Sert, yumuşak, sulu kısım olarak üç maddeden yapılmıştır.

S – Sert kısımlar nelerdir?

C – Vücutta bulunan kemiklerdir. Bunlar da bel kemikleri, kaburga, kol kemikleri, kalça kemikleri, bacak kemikleri olmak üzere altı büyük parçadır. Bunlar birbirine iliştilmiştir. Parçaların birbirine iliştilildiği yerlere oynak yeri (yani mafsal) denir.

S – Vücut temizliği nasıl yapılmalıdır?

C – Hergün sabahlayın kalkınca, vazifeden gelince ve akşam yatarken ve yemeklerden evvel ve sonra bol sabunla el, yüz ve ayaklar yıkanmalıdır. Haftada bir defa hamam yapmalı, tırnakları sık sık kesmeli, dişleri macunla yıkamalıdır. Ve icab eden yerler bıçakla veya jilette kazınmalıdır.”¹⁶⁵

Harp Tarihi dersiyle öğrencilere, harp nedir, ne için yapılır, harp olmaması mümkün müdür, seferberlik nedir, toparlanma nedir gibi sorular sorulmuştur. İstiklal Harbi, Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri, Dumlupınar Muharebesi ve neticesi, Kütahya ve Eskişehir Muharebeleri, Sakarya Muharebesi, Yunanlıların geri çekilmesi ve takip, 29 Ağustos Büyük Taarruz, Başkumandanlık Meydan Muharebesi, takip ve şiddeti, ehemmiyeti, memleketin kurtarılması, Milli, adli, iktisadi istiklalimizin, ehemmiyeti ve faydası, işkodra kal'a, muharebelerinden, panik

¹⁶⁴Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **İnsan Bakımı Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁶⁵ Arbak, a.g.e., s.41.

muharebesinden, Gaziantep muharebesinden, canlı kahramanlıkların izahı öğrencilere ders içerisinde öğretilmesi hedeflenmiştir.¹⁶⁶

Hayvan Bakımı dersiyle öğrencilere, hayvanların bakımı, hayvanlara yem verilmesi, bu yemlerin özellikleri, hayvanlara su verilmesi, hayvanların temizliği, mesakin, hayvanların çalıştırılması, dinlendirilmesi, gübreler, ahırların temizlenmesi, gibi temel olarak hayvanlar ile ilgili bilgilerin öğrencilere öğretilmesi hedeflenmiştir.¹⁶⁷

Piyade ve Atış Okulu Baytarı Yüzbaşı Ziya Şengör'ün kaleme aldığı Piyade ve Jandarma Gedikli Erbaşları İçin Hayvan Sağlık Bilgisi kitabı hayvan bakımı dersinin tek kaynağı olmuştur. Bu kitapta binek hayvanlarının ordu ve Jandarma için öneminin anlatılmasının yanı sıra kitapta hayvanın atların anatomik yapısı, nasıl beslenmesi gerektiği konusu, başlarına gelebilecek çeşitli hastalıklar ve çözümü gibi birçok konu askeri personelin anlayabileceği sadelikte verilmiştir.¹⁶⁸

Şengör, kitabında hayvan yemlerinin değiştirilmesi konusunu şu şekilde işlemiştir: *“seferde ordu hayvanlarına verilen arpa, yulaf, ot, saman bulunmadığı taktirde, bunların yerini tutacak herhangi bir gıda vermeye hayvanları beslemek lazımdır. Yem verirken istihkaki yerine vereceğimiz gıda o hayvanın zayıyatını telafi ve kuvvetini muhafaza edecek şekilde olduğu gibi hayvanda hiçbir zarar yapmamalıdır. Atlarda mide tek ve cüssesine göre ufak olduğundan yeni vereceğimiz gıda fazla şişmemelidir. Eğer elde mevcut yem hayvanın alıştığı yem çok sert ise kırdırılarak, ezdirilerek, ıslatılarak, yumuşak ve hazım olunabilir bir şekle getirilerek evvelce verilen gıda ile karışık olarak verilmeli, gün geçtikçe eski gıdayı azaltmak, yeni gıdayı çoğaltmak suretile gıda tamamile değiştirilmiş olur.”*¹⁶⁹ Bu pasajdan anlaşılacağı üzere Şengör hayvan bakımı o başka soruya yer kalmayacak şekilde tarif etmektedir.

Türkçe dersi içerisinde öğrencilere harfler, düzgün imla yazmak, zimmet defteri nasıl tutulur, gelen ve giden evrak nasıl kayıt edilir, senet ne demektir, bir

¹⁶⁶Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Harp Tarihi Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁶⁷Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Hayvan Bakımı Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁶⁸Ziya Şengör, **Piyade ve Jandarma Gedikli Erbaşları İçin Hayvan Sağlık Bilgisi**, 1937, s.7-36.

¹⁶⁹a.g.e.,s.39.

mektup nasıl yazılır, zarf örneği, emir kayıt defterleri nasıl tutulur, istida ne demektir, firar journali nedir, bölük gündelik emri nedir, künye defteri nedir, nasıl tanzim edilir, para havalename ve paket kayıt defteri nedir, hasta kayıt defteri ne demektir, takrir ne demektir, eslaha sicil defteri nasıl düzenlenir, eşya ve teçhizat defteri nasıl tanzim olunur, maaş tevzi defteri nasıl tanzim olunur, talim pusulası neyi gösterir, atış defterleri, atış raporları, kuvveler, muharebe raporu ne demektir, hesaptan toplama, çıkarma ve çoğalma ve bölme gibi temek imla, yazı ve Türkçe bilgisinin öğrencilere öğretilmesi hedeflenmiştir.¹⁷⁰

Ağır Makineli Tüfek dersi içerisinde öğrencilere, tüfeğin tarihçesi, ismi, modeli ve çapı, tüfekli duruş ve hareketler, tüfeği sökmek ve takmak nişan vaziyetleri, tüfeği taşıma esasları, ateş açtırmak ve kestirmek, mevzi almak, mevzi değiştirmek, hayvanlı talimler, muharebe esnasında tüfekli hareketler, bindirilmiş tüfekte hareketler, tüfekli dönüş ve hareketler, muharebe ve talim, müdafaa, takip, yürürken hava emniyeti almak, aralıktan atış, yamaç muayenesi, aşırma atışı, muvazi usulü, ölçü müsellesile, atış hazırlıkları, tarama hatları, manevra fişeği ile atış hazırlıkları, talimatına göre, acemi, usta muharebe ders atış vazifesi gibi temel ağır makineli tüfek programı bilgisinin öğrencilere öğretilmesi hedeflenmiştir.¹⁷¹

Bu derste öğrencilere, temel atış bilgileri, mermi nedir, mermi yolu nedir, hava durumunun mermiye olan tesirleri nelerdir, mermi demeti nelerdir, mermi yolunun kısımları, toprak zaviyesi, dağılma, nişangah ve atış esasları nelerdir, tehlikeli mıntıka, muvazi farkı, mermi tesiri, ölçü müsellesi usulü, nişan alma esasları, yükseklik istikameti, yan mihveri, derinliğe ve aşırma ateşi cetveli görerek ve görmeyerek nişan alma esasları gibi temel ağır makineli tüfek ile nişan alma ve atış nazariyatı bilgilerinin öğrencilere öğretilmesi hedeflenmiştir.¹⁷² Dersin eğitimi 1935 yılında basılmış olan “Jandarmanın Kitabı” adlı kitaptaki Ağır Makineli Tüfek Acemi Ders Programı konusu altında verilmiştir. Bu kitap jandarma personelinin

¹⁷⁰Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Türkçe Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁷¹Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları, **Ağır Makineli Tüfek Ders Notları**, Jandarma Müze Müdürlüğü.

¹⁷² Aynı yer.

görevi esnasında başvuracağı kanunların, nizamların ve çeşitli konuların derlendiği bir kitaptır.¹⁷³

Kitabın girişine dönemin Umum Jandarma Kumandanı Miralay M.Nazmi Bey'in yazmış olduğu önsöz ilgi çekicidir. Bu önsözde Nazmi Bey "*Arkadaş! Bu kitabı oku, elinden bırakma, üşenme, çok oku! Nu bir eser değildir. Fakat aynı zamanda vazifen üzerine müessirdir. Bu kitap; sana vazifenin dayandığı kanunları gösterir Seni kanun dairesinde vazifeye sevkeder. Seni kanunsuz hareketten meneder. Seni halkın hakkına hadim kılar. Seni kanunsuz muameleden alıkoyan, gafil ve gafletin kurbanı olarak suçlu bir halde kanunun pençei adaletine düşmekten korur.*

Aziz Arkadaşım! Oku, bıkmı oku! Zira nizamı alem kanuna istinad eder. İşte bu kitap ana meslek armağanıdır." demiştir.¹⁷⁴

¹⁷³ Umum Jandarma Kumandanlığı, Jandarmanın Kitabı, Jandarma Matbaası, Ankara, 1930, s.323.

¹⁷⁴ Aynı yer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

JANDARMA ER OKULLARI (EFRAD-I CEDİDE MEKTEPLERİ)

4.1.Okulların Tarihçesi

Rumeli’de başlayan jandarma tensik faaliyetleri üzerine ilk defa Selanik’te idaresini İngilizlerin üstlendiği bir Efrad-ı Cedide Mektebi açılmıştır. Bu okulun komutanlığını Mustafa Kemal’in yakın arkadaşı Binbaşı Ali Fethi Bey yürütürken Fethi Bey’in tayini Paris askeri ataşeliğine çıkmıştır. Fethi Bey’den bu görevi ilderde Türk ulusunun kurtuluş önderi olacak Mümtaz Yüzbaşı Mustafa Kemal devralacaktır. Jandarma müzesinde yer alan belgelere göre Mustafa Kemal 1909 yılında 31 Mart ayaklanmasını bastırmak için hareket Ordusuyla birlikte İstanbul’a gelmeden önce bir müddet Selanik Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi Kumandanlığı görevini icra etmiştir. Aynı zamanda Zekeriya Türkmen de yazmış olduğu makalesinde başbakanlık Osmanlı arşivinde bulunduğu belgelerle bu konuyu doğrulamıştır.¹⁷⁵

Okulun bir devresi 9 aydan oluşmaktaydı. Bu zaman zarfında başta okuma yazma öğretmek olmak üzere mesleki eğitim ve askeri eğitim verilirdi. İkinci Meşrutiyet döneminin başlarında ülkenin birçok yerinde İzmir, Beyrut, Trabzon ve Bağdat gibi şehirlerde Efrad-ı Cedide Mektepleri açılmıştır.¹⁷⁶

Genel olarak iç emniyetin yerleştirilmesi ve devamı önemli görevi ile mükellef olan jandarma kadrosunun jandarma genel tensikat dairesince yetersizliği görülerek düzenlenen yeni kadrolar miktar itibariyle eski mevcuda göre çoğalmış ise de jandarmaya elverişli erlerin tedariki konusunda vilayetçe zor durumda kalarak kadronun doldurulamadığı anlaşılmaktadır. Bazı vilayetler tarafından erlerin ikmaline girişilmişse de jandarmaya alınacakların ehil olmamalarından dolayı adı geçen erlerin kadrolara yerleştirilmesi mümkün görülmemiştir. İstanbul Jandarma okulundan mezun olmakta ve miktarı sonuçta bin altı yüze ulaşmakta bulunan erler ile kadroların ikmalî yönüne gidilecek olduğu takdirde de mevcudun hizmeti terk etmemeleri şartıyla eksiğin yirmi otuz yıl zarfında bile ikmalî mümkün olamayacağına ve memleketin inzibattan uzun müddet mahrum kalması ise katiyen

¹⁷⁵ Zekeriya Türkmen “Mustafa Kemal (Atatürk)’in Yemen’e Tayini ve Bununla İlgili Belgeler”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.XI, ATAM Yay., Ankara, 1995.

¹⁷⁶ *Safahat-ı Islahiye ve Tensikiye*, a.g.d., s. 3-8

uygun görülmemektedir. Buna dayanarak kadroların ikmaline gerekli erlerin herhalde ordunun Efrad-ı Cedidesinden karşılanmasına kesin olarak ihtiyaç görülmüştür. Edirne valisi tarafından takdim edilen tezkerede dahi gösterildiği üzere hala mevcut jandarma mekteplerinden başka her vilayet merkezinde ve mümkün olmadığı takdirde ordu bulunan vilayetlerde jandarma kadrolarının ikmali için ordudan her sene beş yüz altıyüz dolaylarında efrad-ı cedideye jandarma mesleki bilgilerinin öğretilmesi için her vilayette jandarma mektebinin kurulmasına ihtiyaç duyulduğu askeri yazışmalardan anlaşılmıştır. Eğitilmiş okuma yazma bilen jandarma personeli yetiştirilmesinin önemli olduğunu kavrayan Osmanlı Devleti jandarma okullarının her ilde kurulmasının yolunu açmıştır.¹⁷⁷

1909 yılına gelindiğinde ise her jandarma alayında bir Efrad-ı Cedide Mektebi kurulmuştur. Her okulun yüzbaşı rütbesinde müdürü bulunmaktaydı. Bu müdürün kadrosunu talim heyeti diye anılan o dönemin öğretmen kadrosu oluşturmaktaydı. Alay komutanları bu okullara en seçkin öğretmenleri vermeyi ilke edinmiştir. Bu öğretmenler genellikle o alaylarda görev yapan subay ve erbaşlar olmuştur. Alayın mevcudunda kriterlerle uygun öğretmen bulunamadığı takdirde alay komutanı durumu mıntıka müfettişliğine veya umum jandarma kumandanlığına bildirerek takviye istemekteydi.¹⁷⁸

Efrad-ı Cedide mektepleri kışlalardaki çeşitli binaların kendilerine okul olarak tahsis edilmesi veya yeni binaların inşası sonucu kurulmuştur. İzmir örneği üzerinden tahsis işlemlerinin nasıl yapıldığına ve bunun ne gibi sonuçlar doğurduğuna bakılabilir.

İzmir kışlasındaki sevkiyat dairesinde Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebinin kurulmasının ve geçici olarak jandarmaya terk ve teslimi gereği üçüncü ordu komutanlığına ve İzmir Jandarma Tensikat Dairesi Başkanlığı'na yazı ile bildirilmesi Harbiye Nezaretinden cevapla bildirilmiştir. Böylece jandarma mektebi 15 Eylül 1909 tarihinde burada kurulma imkânı bulmuştur.¹⁷⁹

¹⁷⁷ BOA, DH.MUİ 1-7/33 (1327.M.29)

¹⁷⁸ *Cumhuriyet Jandarmasının Islah ve Tanzimi hakkındaki Nokta-i Nazarlar*, **Jandarma Mecmuası**, S. 1, 1925, s. 20-28.

¹⁷⁹ BOA, DH. MUİ 1-3/49 (1327.N.25)

İzmir sevkiyat dairesinde bir jandarma okulu kurulmuştur. Bu okul hem subay hem de erlerin yetiştirildiği bir okul olma özelliğini taşımıştır. Ancak bu okul İzmir sevkiyat dairesinin jandarmaya tahsisi ile bu binaların okula çevrilmesi sonucu kurulmuştur. Ancak İzmir'deki sevkiyat işlerinin ne derece büyük ve önemli olduğu sevkiyat dairesi tarafından Harbiye Nezareti'ne arz edildikten sonra jandarma mektebine verilen binanın tekrar sevkiyat dairesine verilmesi istenmiştir. Gerekçeler arasında, binanın zaten sevkiyat dairesine ait olduğu, bu binanın sevkiyat dairesinin ihtiyaçlarına cevaben yapıldığı, jandarma zabıt ve efradının kullanımına elverişli olmadığı, jandarmanın isterse yeni bir efrad-ı cedide mektebi inşa edebileceği, jandarmalar için okulun farklı bir yere inşa edilebileceği, ancak konumu dolayısıyla sevkiyat dairesi için bunun söz konusu olmayacağı gibi sebeplerden dolayı 28 Ağustos 1911 tarihinde jandarmanın kullandığı sevkiyat dairesine ait binaların iadesi istenmiştir.¹⁸⁰

Efrad-ı Cedide Mektepleri buldukları şehrin asayişine yaptığı katkılar nedeniyle şehir halkı ve yöneticileri tarafından destek görmüşlerdir. Manisa'da bulunan jandarma mektebinin Manisa'dan alınıp yerine süvari alayının konuşlandırılması kararını alan Harbiye Nezareti kararına Aydın Valisi karşı çıkmış bu okulun Manisa ve Manisa halkı için önemli olduğunu süvari birliklerine askeri makamlar tarafından bir yer bulunmasının daha uygun olacağını beyan etmiştir.¹⁸¹ Sonunda Aydın valisinin isteği gerçekleşmiş Jandarma Mektebi Manisa'da kalmıştır.

Efrad-ı Cedide Mektebi öğrencileri zaman zaman buldukları bölgenin asayişini de sağlamakla görevlendirildikleri görülmektedir. Bu konu İstanbul'da önemli sorunlar doğurmuştur. 1911 yılında ülkenin asayiş konusunda herhangi bir problem yokken Beyoğlu'ndaki asayiş sağlamada adına polisle birlikte Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi öğrencilerinin de görevlendirilmesi ve devriyelerin sıklaştırılması üzerine Beyoğlu Jandarma Tabur Komutanı bir yazı kaleme alma gereği duymuştur. Fransızca yayım yapan İstanbul Gazetesi'nde "Ne Günlere Kaldık" başlığıyla kaleme aldığı yazısında ortada herhangi bir asayiş problemi yokken polis ile birlikte jandarmanın da devriyeye çıkarılmasının gereksiz olduğu anlatılmıştır. Bu durumun yabancıların gözünde ülkede sanki bir asayiş problemi

¹⁸⁰ BOA, DH. İD 19-1 (1329.L.24)

¹⁸¹ BOA, DH. EUM. EMN.. 84/36 (1332.Ş.11)

varmış algısı uyandırdığını ve turistlere rahatsızlık verildiğini beyan etmiştir. Ayrıca görevlendirilen jandarmanın kalacak yer sorunu ve karakolun yetersizliği konularına değinerek jandarma öğrencilerinin kuru tahta üzerinde uyumak zorunda kaldığı ve Jandarma erlerinin bu durumdan ötürü sürekli hastalandığı konusunu vurgulamıştır. Tabur komutanı bu yazısıyla kötü koşulların düzeltilmesi gereğinden bahsetmiştir. Bir de polisin aşamayacağı herhangi bir olay karşısında kendilerine en kısa zamanda destek olabilecekleri imkân ve kabiliyetlerinin olduğunu belirtmiştir.¹⁸²

Umum Jandarma kumandanlığı bu durum üzerine harbiye nezaretine durumu anlatan ve çözüm isteyen bir yazı yazmıştır. Kumandanlık yazdığı yazıda Beyoğlu Tabur Kumandanı Sabri Bey'in görevindeki ciddiyet ve dikkatinin her konuda olduğu gibi bu konuda da takdiri hak ettiğinden bahsetmiştir. Sabri Bey'in İstanbul Gazetesinde Fransızca olarak yayınlanan makalesinin çevirisi Harbiye Nazırına da arzedilmiştir. Sonuç olarak uygulamanın yanlış olduğunun farkına varılarak devriye görevinde kullanılan jandarma okulu öğrencilerinin hem derslerinden uzak kaldıkları hem de sağlıklarından oldukları kanaatine varılmıştır. Bu konu dâhiliye nezaretine de yazılmış ve durumun düzeltilmesi için gereğinin yapılması kendilerinden rica edilmiştir.¹⁸³ Böylece durum öğrencilerin lehine çözülmüştür.

Edirne vilayetinde jandarmanın modern bir alay halinde yeniden teşkil edilmesi için Edirne valisi de bizzat harbiye nezareti ile yazışmalarda bulunmuştur. Harbiye nazırına verdiği raporda zaten ordu merkezi olan Edirne şehrinde bir Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi kurulması gerektiği bilgisi verilmiştir. Bu okulun askeri öğretmen ihtiyacının ordudan rahatlıkla karşılanabileceği, ufak bir masrafla dört yüz öğrencinin aynı anda öğrenim görebileceği bir okulun inşasının mümkün olduğu, harbiye nezaretinin padişahın böyle bir konuda talepte bulunması halinde dahiliye nezaretinin de destekte bulunacağı bilgisi verilmiştir. Bu teklifin tensik programına alınması gerektiği teklif edilmiştir. Bu konu Harbiye Nezareti tarafından olumlu karşılanarak gereğinin yapılması sağlanmıştır. Kısa zamanda Edirne'de Efrad-ı Cedide Mektebi inşa edilmiştir.¹⁸⁴

¹⁸² BOA, DH. İD. 138-1/32 (1330.5.10)

¹⁸³ BOA, DH. İD. 138-1/32 (1330.5.10)

¹⁸⁴ BOA, DH. MUİ 1-11/9 (1328.B.11)

Milli Mücadele döneminde ise Jandarma Efrad-ı Cedide Mektepleri kapatılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise bu okullar tekrar faaliyete geçmiştir. İstanbul, Çanakkale, Kayseri, Adana, İzmir, Giresun, Sandıklı, Kars ve Diyarbakır'da kurulan Efrad-ı Cedide Mektepleri Alaylar halinde oluşturulmuştur. Bu alaylardan bazıları iki bazıları ise üç taburlu olup bu taburların üçer bölüğü acemi erlerin, birer bölüğü de karakol komutanlarının yetiştirilmesine mahsustur. Bunun dışında her alayda birer onbaşı kursu oluşturulmuştur. Jandarma mekteplerinin mezuniyet törenleri zaman zaman gazete haberlerine de yansımıştır. Hakimiyet-i Milliye gazetesinin 1926 yılında yapmış olduğu haberde Adana Jandarma Mektebi öğrencilerinin ilde görevli devlet adamlarının da katılımıyla gerçekleşen törende çeşitli ödüller ve diplomalarını alarak mesleğe başladıklarından bahsedilmektedir. Yapılan mezuniyet törenine Adana valisi, vali encümeni adına Mektubcu Raif Bey, Fırka Kumandanlığı namına Liva Kumandanı Ali Bey, Vilayet Jandarma Kumandanı Hasan Zühdü Beyler katılmış olup törende ilk dörde giren mezunlar saat ve çeşitli hediyelerle taltif edilmişlerdir.(bkz.s.115.)¹⁸⁵

Sandıklı Jandarma kumandanı birinci mülazım (üsteğmen) Hulusi efendinin idaresindeki Sandıklı Efrad-ı Cedide mektebi de mezun vermiş hatta bu konu bir başarı örneği olarak Hakimiyet-i Milliye Gazetesi haberlerine yansımıştır. Haberde öğrenim gören jandarmaların başarıyla mezun olduklarından bahsedilmiştir. Okulda fahriyen Eytam müdürü Mahmut Bey tarafından Ulum-i Diniye, Sandıklı ziraat muallimi Ahmet Bey tarafından Okuma ve Yazma, Hükümet Tabibi Hüseyin Bey tarafından Hıfzısıhha, Müdde-i Umumi Asım Bey tarafından Malumat-ı Adliye, Müstantik faik bey tarafından hukuk dersleri okutulmuştur. Bu okul 1 Aralık – 31 Temmuz tarihleri arasını eğitim öğretim dönemi olarak belirlemiş ve faaliyetlerini her yıl bu tarihler arasında icra etmiştir.(bkz.s.116.)¹⁸⁶ Öğretmenlerin temini açısından Sandıklı'daki Jandarma okulu modeli teşkilat genelinde uygulanmıştır.

Cumhuriyet devrinde Jandarma Efrad Mekteplerinin bütçesi ve hatta lojistik ihtiyaçları konusunda dahi bakanlar kurulu kararı olduğunu görülmektedir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün bu konuda jandarma okullarının ihtiyaçlarının

¹⁸⁵ “Adana’da Jandarmalarımız”, Hakimiyet-i Milliye, 20 Teşrinievvel 1926.

¹⁸⁶ “Sandıklı’da Jandarmalarımız”, Hakimiyet-i Milliye, 13 Eylül 1926.

karşılanmasında ve bütçesinin oluşmasının altında imzasının olduğu ve bu okulların bütçelerini onayladığı da görülmektedir.¹⁸⁷

4.2.Okulların İdari Teşkilatlanması

1931 yılında, 1861 sayılı Efrad-ı Cedide Kanunu'nun yayınlanması ile beraber ülkenin altı ilinde kurulan jandarma er okullarının durumu şöyledir:

Bu okulların kuruluş maksadı şu şekilde tanımlanabilir. Jandarma adaylarını askeri ve mesleki bakımdan talim ve terbiye ile yetiştirmek maksadıyla jandarma er okulları kurulmuştur. Bu okullar emir-komuta ve idarelerinin bir elden tanzim, teftiş ve denetlemesi için jandarma er okul alayları halinde şekillendirilmiştir. Jandarma er okul alaylarının birer garnizonda toplu olarak bulundurulmaları esastır. Bulunduğu yer ve bina durumu itibarıyla bunun mümkün olmadığı müddetçe yakınlık ve irtibat gözetilerek mümkün olan er okulları bir araya bağlanmıştır.

Okul alaylarının kuruluşuna bakıldığında ise Jandarma er okul alayları, üç okul tabiriyle bir muhabere takımı ve bir onbaşı kursu bölüğünden teşekkül etmiştir. Jandarma er okul taburları üç piyade bölüğü ile bir ağır makineli tüfenk takımından oluşmaktadır. Kadroları her yıl jandarma kadrosunda gösterilir. Er okul alay komutanları, albay; tabur komutanları binbaşı olup müfrez bulunan okul taburlarında yarbay rütbesinde bir okul komutanı bulunur. Bu taburlardaki binbaşılar yardımcı konumunda olurlar.

Jandarma er okullarının bağlılıklarına gelince her türlü emir ve evrak işlemlerinde doğrudan doğruya jandarma genel komutanlığının emri altında olmakla beraber tali, terbiye, teftiş ve gerektiğinde idari ve inzibati her türlü garnizon hizmetleri konularında okul alay komutanlığından daha kıdemli olmak kaydıyla mıntikasında buldukları jandarma mıntika komutanlarının ve jandarma müfettişlerinin emri altındadırlar.¹⁸⁸

Okul alayları; talim, terbiye, silah, teçhizat ve disipline yönelik konular hakkında askeri makamların teftişine tabidirler. Bunun haricinde bu alayların, garnizon komutanlarıyla olan ilişkileri ordunun iç hizmet talimatnamesinin hükümleri çerçevesinde cereyan eder. Jandarma er okul tabu ve bölükleri, her türlü

¹⁸⁷ BCA, 30 18 1 2.4.40.13

¹⁸⁸ Jandarma Genel Komutanlığı Tarihi, a.g.e.,s. 271-275.

işlerde silsileyi takip ederek er okul alay komutanlığına bağlı olup, talim ve terbiye, disiplin ve idare işlerinden üstlerine karşı sorumludurlar.¹⁸⁹ Jandarma er okul alaylarının bağlılığı itibariyle her türlü muhabere ve evrak işlemleri, alay komutanlığı ile jandarma genel komutanlığı arasında cereyan eder. Alay veya müfrez okul komutanları, gerektikçe eşiti makamlarla da muhabere edebilirler.

Jandarma er okullarının eğitim ve öğretimleri, Jandarma Genel Komutanlığı tarafından verilen programa göre gerçekleştirilmiştir. Toplu halde bulunan er okul alaylarının veya alay bünyesinde konuşlu er okul taburunun lojistik, hesap, sağlık gibi işleri bağlı buldukları alay kadrosu tarafından yürütülmüştür. Er okulu bir alay merkezinde değil de ayrı bir birlik olarak yani müfrez olarak konuşlanmışsa bu birliğin idari işlerinden kendi kadrosunda bulunan personel sorumlu tutulmuştur. Bu okulların giyecek, silah veya yiyecek gibi ihtiyaçları doğrudan bünyesinde buldukları alay komutanlığına gönderilir. Eğer okul müfrez haldeyse ihtiyaçları alaya bilgi vermek şartıyla doğrudan kendilerine gönderilir.¹⁹⁰

Askerlerin göreve başlayacakları yerleri belirleyen celp ve dağıtım emirleri eğer acele değilse alay komutanlığına bildirilir komutanlığın okula tebliğ etmesi istenir. Ancak acele durumlarda Genel Komutanlık emri doğrudan okula bildirir ve Alay komutanlığını durumdan haberdar eder.

Er okul alaylarının müfrez bulunan taburlarında ilk sicil amiri okul komutanıyken, alay merkezlerindeki taburlarda alay komutanıdır. Müfrez durumda olan taburların ikinci sicil amirleri okul alay komutanlarıyken merkezde bulunan taburların ikinci sicil amirleri mıntika müfettişleridir.¹⁹¹

Jandarma er okul alaylarının kurulmasındaki amaç eğitim, öğretim ve disiplin olmuştur. Bundan dolayı okulun kendi iç disiplinini sağlamanın yanı sıra konuşlu bulunduğu ilin idarecileri ile arasındaki disiplin de önemlidir. Bu durumu göz ardı edecek şekilde valiler tarafından Vilayet İdaresi Kanunu'na veya garnizon garnizon komutanları tarafından Ordu Dahili (İç) Hizmet Kanun ve Talimatnamesine dayanarak verilecek veya istenecek hizmet ve vazifeler hakkında hiç vakit kaybetmeden doğrudan Jandarma Genel Komutanlığı'na bilgi verilir. Müfrez okul

¹⁸⁹ Aynı yer.

¹⁹⁰ Alyot, **a.g.e.**, s.460.

¹⁹¹ Aynı yer.

komutanları böyle bir durumla karşılaştıkları takdirde ister doğrudan Jandarma Genel Komutanlığı'na ister bağlı buldukları alay komutanlığına bilgi verebilirlerdi.¹⁹²

4.3.Okulların Öğrenci Durumu ve Kaynakları

Okulun eğitim öğretim süresi eğitim görmemiş erler için 3 ay eğitim görmüş erler için ise 2 aydır. Eğitim görmemiş er ise henüz askerlik hizmetini yapmamış kur'a ve gönüllü erlerle jandarmada görev yapıp ancak henüz okul eğitimi görmemiş erlerdir. Talim görmüş erler ise nizamiyede en az bir sene çalışmış olan erlerdir. Talim görmüş erler kısmı talim görmemiş erler talime başladıktan bir ay sonra başlarlar.¹⁹³ Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebine öğrenci alımında geçerli koşullar ise Jandarma Gedikli Erbaş okuluna alınacak öğrencilerle aynıdır.

Bu koşullarvücut şekli düzgün ahenkli sağlığı yerinde ve sağlam olmak, kendisinde ve soyunda zührevi hastalıklar bulunmamak, peltek ve kekeme olmamak, kel olmamak (bunlar tam teşekküllü askeri sıhhiye heyeti tarafından muayene edilerek raporla onaylanacaktır.), siyahi olmamak, yüzünde çirkin görünecek derecede çiçek bozuğu, yanık vs. gibi doğal olmayan şekillerin olmaması, kendisi kusursuz bir ahlak sahibi olmak, ailesi (anne, baba, kardeş veya resmen velisi bulunan şahıs) kötü hal ve şöhrete sahip bulunmamak, beş sınıflı ilkokulu bitirmiş, bilgisi ve ahlak bakımından ortaokula girmeye hak kazanmış bulunmak gibi koşulla Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi'nin de ön giriş koşullarıydı.¹⁹⁴ Bu şartları sağlaması istenen kişiler jandarmada personel olarak istihdam olmak isteyen erlerde aranmaktaydı.

Yukarıdaki ön giriş koşullarını karşılayan her aday Jandarma Efrad-ı Cedide Okulu'na başvurabilme hakkına sahipti bu başvurunun çeşitli kuralları bulunmaktaydı. Bu kurallar ise şöyledir: istekliler birer dilekçe ile müracaat ederler, bu dilekçeyi ilin jandarma komutanına göndermek üzere buldukları ilçe jandarma komutanına verirler ve bir örneğini de postayla Jandarma Genel Komutanlığı'na gönderirler. İlçe Jandarma Komutanlığı'na verecekleri dilekçeye bazı belgeleri eklerler. Bu belgeler; kendisinin, ailesinin ve velisinin iyi durumda olduklarına dair şehir ve kasabalarda muhtarlar, köylerde muhtar ve ihtiyar meclisi tarafından

¹⁹² Asırlık Çımar (1904-2004) Jandarma Okullar Komutanlığı, Jandarma Basımevi, 2004, s. 72.

¹⁹³ Adnan Erginsoy, Jandarma İçin İdari Nizamlar, J.Gn.K.lığı Matbaası, 1940, s. 28.

¹⁹⁴ a.g.e., s.30.

verilmiş ve mahalle zabıtası tarafından tasdik edilmiş iyi hal kâğıdı; okula kabul olunduğu takdirde, 1861 sayılı Jandarma Erat Kanunu'na göre kayıtsız ve şartsız uyacaklarına dair bir taahhüt senedi; sağlam olduğuna dair tam teşekküllü askeri sıhhiye heyetinden alınmış rapordur.¹⁹⁵

İlçe Jandarma Komutanları, ilişik belgeleri inceledikten ve tamamlandığını ve doğruluğunu tasdik ettikten sonra evrakı ile jandarma komutanlığına gönderir. İl jandarma komutanları da aday hakkında gerekli incelemeyi ve soruşturmayı yaptıktan sonra şartların uygunluğunu onayladıktan sonra adaya en yakın tam teşekküllü askeri sıhhiye heyetine sevk ederek muayenesini yaptırırlar.¹⁹⁶

Jandarma Genel Komutanlığına gönderilecek dilekçeye şu belgeler iliştilir: Adayın fotoğrafı, nüfus hüviyet belgesinin aslı veya onaylı bir benzeri, adayı mezun olduğu beş sınıflı ilkokulun fotoğraflı diploması veya naklen geleceği okulun fotoğraflı tasdiknamesi olması gerekmektedir.¹⁹⁷

İl jandarma komutanlıkları adayın sağlık durumu hakkında alınan rapora göre, okula kabulüne engel bir durum görmezse kayıt ve kabul evrakını en geç 10 Eylül'e kadar dorudan doğruya Jandarma Genel Komutanlığı'na gönderirler. Okul Komutanlığı, kendisine önce gelmiş olan dilekçe ve ekleriyle İl Jandarma Komutanlığından gelen dilekçe ve ekleri birleştirerek okul kayıt ve kabul komisyonuna¹⁹⁸ incelttirir. Bunun üzerine gerekli şartları tam olarak taşıyanların isimleri ilgili İl Jandarma Komutanlıklarına bildirilir ve adayın Ekim ayının ilk günü derslere başlayacak olan okulda bulundurulması için gönderilmesi istenir ve İl Jandarma Komutanı okula kabul edilmiş olan bu öğrenciyi celp evrakını okullara sevk edildiği şekilde katılış yapacağı okula sevk edilir.

¹⁹⁵ **Jandarma Erinin Bilgi Kitabı**, İl Basımevi, Edirne, 1940, s.34.

¹⁹⁶ **Jandarma Muamelatı Klavuzu**, Güneş Basımevi, Samsun, 1957, s. 3-4.

¹⁹⁷ Aynı yer.

¹⁹⁸ Alyot, **a.g.e.** s. 482. "Kayıt ve Kabul Komisyonu: Her taburda, tabur komutanının başkanlığı altında merkez bölük komutanı ve tabipten oluşan bir kayıt ve kabul komisyonu bulunur. Bu komisyon, okula kayıt ve kabulü takarrür eden (kur'a veya yedek erleri) ya da mesleğe atanan gönüllü erlerin başvuru evraklarının doğruluğunu inceleyen ve sağlık durumlarına onay veren heyete denir. Bu komisyon okulu kazanana erlerin hangi gün okula başlayacağını belirlemekten de sorumludur."

4.4.Okulların Eğitim ve Öğretim Durumu

4.4.1. Okutulan Dersler ve Askeri Eğitimler

Bir er eğitimi için ağırlıklı olarak uygulamaya dönük askeri eğitimler uygun görülmekteydi. Bu eğitimler askerin hem beden hem de ruh olgunluğunu arttırıcı mahiyette olup daha çok ülkenin savunulmasında işe yarayacak bilgileri içermesine özen gösterilmekteydi. Bir askeri birliğin gücünü gösteren en önemli gösterge disiplindir. Bu disiplini sağlayacak eğitimler tek erin eğitiminde olmazsa olmazlardandır. Bu nedenle tüm eğitimlerde ortak konu disiplin olmaktadır. Atış yapan bir askerin disiplini hem birliğin güvenliği hem de askerin motivasyonu açısından önemli olarak görülmektedir. Bu nedenle erlerin eğitiminde disiplin olmazsa olmazlardandır.

Jandarma er okullarında disiplin çerçevesinde verilen uygulamalı derslerin yanında teorik dersler de mevcuttur. Bu dersler: Talim ve Silah Kullanılması (Toplu ve dağınık olarak); Askeri, Seferi ve Mesleki Malumat; Nişangah Tanzimi, Nazari Ve Ameli Atış; Jandarma Nizamnamesi; Dini Ve Ahlaki Dersler; Hıfzısıhha; Askeri Ceza Kanunudur. Bu derslere eğitim görmüş erler iki ay eğitim görmemiş erler ise üç ay katılmak zorundaydı. Her gün üç saat teorik iki saat ise uygulamalı ders görmektedirler. Gördükleri ders saati miktarı toplandığında 120 saati uygulamalı 180 saati teorik olmak üzere toplam 300 saat ders gördükleri söylenebilir.¹⁹⁹

Jandarma er okullarında yapılacak olan eğitimler Erkan-ı Harbiye tarafından belirlenmiştir. Bu eğitimlerin konuları haftalara ayrılmış ve askerliğin en temel konularından olacak şekilde başlatılmıştır. Hazırlanan bu program Jandarma Efrâd Mekteplerine Mahsûs Haftalık Ta'lîm Programı adı altında Osmanlıca olarak bir kitapçık haline getirilmiştir. Efrad-ı Cedide mektebindeki öğretmenlerin bu kitapçıktaki sıralamayı takip ederek eğitimlerini sürdürmeleri istenmiştir. Konu kitapçığının girişinde şu şekilde geçmektedir.²⁰⁰

"Jandarma Efrâd Mekteplerinin Efrâd-ı Cedide ve Karakol Kumandanları Sınıflarına Mahsûs olmak üzere Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyyece tertîb olunan iki

¹⁹⁹ Hüseyin Ete, **Jandarma Erinin Ödevine Ait Cep Kitabı**, Güneş Basımevi, 1957, s. 2-9.

²⁰⁰Jandarma Genel Komutanlığı, **Jandarma Efrâd Mekteplerine Mahsûs Haftalık Ta'lîm Programı**, Jandarma Matba'ası, Ankara, 1925, s. 1-33

kıt'a Ta'lîm Programının Jandarma Efrâd Mekteblerinin ta'lîm dersinde müfredât programı olarak kabûlüne bi'l-umum Jandarma Kıt'âtınca da işbu programların ta'lîm ve tatbîkine 12 Mart 341 tarihinde Encümen-i Müdîrânca karar verilmiş ve karâr-ı vâkı' tensîb olunmuştur.

İşbu haftalık programlar muallimlerce ve kıt'ât kumandanlarınca günlere taksîm edilecek ve tarîh-i neşr ve tabliğinden i'tibâren bütün jandarma mekâtib ve kıt'âtınca mâ-bihi't-tatbîk olacaktır.

Bu programlar esas ittihâz edilerek yazılacak eserler için bir müsâbaka açılmış olup müsâbakaya iştirâk edecek olanlar eserlerini 1 Haziran 341 tarihinde Umum Kumandanlığında bulunmak üzere irsâl etmeleri ta'mîmen tebliğ olunur."

Kitapçıkta geçen konular haftalık olarak derlenip sadeleştirilerek aşağıda verilmiştir.²⁰¹

Birinci Hafta, esas vaz'ıyyeti. sağa ve sola açılmak ve yanaşmak (bir sıralı saf şeklinden), yerinde dönüşler, serbest yürüyüş, resm-i ta'zîm, yürüyüş (arazîde), tüfeğin aksâmı, kabza kavramak, nişan almak, tetik çekmek, çeviklik ve idman ta'lîmleri dersleri verilmiştir.

İkinci hafta, esas vaz'ıyyeti, sağa ve sola açılmak ve yanaşmak (iki sıralı saf şeklinden), yerinde dönüşler, serbest dönüşler ve resm-i ta'zîm, esliha isti'mâli, tüfek çatmak ve tüfek almak, yürüyüş (arazîde), arazînin ta'rîfi, tahmîn-i mesâfe, nişangâh tanzîm etmek, avcıya öğretilecek şeyler, ayakta nişan vaz'ıyyeti, kabza kavramak, nişan almak, tetik çekmek, çeviklik ve idman ta'lîmleri dersleri verilmiştir.

Üçüncü hafta, silahlı esas vaz'ıyyeti, açılmak ve yanaşmak (silahlı), esliha isti'mâli, nişangâh tanzimi, yerinde dönüşler, serbest yürüyüş ve resm-i ta'zîm, diz çökmek, yere yatmak, ayağa kalkmak (silahsız), ayakda, diz üstünde, oturarak nişan vaz'ıyyetleri, kabza kavramak, nişan almak, tetik çekmek, yürüyüş (arazide), avcılık, avcıya öğretilecek şeyler, hedefi arayıp bulmak, ta'rîf etmek ve göstermek, arazî mutâla'ası, tüfek çatmak, tüfek almak, süngü takmak ve süngü yerine itmek, cihet ta'yîni, ders endahı hazırlık ta'lîmleri, çeviklik ve idman ta'lîmi dersleri verilmiştir.

²⁰¹ Aynı yer.

Dördüncü hafta, esas vaz'ıyyeti (ikişerle), yerinde dönüşler (ikişerle), yürüyüş (arazide), hedefin erâesi, arazî mütâla'ası, avcılık (dizi ile), tahmîn-i mesâfe, yürürken dönüşler (silahsız ve münferiden), resm-i ta'zîm (yürürken ve dururken), esliha isti'mâli, süngü takmak ve yerine itmek, diz çökmek, yere yatmak, ayağa kalkmak, doldurmak, kapamak, boşaltmak (muhtelif vaz'ıyyetlerde), tahmîn-i mesâfe ve bu mesâfeye göre nişangâh tanzîm etmek, nişan vaz'ıyyeti, kabza kavramak, nişan almak, tetik çekmek, tüfek çatmak ve tüfek almak, ders endahtı hazırlık ta'lîmleri, silahlı idman ta'lîmi dersleri verilmiştir.

Beşinci hafta, yürüyüş (dörderle), yürürken dönüşler (dört nefer yan yana), esliha isti'mâli, yerinde dönüşler, süngü takmak ve yerine itmek, diz çökmek, yere yatmak, ayağa kalkmak, doldurmak, kapamak, boşaltmak, nişangâh tanzîmi, nişan vaz'ıyyeti, kabza kavramak, nişan almak, tetik çekmek, keşif kolu vezâif ve harekâtı (arazîde), tahmîn-i mesâfe, avcılık dizi ile toplanmak, vücûdun muhtelif vaz'ıyyetlerinde mesâfe tahmîn etmek, gece ta'lîmleri, geceleyin cihet ta'yîni, ders endahtı hazırlık ta'lîmleri dersleri verilmiştir.

Altıncı hafta, Silahlı Esa Vaz'ıyyeti, Esliha İsti'mâli, Yerinde Dönüşler, Silahlı Yürüyüş ve Koşmak, Nişangâh Tanzîmi, Yürürken Dönüşler (İkişer İkişer), Diz Çökmek, Yere Yatmak, Ayağa Kalkmak, Doldurmak, Kapamak, Boşaltmak, Silahlı Resm-i Ta'zîm, Süngü Takmak ve Yerine İtmek, Yere Yatarak İstinadlı İstinatsız Nişan Vaz'ıyyeti, Avcılık (Dizi ile), Tahmîn-i Mesâfe, Cihet Ta'yîni, Keşif Kolu Vezâif ve Harekâtı (Arazîde), Süngü Mübârezesi ve Bomba Ta'lîmi, Ders Endahtı, Muhârebe Endahtı Hazırlık Ta'lîmleri dersleri verilmiştir.

Yedinci hafta, esas vaz'ıyyeti, yerinde dönüşler (tek sıralı manga ile), yürüyüş (iki dizi ve iki sıra ile), esliha isti'mâli, yürürken dönüşler, diz çökmek, yere yatmak, ayağa kalkmak (dört neferle), doldurmak, kapamak, boşaltmak, nişangâh tanzîmi, resm-i ta'zîm, süngü mübârezesi ve bomba ta'lîmi, manga manga mevâni' aşmak, harb yürüyüşü (arazîde), nişan vaz'ıyyetleri bu vaz'ıyyetlerde nişan almak, tahmîn-i mesâfe, avcılık (dizi ile), uç ve keşif kolu vezâifi (arazîde), ders endahtı, muhârebe endahtı hazırlık ta'lîmleri, silahlı idman ta'lîmi dersleri verilmiştir.

Sekizinci hafta, avcı mangası, saf teşkîli, hâzâ beraberlik, birerle kol, manga ile yürüyüş, esliha isti'mâli, dururken manganın çarhı, tüfek çatmak (manga ile), diz çökmek, yere yatmak, ayağa kalkmak (manga ile), şekil değiştirmek, nişangâh tanzîmi, doldurmak, kapamak boşaltmak, yürürken dönüşler, süngü takmak yerine itmek, resm-i ta'zîm, tahmîn-i mesâfe, arâzînin erâe ve ta'rîfî, avcılık (manga ile), ders endahtı, muhârebe endahtı hazırlık ta'lîmleri, süngü mübârezesi ve bomba ta'lîmi konuları öğretilmiştir.

Dokuzuncu hafta, yürüyüş (manga ile), esliha isti'mâli, nişangâh tanzîmi, diz çökmek yere yatmak ayağa kalkmak, tüfek çatmak tüfek almak, manga ile yürürken dönüşler, şekil değiştirmeler (manga ile), doldurmak kapamak boşaltmak, muhtelif nişan vaz'ıyyetleri, mangaca çarh harekâtı, avcılık (manga ile) avcı mangasının atışı, işâretle sevk ve idâre, cihet ta'yîni, mangaca yürüyüş (uygun ve adî adım ile), tayyareden tahaffuz ve tayyârelere atış, gece ta'lîmleri, tahmîn-i mesâfe (800) metreye kadar, silahlı idman ta'lîmi, süngü mübârezesi bomba ta'lîmi, ders endahtı, münferiden muhârebe endahtı konuları öğretilmiştir.

Onuncu hafta, manganın Yanaşık Nizâm Şekilleri (Saf Şekli, İkişerle, Kol, Birle Kol), Tüfek Çatmak, Tüfek Almak, Tahmîn-i Mesâfe, Yürüyüş, Koşmak, Yürürken veya Dururken Diz Çökmek, Yere Yatmak, Ayağa Kalkmak, Yanaşık Nizâmda Bulunan Mangayı Muhtelif Şekillerden Dağınık Nizâmın Muhtelif Şekillerine Geçirmek, Doldurmak ve Kapamak, Yayılmış Manganın Dururken Yanaşık Nizâmın Muhtelif Şekillerinde Toplanmak, Gece Yürüyüşü (Arâzîde), Ders Endahtı, Münferiden Muhârebe Endahtı, Süngü Mübârezesi ve Bomba Ta'lîmi dersleri verilmiştir.

Onbirinci hafta, saf şeklinden ileriye doğru ikişerle kola geçmek, ikişerle koldan birle kola geçmek, birle koldan ikişerle kola geçmek, ikişerle koldan saf şekline geçmek, yayılmış manganın hareketleri (ileri, geri yürümek), kısaca yan hareketleri, cebhe değiştirmek, avcı hattında yere yatmış iken doldurmak, kapamak, toplanmak, ateş açmaksızın durmak, arâzîden istifâde, kazma ve küreğin mehâretle isti'mâli, tahmîn-i mesâfe, keşif kolu vezâif ve harekâtı, ders endahtı, münferiden muhârebe endahtı, süngü mübârezesi ve bomba ta'lîmi konuları öğretilmiştir.

Onikinci hafta, dururken ve yürürken çark etmek, avcı kolu ve avcı hattı teşkîl etmek, yayılmış manganın hareketleri, ateş açmaksızın durdurmak, gerek dururken gerekse yürürken ateş muhârebesine geçmek, (ileri yürüyüş) uç, vezâif ve hareketi (arazîde), (geri yürüyüş) uç, vezâif ve hareketi (arazîde), tayyare te'sîrâtından tahaffuz, süngü mübârezesi ve bomba ta'lîmi, ders endahtı, münferiden muhârebe endahtı konuları öğretilmiştir.

Onüçüncü hafta, avcı kolu ve avcı hattı teşkîl etmek, yayılmış manganın hareketleri, gerek dururken gerekse yürürken ateş muhârebesine geçmek, düşmana doğru ilerilemek, sıçrama ile ilerilemek tekrar mevzı' almak, tahmîn-i mesâfe, avcı mangasının atışı (münferid atış, nokta atışı, avcı atışı), atış sür'atini tezyîd veya tenkîs etmek, gece ta'lîmleri, ders endahtı, muhârebe endahtı konuları öğretilmiştir.

Ondördüncü hafta, avcı kolu ve avcı hattı teşkîl etmek, yayılmış manganın hareketleri, arâzîden istifâde, kazma küreğin isti'mâli, ateş altında veya düşman ateşi te'sîri hâricinde, (baş, diz, boy siperi) tahkîmat yapmak, tayyarelere endaht, gece ve gündüz yürüyüş ve tavakkuf ve ikâmette tayyâre, te'sîrâtından tahaffuz, ders endahtı, muhârebe endahtı konuları öğretilmiştir.

Onbeşinci hafta, hedefi arayıp bulmak, tahmîn-i mesâfe, avcı kolu ve avcı hattı teşkîl etme, yayılmış manganın hareketleri, arâzîden istifâde, kazma küreğin isti'mâli, ta'arruzda avcı mangası, devamlı müdâfa'a için tertîbât almış düşmana karşı, ta'arruzda ve mevzı' harbinde sûret-i hareket (manga ile), gece ta'lîmleri, ders endahtı, muhârebe endahtı konuları öğretilmiştir.

Onaltıncı hafta, ileri hatta olmayan bir manganın sûret-i hareketi, çifte nöbeciler ve vezâifi, ta'lîmât-ı umûmiyye tenbîhât- husûsiyye, küçük zâbit postaları, gece hareketleri, şimdiye kadar öğrenilen harekâtın tekrârı, ders endahtı, muhârebe endahtı, müdâfa'ada avcı mangasının sûret-i hareketi, ateş altında veya düşman ateşi te'sîri hâricinde, tahkîmat yapmak, kazma küreğin isti'mâli, ric'at, çifte nöbeciler ve vezâifi, ta'lîmât-ı umûmiyye ve tenbîhât-ı husûsiyye, küçük zâbit postaları ve küçük karakollar, ders endahtı , muhârebe endahtı konuları öğretilmiştir.

Onsekizinci hafta, civardaki kıt'âtda ağır ve hafif makineli tüfenklerin ve topların te'sîrâtına dâir amelî ma'lûmât ve mümkün ise endahtlarını da göstermek gaz maskeleri gaz te'sîrâtı tanklara dâir ma'lûmât konuları öğretilmiştir.

Ondokuzuncu hafta, manga ile yapılacak avcılık harekâtının, keşif kolu ve uç vezâifinin tekrârı yaptırılmamış hareketlerin ikmâli, teftîşe hazırlık konuları öğretilmiştir.

Yirminci hafta, İkinci hafta ders endahtları hazırlık ta'lîmleri, beşinci haftada ders endahtları ve muhârebe endahtı hazırlık ta'lîmleri, dokuzuncu haftada münferiden muhârebe endahtları başlayacak ve teftişler konuları öğretilmiştir.

4.4.1.1. Onbaşı Kursları

Askerlik kanunu gereğince Milli Savunma Bakanlığının jandarmaya tahsis ettiği erlerle, 18 yaşını bitirmiş gönüllülerden, verildikleri jandarma er okulunu veya er okulu düzeyinde sayılabilecek birliklerdeki eğitim ve öğretimi başarıyla bitirenlerle, ordu ile jandarmadan ayrıldıkları süre iki seneyi ve yaşları 28'i geçmeyip jandarmaya kabul edilen erlerden 6 ay görev yapanlar onbaşılığa hak kazanabilirlerdi. Hak kazandıktan sonra istekleri doğrultusunda eğer onbaşılığa kabiliyetleri varsave şartları uyuyorsa onbaşı olurlardı. Bu şartlar;nüfuz, hakimiyet, sevk ve idarede karar sahibi olmak ve iyi derecede okur yazar olmaktı. Onbaşılığa hak kazananlar kurslara alınarak bur kurlarda altı ay boyunca çeşitli konularda eğitilirlerdi.²⁰² Bu kurslarda erler askeri, mesleki, teorik ve uygulamalı eğitimler görmekteydiler.

Kursu başarıyla bitiren erler askerlik yükümlülüğünü yapmak için gelen veya gönüllü iseler geldikleri birliklere onbaşı olarak gönderilirlerdi. Onbaşı kurslarına gönderilmenin belli bir zaman aralığı bulunmamaktaydı. Bir erin askerlik süreci içerisinde askerin onbaşılığa liyakatli olduğu komutanları tarafından tespit edildiği anda er onbaşılık kursuna gönderilebilmekteydi. Erlerin evraklarını bölük komutanları düzenler tabur komutanları ise gerekli incelemeleri yaptıktan sonra alay

²⁰² Süheyl İzzet, **Jandarma Teşkilatının 61. Yıl Dönümü**, Çorum Vilayet Matbaası, 1930, s. 12.

komutanlığına gönderirdi. Kursun hangi tarihlerde ve hangi okullarda açılacağı ve kontenjan tamamen Jandarma Genel Komutanlığı tarafından belirlenirdi.²⁰³

Onbaşı kursu sonunda katılımcılara teorik ve uygulamalı sınavlar yapılmaktaydı. Bu sınavlardan başarılı olanlar onbaşı olma şansına sahipti. Onbaşı olmak için yapılan bütün sınavlardan başarılı olmak zorunluluğu vardı ve öğrenci gireceği sınavlarda beş üzerinden en az üç almak zorundaydı. Öğrencilerin başarısını test etmek için sınav komisyonları kurulmaktaydı. Bu heyetin başında binbaşı rütbesinde bir komisyon başkanı bulunmakla beraber bir yüzbaşı, bir üsteğmen, bir teğmen de bu komisyonun üyesiydi. Bu heyet alay komutanı tarafından okul subayları içinden seçilmekte olup kurs bölük komutanları ise heyetin doğal üyesiydi. Onbaşılığa yükselen erlere birer matbu ehliyetname verilerek birliklerine gönderilirdi. Birliklerine ayrıca kurs süresince almış oldukları notlar, cezalar ve ödüller de bir yazıyla beraber gönderilirdi.

²⁰³ a.g.e., s. 19.

SONUÇ

Osmanlı Devleti kurulduğu andan itibaren bir asayiş kadrosundan bahsetmek mümkündür ancak teşkilatlanmış bir askeri gücün asayişe doğrudan müdahale yetkisinin olduğu bir yapıdan ancak II. Mahmut dönemi gelişmelerinden sonra bahsedilebilir. Bu dönemdeki iki önemli gelişmeyi hatırlatmak gerekirse bunlardan iki Vakayı Hayriye olayı ikincisi ise modern bir ordu diye tanımana bilecek Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusudur. Bu ordu yetki bakımından İstanbul asayişini sağlamakla da mükellefti. Çünkü asayiş yetkisi seraskerlik makamında bulunmakta ve seraskerlik makamı da bu orduyu sorumlu kılmaktaydı. İstanbul'da durum böyleyken 1846 yılında Zaptiye Müşirliği'nin kurulacağı ana kadar taşrada asayiş valilerin insiyatifine bırakılmıştır.

1846 yılında Jandarma teşkilatının ilk adımı olan Zaptiye Müşirliğinin kurulması Osmanlı Devleti'nin asayiş teşkilatları tarihinde önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu tarihten itibaren özellikle kırsal yerleşim alanlarındaki güvenlik konusu ve önleyici kolluk hizmetleri henüz profesyonelleşmemiş ancak profesyonelleşmeye aday bir kurumun ellerine teslim edilmiştir. Jandarma bu tarihten itibaren kurumsal evrimini gerçekleştirecek, teşkilatına güç katacak kadrolarını eğitim ve öğretim yoluyla eğitecek bir programın içine girecektir. Bu konuda atacağı bazı adımlar her ne kadar dış müdahaleciliğin bir sonucu olarak görülse de Osmanlı'nın son dönemdeki modernleşme azminin jandarmaya da yansıdığı göz ardı edilemeyecek bir gerçektir.

Bu tez çalışmasında 1904 yılında Rumeli'de başlayan tensikat dönemi diye adlandırılan dönemden başlayarak 1930 yılında 1706 sayılı Jandarma Kanunu'nun çıkarılmasıyla birlikte Jandarma Okulları'nın tarihsel süreç içinde yaşadığı gelişmeleri aktarılmıştır.

Jandarma Okulları Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşadığı siyasi idari tüm olayları ve gelişmeleri Jandarma da yaşamış ve dolayısıyla Jandarma bünyesindeki kurumlar da bu değişim ve dönüşümlerden payını almıştır. Asayiş personelinin yetişmesinde jandarma mesleğini öğreten okulların payı yadsınamaz derecede büyüktür. Bu nedenle 1904 yılından itibaren Osmanlı yönetimi bunun farkına varış ve asayiş yatırımlarını okullar üzerinden yapmaya başlamıştır. Bu kimi

zaman yeni okullar ve yeni kurslar açmakla kendini göstermiş kimi zaman ise kurulan okullara en kalifiye personelin görevlendirilmesi şeklide kendini göstermiştir.

Jandarma okulları kurulmadan önce devletin kolluk gücünü oluşturan subay ve efradın yüzde doksanlara varacak derecede okuma yazma bilmedikleri göz önüne alınırsa asayiş eğitiminin okulda verilmesinin önemi açıkça ortaya çıkacaktır. Okullar öncesi dönemde personelin kanun nizam ve talimatnameleri kulaktan doğma bilgilerle uyguladıkları bu nedenle sıklıkla keyfi uygulamaların doğduğu halkın bu uygulamalardan şikayetçi olduğu bilinmektedir. Bu konu zaptiyeye olan güveni azaltmakla beraber herhangi bir olay karşısında halkın zaptiyeye karşı cephe alması sonucunu da doğurmaktaydı.

Bu şikayetler ve dış devletlerin müdahalesi sonucu önce Rumeli’de daha sonra Anadolu’da Osmanlı Jandarması ciddi yenilenme sürecine girmiştir. Bu süreçte teşkilat yapısı başta olmak üzere karakolları, birlikleri, kıyafetleri dahi bir modernizasyona tabi tutulmuştur. Jandarma Okulları olan Jandarma Zabıt Mektebi, Jandarma Gedikli Erbaş Mektebi, Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi bu modernizasyonun bir sonucu olarak 1904 yılında kurulmaya başlamıştır.

Bu okulların kendi müfredat programları olmuştur. Okullara alınacak zabıt ve efradın okula girme koşulları talimatnamelerle belirlenmiştir. Okulda kaldıkları sürece hal ve hareket tarzlarının disiplinli olmasına azami önem verilerek bu okuldan mezun olmaları sağlanmıştır. Önce Rumeli’de jandarma kadrolarına yerleşen personelin yetişmişliği ve etkinliği gözden geçirilmiş ve İstanbul tarafından faydalı görülmüştür. 1904 tensikatının faydalı olduğunun anlaşılması üzerine 1908’de tensikatın tüm Anadolu’da gerçekleşmesi ve modern jandarma okullarının Anadolu’da da kurulmasına yönelik kararlar alınmıştır. Bu süreçten sonra inzibat Anadolu’nun çeşitli vilayetlerinde yetişmeye başlamıştır.

Okulların kurulmasıyla önce eğitimsiz personel eğitilmiş daha sonraki süreçte ise yeni öğrenciler alınmaya başlamıştır. Öncelikli hedef okuma yazma bilmeyen zabıt ve efrada okuma yazma öğretmek olmuştur. Sonra da personele jandarma için

gerekli olan kanun, nizam ve talimatnameler öğretilmiştir. Tüm ülke çapında uygulamada birlik sağlanmasına çalışılmıştır.

Jandarma okulları kurulduktan sonraki süreçte kesintisiz bir biçimde eğitim öğretim faaliyetlerine devam edememiştir. Okullar, dönemin siyasi ve askeri koşulları nedeniyle ayrılık isyanları ve savaşlar gibi gerekçelerle sürekli taşınmak zorunda kalmış veya öğrencileri cephelere sevk edildiğinden dolayı milliyetçilik isyanları, Balkan Savaşları I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı olaylar nedeniyle okullar tatil edilmiştir.

Milli Mücadele'nin başarıyla sonuçlanması ve yeni Türk Devleti'nin kurulması ile beraber jandarma okulları da yeni düzene göre şekillenmiştir. Cumhuriyet'in ilanı ile faaliyetlerine başlayan jandarma okulları laik, çağdaş, yenilikçi ve Atatürk ilke ve inkılaplarını özümsemiş cumhuriyet jandarması yetiştirmeye başlamıştır. 1706 sayılı jandarma Kanunu'nun kabul edilmesiyle jandarma okulları da büyük değişime uğrayarak Osmanlı devletinden kalan kural ve kaidelerin büyük bir kısmı rafa kaldırılmıştır. Bu kanunla beraber Ankara'da bir jandarma okulu kurulmuştur. Harp Okulu'nda yetişen subaylar mezun olduktan sonra burada on aylık jandarma mesleği eğitimine tabi tutulduktan sonra kıtalarına sevk edilmiştir. Jandarma subayları, 1800'lü yılların ortalarında eğitimsiz ve çoğu itibariyle okuma yazma bilmiyorken Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren dört senesi harp okulunda subaylık eğitimi, bir senesi jandarma subay okulunda jandarma mesleği eğitimi olmak üzere toplam beş senelik eğitim serüveninin ardından mesleğe başlamışlardır. Bu adım da Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde profesyonel bir kanun ordusunun ilk adımı olmuştur.

KAYNAKÇA

1. Arşivler ve Müzeler

1.1. Arşivler

1.1.1. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

BCA, 30 11 1 51.31.9

BCA, 30 18 1 2.4.40.13

BCA, 30 18 1 2.41.82.6

BCA, 30 18 1 2.43.13.12

1.1.2. Başbakanlık Osmanlı Arşivi

BOA, DH. İD. 138-1/32 (1330.5.10)

BOA, İ. AS 55/12 (1323.M.12)

BOA, İ.AS 61/15 (1324.R.12)

BOA, DH. EUM. EMN.. 84/36 (1332.Ş.11)

BOA, DH. İD 19-1 (1329.L.24)

BOA, DH. İD. 138-1/32 (1330.5.10)

BOA, DH. MUİ 1-11/9 (1328.B.11)

BOA, DH. MUİ 117/82 (1328.N.3)

BOA, DH. MUİ 1-3/49 (1327.N.25)

BOA, DH. MUİ. 1-1, 31 (1327.Ş.24)

BOA, DH.MUİ 1-7/33 (1327.M.29)

BOA, İ. AS. 63/59 (1324.Z.21)

BOA, İ. AS. 66/2 (1325.Ca.4)

1.2.Müzeler

1.2.1. Jandarma Müze Müdürlüğü

Jandarma Subay Okulu Müfredat Programları, **Ceza Hukuku Ders Notları.**

_____ **Ceza Mahkemeleri Ders Notları.**

_____ **Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu Ders Notları.**

_____ **Hukuku Medeniye Ders Notları.**

_____ **Askeri Ceza Kanunu Ders Notları.**

_____ **Jandarma Teşkilat ve Vezaifi, Polis Teşkilat ve Vezaifi Ders Notları.**

_____ **Hesap İşleri Ders Notları.**

_____ **Binicilik Ders Notları.**

_____ **Hukuku Esasiye Ders Notları.**

_____ **Hukuku İdare Ders Notları.**

_____ **Adli Tıp Ders Notları.**

_____ **Hukuku Düvel Ders Notları.**

_____ **Harp Tarihi Ders Notları.**

_____ **Tabiye Ders Notları.**

_____ **Fotoğrafçılık Ders Notları.**

_____ **Daktilo Ders Notları.**

_____ **Beden Terbiyesi Ders Notları.**

Jandarma Gedikli Erbaş Okulu Müfredat Programları; **Ağır Makineli Tüfek Ders Notları.**

_____ **;Ağır Makineli Tüfek Atış Nazariyatı Ders Notları.**

_____ **;Arazi Bilgisi Ders Notları.**

_____ **;Askeri Ceza Ders Notları..**

_____ **;Atış Nazariyatı Ders Notları.**

_____ **;Coğrafya Ders Notları.**

_____ **;Gaz ve Sis Ders Notları.**

_____ **;Hafif Makineli Tüfek Ders Notları.**

_____ **;Harp Tarihi Ders Notları.**

_____ **;Hayvan Bakımı Ders Notları.**

_____;**İdman Talimi Ders Notları.**

_____;**İnsan Bakımı Ders Notları.**

_____;**Muhabere Ders Notları.**

_____;**Piyade Talimnamesi Ders Notları.**

_____;**Silah Fenni Ders Notları.**

_____;**Tabiye Ders Notları.**

_____;**Tahkimat Ders Notları.**

_____;**Tarih Ders Notları.**

_____;**Türkçe Ders Notları.**

_____;**Yurt Bilgisi Ders Notları.**

2. Kitaplar, Makaleler, Bildiriler ve Tezler

2.1.Kitaplar ve Tezler

Akman, Nurettin; **Yönetimde İç Güvenlik ve Jandarma**, Genelkurmay Basımevi, 1991.

Alyot, Halim; **Türkiye’de Zabıta**, Kanaat Basımevi, 1947.

Arığ, Ayten Sezer (Ed.); **Türk İnkılabı ve Atatürk**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2012.

Asırlık Çınar (1904-2004), Jandarma Okullar Komutanlığı, Jandarma Basımevi, 2004.

Buz, Ayhan; **Sokullu’dan Damat Ferit’e Osmanlı Sadrazamları**, Neden Kitap Yayınları, 2009.

Danişmend, İsmail Hami; **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi (1703-1919)**, Doğu Kütüphanesi, C. IV., İstanbul, 2011.

Develioğlu, Ferit; **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara,1986.

Erginsoy, Adnan; **Jandarma İçin İdari Nizamlar**, Jandarma Genel Komutanlığı Matbaası, 1940.

Ete, Hüseyin; **Jandarma Erinin Ödevine Ait Cep Kitabı**, Güneş Basımevi, 1957.

Genelkurmay Başkanlığı, **Türk Silahlı Kuvvetleri Kara (Jandarma dahil), Deniz ve Hava Kuvvetlerinin Personel Seferberliği Yönetimi**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1963.

Gülşen, Aydın; **Jandarma Teşkilatının Tarihi**, Hacettepe Üniversitesi(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2002.

Işık, Hüseyin; **Çanakkale ve İstiklal Savaşında Türk Jandarması**, J.Gn. K. Basımevi, 1974, Ankara.

İzzet, Süheyl; **Jandarma Teşkilatının 61. Yıl Dönümü**, Çorum Vilayet Matbaası, 1930.

Jandarma Erinin Bilgi Kitabı, İl Basımevi, Edirne, 1940.

Jandarma Genel Komutanlığı Tarihi, Jandarma Genel Komutanlığı,C. I., Ankara, 2002.

Jandarma Genel Komutanlığı, **İçişleri Bakanlığının 50. Yılı “Cumhuriyet Jandarması”**, İçişleri Bakanlığı, İstanbul, 1974.

Jandarma Muameleatı Kılavuzu, Güneş Basımevi, Samsun, 1957.

Jandarma, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1935.

Khoury, Dina Rizk; **Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Taşra Toplumu Musul(1540-1834)**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2003.

Koca, Salim; **Selçuklularda Ordu ve Askeri Kültür**, Berikan Yayınevi, Ankara, 2005.

Koparan, Necdet;**Jandarma Teşkilatı Tarihi**, Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2005.

Kurt, Yılmaz; **Kurumlarıyla Osmanlı Tarihi I-IV**, Birleşik yayıncılık, Ankara, 2008,.

Lewis, Bernard; **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Arkadaş yayınevi, Akara, 2009.

Okçabol, Derviş; **Zabıta Tarihi**, Ankara Polis Enstitüsü Neşriyatı, Ankara, 1976.

Sakin, Orhan; **Yeniçeri Ocağı Tarihi ve Yasaları**, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2011.

Taşkıran(Ed.), Cemalettin; **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri**, Genelkurmay Basımevi 1998.

Ünal, Mehmet Ali; **Osmanlı Müesseseleri Tarihi**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2010.

Veinstein, Gilles; **Selanik 1850-1918**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014.

2.2.Makaleler ve Bildiriler

“*Jandarma Müfettişi Umumisinin Selahiyet ve Vezai fine Dair*”, **Jandarma Evamir Mecmuası**, S.14, 1912.

Açıkmeşe, İbrahim; “*Cumhuriyetin 70. Yılında Jandarma Genel Komutanlığı*”, **Türk İdare Dergisi**, S.401, 1993.

Berkmen, Remzi; “*Türkiye Jandarmasının Tekamülü*”, **Jandarma Mecmuası**, S.47-48, 1937.

Cumhuriyet Jandarmasının Islah ve Tanzimi hakkındaki Nokta-i Nazarlar, **Jandarma Mecmuası**, S. 1, 1925.

Çadircı, Musa; “*Osmanlı Ordusunda Yeni Düzenlemeler (1792-1869)*”, **Birinci Askeri Tarih Semineri Bildiriler II**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1963.

Çadircı, Musa; *II. Abdulhamit Döneminde Osmanlı Ordusu*, **Dördüncü Askeri Tarih Semineri Bildiriler**, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1989.

Çermeli, Ahmet; “*Selanik’ten Ankaraya Jandarma Subay Okulu (1904-1937)*”, **Yedinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri I**, Genelkurmay Basımevi, 2000.

Erginsoy, Adnan; “*Fransa Jandarması*”, **Jandarma Mecmuası**, S. 45, 1936.

Fevzi, Zeki; “*Jandarmanın Tekamülü*”, **Jandarma Mecmuası**, S.26-27,1931.

Göktürk, İsmail; “*Karakol ve Devriye*”, **Jandarma Mecmuası**, S.52, 1938.

Işık, Hüseyin; “*Rumeli Jandarmasının Tensik ve Islahı*”, **Jandarma Dergisi**, S.78, 1971.

_____; “*Yüzbaşı Ali Saip (URSAVAŞ) ve Binbaşı Osman Nuri (SAROL) ‘nin Milli Mücadele Anıları*”, **Jandarma Dergisi**, S.1987.

İzzettin, Yusuf; “*Alaman Jandarması*”, **Jandarma Mecmuası**, S. 26-27, 1931.

Jandarmamızın Mazisi ve Geçirdiği Safahat-ı Islahiye ve Tensikiye, **Jandarma Mecmuası**, S.1, 1925.

Kemerdere, Ahmet Rifat; “*Büyük Harpten Evvelki ve Sonraki Jandarmanın Ödevleri Arasında Bir Mukayese ve Jandarma Tarihçesi Hakkında Birkaç Söz*”, **Jandarma Mecmuası**, S.43, 1936.

Rıfat, Ahmet; “*Jandarmanın Tarihçesi*”, **Jandarma Mecmuası**, S. 43, 1936.

Sönmez Ali; “*Zaptiye Teşkilatının Düzenlenmesi (1840-1860)*”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, S. 39(2006).

Türkmen Zekeriya; “*Mustafa Kemal (Atatürk)’in Yemen’e Tayini ve Bununla İlgili Belgeler*”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.XI, ATAM Yay., Ankara, 1995.

Tryan, Ştefanku (Terc. Selim Turman); **Jandarma Mecmuası**, “*Bizde ve Diğer Devletlerdeki Jandarma Müesseselerinin inkişafı*”, S.47-48, 1937.

3. Gazete ve Dergiler

Hakimiyet-i Milliye Gazetesi

Jandarma Mecmuası

Jandarma Evamir Mecmuası

EKLER

EK – 1: Jandarma kadrolarının ikmali için her vilayette jandarma mektebi tesisi

EK - 2 : 1915 yılında Jandarma Zabıt Mektebinin kadrosu

EK – 3: İzmir’de bir jandarma mektebi açılması ile tensikat icrası hakkında kaleme alınan talimat.

EK – 4: Ankara’da yapılacak Jandarma subay okulu ve polis enstitüsünün binasına ait tatbikat projeleri ile inşaat kontrol projelerinin Edip Hikmet, Ahmet Reşat ve Celal Biçer’e yaptırılması.

EK – 5: Jandarma Subay Okulu kadrosu ve öğrencileri (1937)

EK – 6:Jandarma Zabıt mektebi öğrencisine ait diploma

EK – 7: Jandarma Gedikli Erbaş Okulu öğrencisine ait diploma

EK –8: Mustafa Kemal(Atatürk)’in Selanik Efrad-ı Cedide Mektebi Kumandanlığı yaptığına dair belge.

EK –9: Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi Okulu öğrencisine ait diploma

EK – 10: Jandarma Okullarında ders kitabı olarak okutulan “Jandarma Beden Terbiyesi ve Boğuşma Rehberi” adlı kitap.

EK – 11: Adana Jandarma Mektebi mezunlarıyla ilgili Hakimiyet-i Milliye Gazetesi haberi.

Ek – 12: Sandıklı Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi mezunlarıyla Hakimiyet-i Milliye gazetesi haberi.

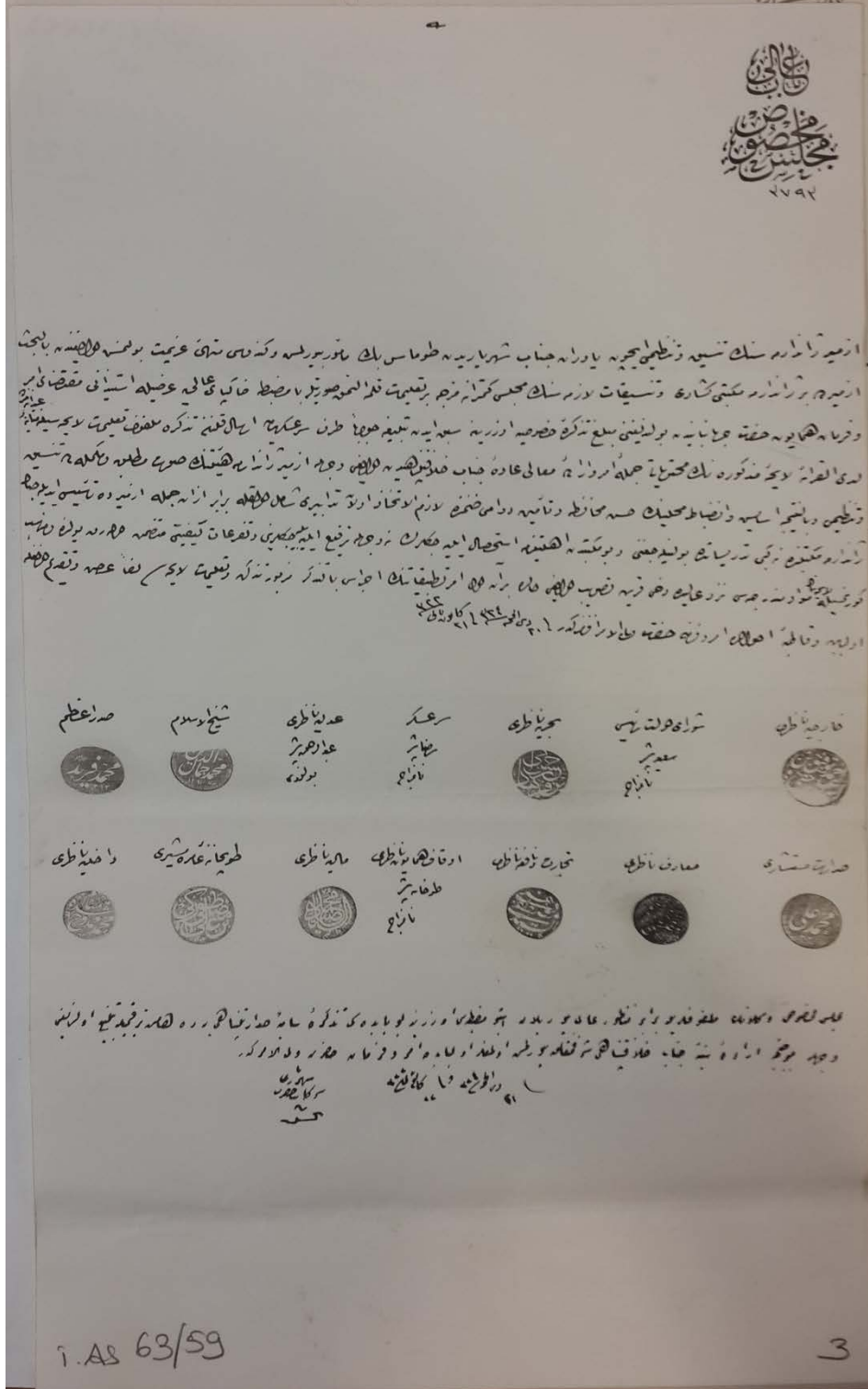
EK - 2 : 1915 yılında Jandarma Zabıt Mektebinin kadrosu

Kaynak: Jandarma Evamir Mecmuası; Sayı 22, 1 Mart 1331, s.66

Rütbe	İdare Heyeti	Sıhhiye Heyeti	Öğretmen Heyeti	Subay Kısmı	Silahendaz	Hademe	Toplam	Açıklamalar
Miralay	1						1	
Binbaşı			2				2	
İdare Emni	1						1	
Kıdemli Yüzbaşı		1	2				3	
Yüzbaşı	1		1	4			6	
Tabur Katibi	1						1	
Mülazımı Evvel	1	1	1				3	
Mülazımı Sani			1	7			8	
Sivil Öğretmen			4				4	
Başçavuş					2		2	
Çavuş					6		6	
Onbaşı					10		10	At eğitimine mahsus hayvanlara bakmakla görevlidirler
Nefer					93		93	
Başhademe						1	1	Hademelerin üçü başhademe muavini, ikisi mutfak hademesidir.
Hademe						42	42	
Aşçı						1	1	
Aşçı Yamağı						1	1	

EK – 3: İzmir’de bir jandarma mektebi açılması ile tensikat icrası hakkında kaleme alınan talimat.

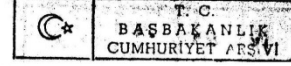
Fon Kodu Dosya No Gömlek No Tarih
İ.AS. 63 59 1324 Z 21

EK – 4: Ankara’da yapılacak Jandarma subay okulu ve polis enstitüsünün binasına ait tatbikat projeleri ile inşaat kontrol projelerinin Edip Hikmet, Ahmet Reşat ve Celal Biçer’e yaptırılması.

Yer No Dosya No Sayı
30 18 1 2.43.13.12 76-228 2/268

T. C.
SARVEKÂLET
Müdürlüğü
Şube: 2
Sayı: 268

KARARNAME

Ankarada yeni yapılacak Polis ve jandarma mektebi binası keşifname ve şartnamelerinin tanzimi ile beraber bilumum tatbikat projelerinin ve tafsilat resimlerinin yapılması ve inşaatın, Maliyece tesbit x olunacak şerait altında, kontrolü işlerinin, bu binaya ait plan müsabakasında birinciliği kazanan Mimar Edip Hikmet, Ahmet Reşat ve Celal Biçer Beylere yaptırılması ve evelce mükafat olarak verilen 3500 lira tenzil olunmak suretile bu hizmetlerine karşılık kendilerine inşa bedelinin yüzde iki buçüğunun ücret olarak verilmesi; Maliye Vekilliğinin 26/2/934 tarih ve 1803 sayılı tezkere ile vaki muvafakatına atfen Dahiliye Vekilliğinin 12/3/934 tarih ve 1358 sayılı tezkeresi üzerine x İcra Vekilleri Heyetince 12/3/934 te kabul olunmuştur .

12/3/934

REİSİCÜMHUR

Yazı M. Kemali

Bş.V.

Yazı

Ad.V.

S. Sarıoğlu

M.M.V.

Kenan

Da.V.

Kaya

Ha.V.

S. İ. İ. İ.

Ma.V.

Onur

ME.V.

H. İ. İ.

Na.V.

İ. İ. İ.

İK.V.

İ. İ. İ.

S.M.V.

S. Hüseyin

G.V.

Ali Rıza

Zr.V.

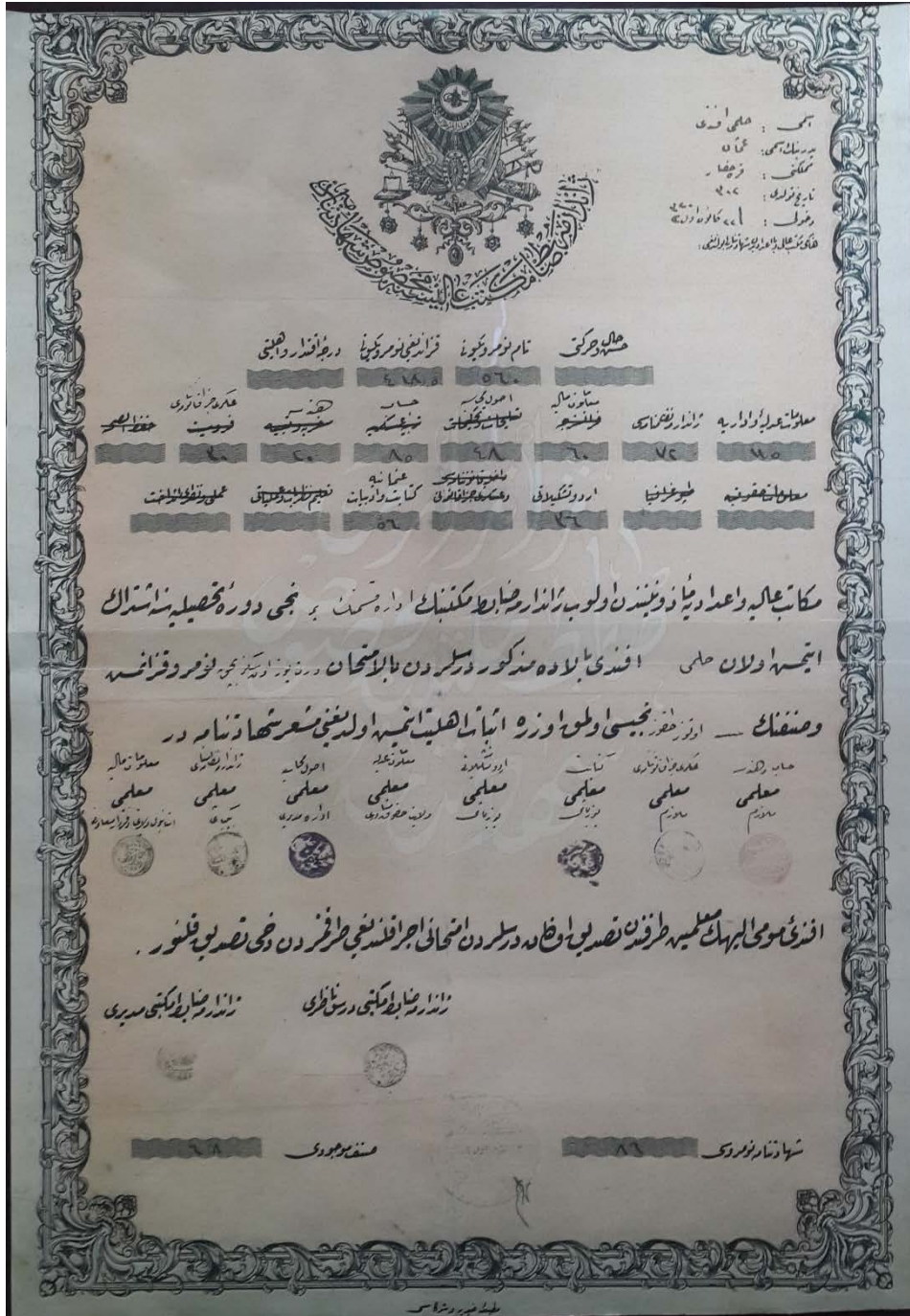
İ. İ. İ.

02 63 13 12

EK – 5: Jandarma Subay Okulu kadrosu ve öğrencileri (1937)

EK – 6: Jandarma Zabıt Mektebi öğrencisine ait diploma

EK – 7: Jandarma Gedikli Erbaş Okulu öğrencisine ait diploma

DS. No. 3514

118
Hüseyin o. Abdullak
aydın
Coşturolak
325

PLOMÉ
N. o.
118

ENLİYET
BİRECESİ

**JANDARMA
Gedikli Erbaş Okulu**

DERSLER	Kazandı No	Yazı ile	DERSLER	Kazandı No	Yazı ile
Hukuk bilgisi	4	gedi	J. Hesap İşleri	4	gedi
İdari kanunlar ve nizamlar	4	gedi	Fotografçılık	3	olmuş
Türk ceza kanunu ve ceza mahkemeleri usulü	4	gedi	Motörcülük	8	seniz
J. ve Polis vazife ve teşkilâtı ve mesleki yazı	8	seniz	Biniçilik	9	olmuş
Haber alma ve eşkiya takibi			Topografya, Kroki	8	seniz
Askeri ceza kanunu ve mahakeme usulü	9	olmuş	Daktilo	8	seniz
İktisat	8	seniz	Beden terbiyesi	8	seniz

ÖĞRETMENLER

Hukuku Bilgisi İdari kanunlar ve nizamlar Türk ceza kanunu ve ceza mahkemeleri usulü J. ve polis vazife ve teşkilâtı
 P. Akay N. Ermiş H. Ayhan J. Güneş

Haber alma Eşkiya takibi Askeri ceza kanunu ve mahakeme usulü İktisat J. hesap İşleri
 A. Güneş S. Rızaoğlu R. Güneş F. Güneş

Fotografçılık Motörcülük Biniçilik Daktilo Beden terbiyesi
 O. Güneş S. Güneş O. Güneş S. Güneş M. Güneş

CVS. Hüseyin O. Abdullak aydın gd. evs. J. Gedikli Erbaş okulu
 deversini başarak bu belgeyi kazanmıştır. 15 | tem | 1938

Tasdik olunur.

J. Subay Okulu K.
 Ali

J. G. K.
 Korg.

1938

Jandarma Gn. K. Matbaası

EK –8: Mustafa Kemal(Atatürk)’in Selanik Efrad-ı Cedide Mektebi Kumandanlığı yaptığına dair belge.

Kaynak: Jandarma Müze Müdürlüğü, Ankara.

Harbiye Nezareti

Jandarma Dairesi

Asîr Sancağı Mutasarrıf ve Kumandanlığına tayin kılınan Süleyman Paşa tarafından vârid olan (çıkarılan) tezkerede (belgede) Asîr'de bulunan yerli Jandarmanın bir hal-i intizâma vad'ı (düzen durumuna konması) ve mümkün olduğu surette ücretli asker haline ifrağı (biçimine getirilmesi) ve bu suretle alâet-tedric (aşamalı olarak) asâkir-i nizamiyenin (nizamiye askerlerinin) taklîl (az) miktârı orada bulunacak Jandarma zabıtânından (subaylarından) ehil ve ma'lûmâtlı (deneyimli ve bilgili) olmasına mütevakkıf (bağlı) olduğundan ve Selanik Jandarma zabıtânından (subaylarından) Beyoğlu zâbitasına (subaylığına) me'mûr (görevli) mümtaz (aziz -sayın-) Yüzbaşı Mustafa Kemal Beyin evsâf-ı lâzıme (gerekli özellikleri) hâiz olduğu (taşıdığı) gibi rızası da tahsîl olduğundan (alındığından) bahisle bir derece terfi'yle livâ-ı mezkûr (söz konusu sancak) Jandarma Tabur Kumandanlığına ta'yîni iş'âr olunmuş (bildirilmiş) ve mumaileyh (adı geçen), Selanik Efrad-ı Cedide Mektebi Kumandanı iken ahîren (daha sonra) Derseadet'e celb edilerek (İstanbul'a çekilerek) elyevm (bugün) Galatasaray Jandarma Bölüğü Kumandanlığında müstahdem (görevli) olduğu anlaşılmiş olduğundan mumaileyhin (adı geçen) Sınıf-ı Nizamiyeye (Kara Kuvvetleri sınıfına) irtibatı bâkî kalmak (bağlantısı aynı kalmak) üzere rütbesinin bir derece terfi'yle (yükseltilmesiyle) mezkûr (söz edilen) Tabur Kumandanlığına ta'yîni tensîb buyrulduğu (uygun bulunduğu) halde iktizâsının (gereğinin) ifâ (yerine getirme) ve emr ü inbâ buyrulması (emredilmesi) hususunun bâb-ı âlî canib-i sâmisine (yüce kapı tarafına -devlet şûrasına-) inhası (yazılması) bâbında (konusunda) emr u ferman (emir -tâkidir-) hazret-i men lehü'l-emrîndir (yüce emir sahibinindir).

Fî (-de): 8 Cemazîy-el Âhir 1327/13 Haziran 1325

Şube-i Mezbûreye Memur (Söz Edilen Şube Görevlisi) Alay Kumandanı Derviş b. Yusuf Hâmid (Mühür)

Müdür Muâvini Miralay (Albay) Mehmet Arif b. El-hâc Ahmet (Mühür)

Şube-i Mezbûreye Memur (Söz Edilen Şube Görevlisi) Erkân-ı Harbiye Miralaylarından (Albay) Tevfik b. Mehmet Tevfik (Mühür)

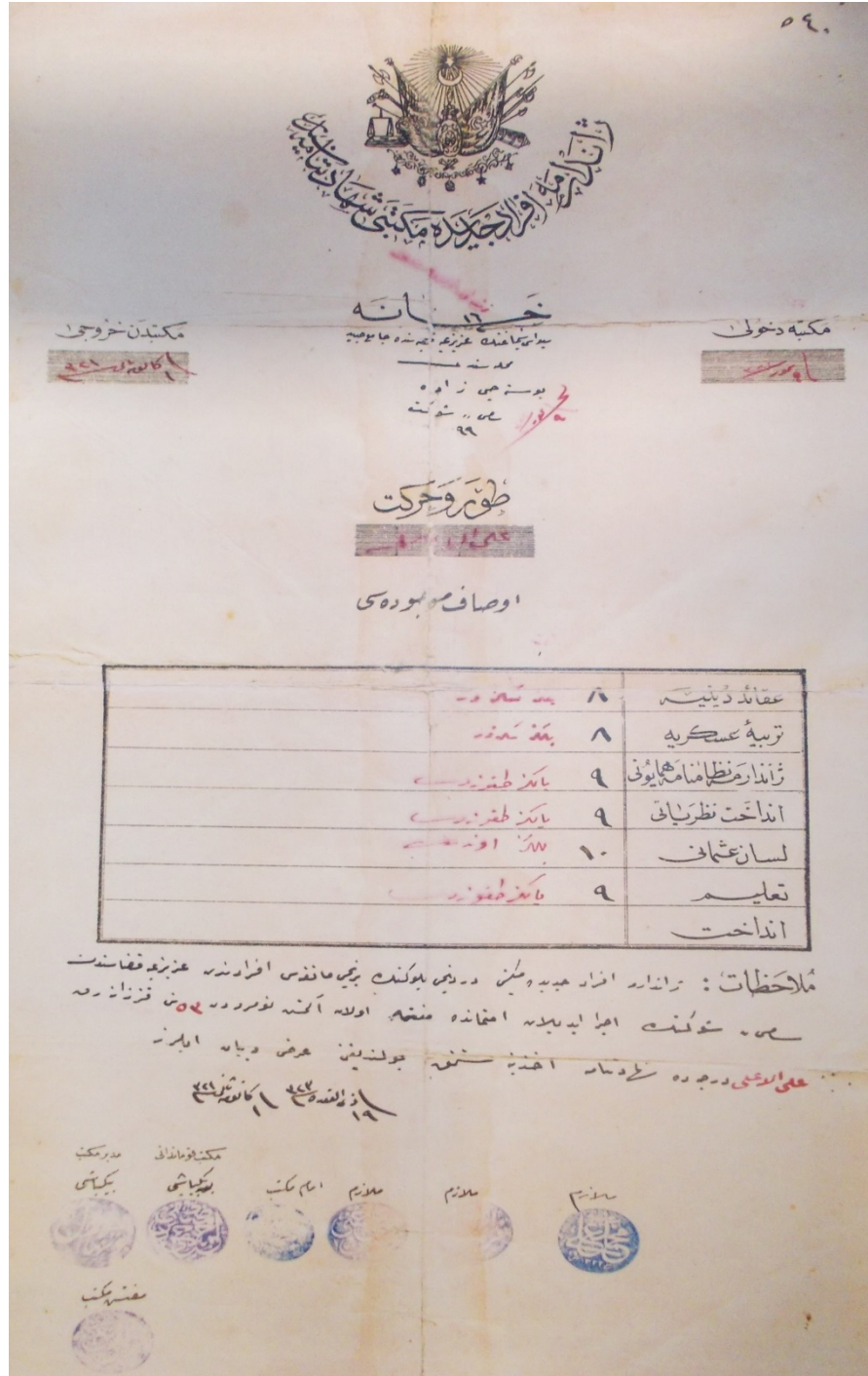
Daire-i Mezbûre Şube Müdürlerinden (Söz Edilen Daire Şube Müdürü) Erkân-ı Harbiye Miralvalarından (Tuğgeneral) Hakkı b. Hüseyin Sabri (Mühür)

Jandarma Dâiresi Reîs Vekili Ferik (Tümgeneral) Münir b. Hüseyin Hüsni (Mühür)

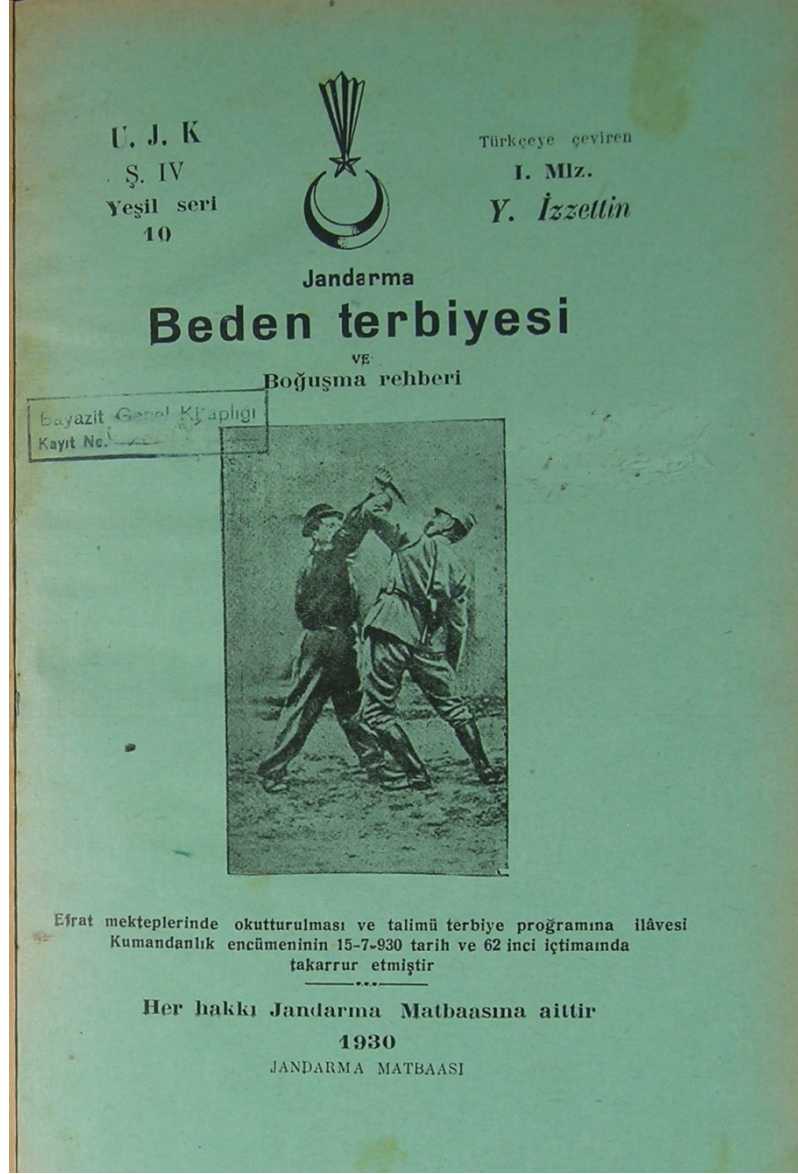
Tasdik olunmuştur fî (-de): 13 minhu (yukarıdaki tarihin 13'ü)

Şalini Hulusi (İMZA)

EK- 9: Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi Okulu öğrencisine ait diploma

EK – 10: Jandarma Okullarında ders kitabı olarak okutulan “Jandarma Beden Terbiyesi ve Boğuşma Rehberi” adlı kitap.

Ek – 12: Sandıklı Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi mezunlarıyla ilgili Hakimiyet-i Milliye gazetesi haberi.

سند قلیده ژاندارمه لر من امتحانلرینی ویردی

سند قلی ژاندارمه افراد جدیده مکتبی مداوملری دوره تدریسه لرینی بالاکمال موفقیتو امتحانلرینی ویرمشدر

صنرفیسره ژاندارمه قرارمیز فرمانداریبره برار درمفازرتده

مدعی عمومی ناسمک معلومات عدلیه بی ، مستطقی فایقک حقوق تدریسه ای کال جدیدته تعقیب الیه مشرفدر .

و کانون اولده کشتار ابدان دوره تدریسه اونوز بر تموزده ختام بولمشدر . امتحان نتیجه مند معلومات قانونیه ومدنییه مصفا بر اخلاق الیه ساحة سی و عملیه آبیلاق کواج جمهوریت ژاندارمه تربیتک مملکتک اساسیش والنشاطی ایچون موفقیتلی آدیملرله ایلمرله به حکمرینه شه ایدلمر .

مدعی ، (خصوصی مخارمزدر) - سند قلی ژاندارمه نوماندانلری رنجی ملازم خصوصی اقدیمک بدافتمار وروقته تودیع ایدین افراد جدیدک دورته تعلیمیه وتدریسه سی نهایت بولش و کواج ژاندارمه لر من موفقیتله امتحانلرینی ویرمشدر .

افراد جدیدک تدریسی فخریاً درمهده ایدین ایتم مدبری محمدک علوم دینییه ، سنقلی زراعت معلمی احمدک اوقوقی ولزاقی ، حکومت طیبو حسینک - فقط الصحنه

موسولنی به سووقصد

جنوره ، ۱۳ (آ.آ) - بریتان جنورمدن برتفرافد کتیده ایچک موسولنی سووقصددن فوروش اولمادور . دولای تربیت ایچمدن دیگر طرفه دنومادک فرانسه مصلحتکدارق موسولنی کله ایچ مخصوص مدیرمن فرانسه ک تربیتکلی قبوله ایچسی زجا ایچمدن .

موسولنی به پایلان سووقصد ومطبوعاتنر استاسول ، ۱۳ (آ.آ)

ملت مجاسی رئیسیمز

بودک ملت مجلسی رئیس کاشم پشاه خیرتربیتک طرزونه سیاحتو آفریه نودت ایچکمه مایر استاسول برتفرافد بیجان براراملر زدر مجلس رئیس پشاه ایچ آیداری شهر زده بولموشدر .

**

صحیه مهندسلکی تحصیل ایچون صحیه ومعارف اجنابیه وکالتی سووقصد صحیه مهندسلکی تحصیل ایچک اوزره درمهده .

ÖZGEÇMİŞ

25.08.1988 tarihinde Batman'da doğdum. İlköğrenimimi Batman Ziya Gökalp İlköğretim Okulunda ve Zübeyde Hanım ilköğretim okulunda tamamladıktan sonra Batman Lisesinden 2005 yılında mezun oldum. 2006 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü kazandım. 2011 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Pedagojik Formasyon kursunu tamamladım. Bir sonraki yıl Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı yüksek lisans programının dil hazırlık bölümünde okumaya devam ederken Jandarma Astsubay Meslek Yüksek Okulu Muvazzaf Öğretim Elemanı sınavlarını kazanarak 2013 Ağustos ayında Jandarma Astsubay Meslek Yüksek Okuluna Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersi Öğretim Elemanı olarak atandım. Halen Jandarma Astsubay Meslek Yüksek Okulundaki görevime devam etmekteyim.